

УРСУЛА ЛЕ ГУИН СВЕТЪТ НА РОКАНОН

ФАНТАСТИКА

АРДУС

®

УРСУЛА ЛЕ ГУИН СВЕТЪТ НА РОКАНОН

Превод: Силвана Миланова

chitanka.info

Светът на Роканон — планета без име, където легендите се преплитат с реалността. Там историята е заместена от мита до такава степен, че след няколко години откривателят се сблъсква със собствените си обожествени действия...

Изгубил своя звезден екипаж, Роканон остава сам в системата на Фомалхаут в навечерието на войната между Хейн и нахлуващите пришълци. Дали вълшебството, за което той плаща твърде скъпо, ще му помогне в предстоящата схватка?

ПРОЛОГ

ОГЪРЛИЦАТА

Къде свършва легендата и къде започва истината на тия планети, зареяни някъде в пространството на много парсеци от нас? Планети без име, наричани от обитателите им просто *Светът*, сфери без история, където миналото е претворено в митове, а завърналият се изследовател открива, че за няколко години деянията му са се преобразили в „божествени дела“. Приспаният разум изпълва с тъма тази бездна във времето, озарявана единствено от мигновения проблясък на нашите кораби, прорязващи космоса със скоростта на светлината. Там, в мрака, като плевели избуяват несъответствията и изкривяванията.

Когато се опитваме да разкажем историята на един човек — обикновен учен от Съюза^[1], заминал не толкоз отдавна за такава безименна, почти неизследвана планета, — изведнъж се оказваме едва ли не археолози, попаднали сред хилядолетни развалини. И ту си проправяме път през гъсто преплетени листа и цветове, клонки и бръшлян, за да се натъкнем неочаквано на геометричното съвършенство на колелото или на гладкия крайъгълен камък; ту минаваме през някаква съвсем незабележима, огряна от слънцето врата и откриваме вътре само мрак, внезапно припламнала искрица, сияние на тайнствен кристал, почти призрачно движение на женска ръка.

Как да отличим реалността от легендата, истината от друга истина?

Историята на Роканон ни докосва с мимолетния син проблясък на скъпоценния камък, завърнал се още веднъж от света на приказките. Да започнем с това.

Галактически район 8, номер 62: ФОМАЛХАУТ II

Разумни форми на живот. Установени са контакти със следните раси:

Вид I

А) *Гдемиар* (ед. число *гдем*) — хуманоидни троглодити, които излизат от пещерите си нощем. Ръст 120–135 см, светла кожа, тъмни коси. При създаване на контакта тези пещерни обитатели живеят в олигархично общество от градски тип със строга йерархия. Отличават се с частично развита телепатия в рамките на планетата. Технологично ориентирана култура на ниво ранна стомана. Равнището им е издигнато до Индустриално-С при мисията на Съюза през 252–254 г. През 254 г. на олигарсите от района край Кириенско море е отстъпен автоматично управляем кораб (направление Нова Южна Джорджия и обратно). Статус С-Висш.

Б) *Фийа* (ед. число *фиан*) — хуманоиди с изявено предпочитание към дневната светлина. Ръст около 130 см, наблюдаваните индивиди са най-вече със светла кожа и коса. Съдейки по краткотрайните срещи, живеят в селски и номадски колективни общности, владеят слаба телепатична способност, както и телекинеза в силно стеснени граници. Изглежда, че този подвид е атехнологичен; избягва контактите. Характерът на културата е неопределен и минимално проявен. В настоящия момент облагането с данъци се смята за неосъществимо. Статус Е — ...?

Вид II

Лууар (ед. число *луу*) — хуманоиди, които също предпочитат дневната светлина. Типичен ръст над 170 см, кланово-аристократично общество, обитаващо селища от категорията крепост-село. Технологичен застой на ниво бронз, феодално-героична култура. Трябва да се отбележи хоризонталното социално разделение на две псевдораси: а) *олгиор*, „средни на ръст“, със светла кожа и тъмни коси; б) *ангиар*, „господари“, много високи, с тъмна окраска на кожата и яркочервена коса...

— Тя е от тези — Роканон вдигна глава от „Краткия джобен справочник за разумните форми на живот“ и пак се вгледа в гостенката. Бе доста висока, със смугъл тен и златисти кичури над раменете, застанала наред дългата зала на музея. Стоеше спокойна и изправена, с ореол от блестящи коси, без да откъсва очи от една

витрина. Край нея нервно пристъпяха от крак на крак четири грозновати джуджета.

— Не знаех, че на Фомалхаут II освен пещерните хора има толкова различни раси — учуди се Кето, уредникът на богатия музей.

— Аз също. В списъка се споменават и други видове, с които още не е установен контакт, под забележката „непотвърдени сведения“. Май вече е време за по-сериозно изследване на онези места. Ех, сега поне научихме откъде е дошла.

— Как ми се иска да разбера и коя е...

Тя беше издънка от древен род, потомка на първите крале на ангиар, и при цялата ѝ бедност косите, получени в наследство от безброй поколения, сияеха с чистия и неподвластен на времето блясък на златото.

Малките хора, фийа, ѝ се покланяха, щом я зърнеха — още тогава, когато босоного то момиченце тичаше през полята, а кичурите му пламтяха като ярка комета под неспокойните ветрове на Кириен.

Изнизаха се няколко години.

Бе съвсем млада, когато Дурхал от Халан я видя, спечели я и я отведе от порутените кули и ветровитите зали на детството ѝ във високия си замък. В Халан, изправен гордо сред планините, също нямаше уют, макар домът все така да пазеше следите от минало великолепие. Прозорците бяха без стъкла, каменните подове — голи. Събудили се през някоя студена зимна нощ, обитателите му можеха да забележат навеяните край первазите дълги, полегати преспи сняг. Нежната съпруга на Дурхал стъпваше с тесните си боси ходила върху заснежения под и сплитайки лавата на своите коси, изучаваше с усмивка отражението на мъжа си в сребърното огледало, закачено в тяхната спалня.

Всъщност това огледало, заедно с булчинската рокля на майка му, общита с хиляди миниатюрни кристалчета, бе цялото му богатство. Някои от неговите не толкоз знатни родственици тук притежаваха ракли, пълни с брокатени дрехи, мебели от позлатено дърво, искряща сбруя за ветрогоните си, доспехи и инкрустирани със сребро мечове, драгоценни камъни и накити. Да, красивата жена на Дурхал ги гледаше със завист, хвърляйки скришни погледи към нечия обсипана със скъпоценности диадема или златна брошка дори тогава, когато

собственичката им почтително се отдръпваше, за да отдаде дължимото на потеклото ѝ и престижното положение на нейния съпруг.

По време на пир Дурхал и невястата му седяха четвърти от Високия трон — тъй близо до възрастния Господар на Халан, че старецът често сам наливаше вино на Семли и разговаряше за лов със своя племенник и наследник, взрян в тази млада двойка с мрачна, безнадеждна обич. Надеждата рядко сгръвяше сърцата на хората от Халан и Западните земи, откакто могъщите Звездни повелители се появиха с ония къщи, издигащи се върху огнени колони, и ужасните си оръжия, способни да сринат цели хълмове. Те сложиха преграда пред всички древни обичаи и двубои; после започнаха да събират данък от ангиар, който (макар и малък) беше страшен позор за тях. Данък, плащан на пришълците, за да могат да воюват с някакъв неизвестен враг незнайно къде из празните пространства между звездите, на самия край на годините.

„Тази война е и ваша“ — казаха те, но ето вече цяло поколение седеше в срамно бездействие из залите за пиршества и гледаше как двуострите мечове ръждясват в ножниците. Синовете му възмъжаваха, без да са нанесли нито един удар в битка, а дъщерите се омъжваха за бедняци, дори за недорасли^[2], защото нямаха зестра или спечелени с героични сражения богатства, които да им доведат благороден съпруг. Лицето на стария господар помръкваше, когато наблюдаваше светлокосата девойка и слушаше веселия смях на двамата млади. Те пиеха горчиво вино, разменяйки си шега всред студената, рушаща се, великолепна крепост на своите предци.

Чертите на Семли също се изопваха, щом хвърлеше поглед надолу към залата и видеше сред далеч по-низшите от нея, та дори и между мелезите и недораслите блещукането или яркото сияние на драгоценни камъни върху бялата кожа и в черните коси. Тя самата не бе донесла зестра на мъжа си даже една сребърна фиба. Роклята с хилядите кристалчета беше прибрана в раклата за сватбата на дъщеря ѝ, ако някога добият момиче.

Наистина им се роди дъщеря и я нарекоха Халдре. Когато мъхът по малката кафява главичка порасна, той заблестя с непомръкващото сияние на златото — единственото по-трайно богатство, което това същество щеше да има и в бъдеще...

Семли не споделяше със съпруга си своето огорчение. Колкото и да бе добър с нея, Дурхал с присъщата на господарите гордост презираше завистта и суетните желаня, а тя се боеше именно от презрението му. Но контактите ѝ с неговата сестра Дуроса бяха по-храбри.

— Някога семейството ми е притежавало безценно съкровище — подхвърли ѝ веднъж Семли. — Тежка златна огърлица с голям син камък... май се казва сапфир?

Дуроса поклати глава, усмихна се — и тя не бе сигурна в названието. Бяха към края на „топлата година“: така северните ангиар наричаха лятото. Всъщност годината имаше осемстотин дни, ала те започваха да смятат месеците наново след всяко равноденствие. За младата красавица този календар беше странен и нелеп — броене, достойно за недораслите. Нейният род западаше, обаче бе по-стар и с по-чиста кръв от семействата на велможите от граничните северозападни области, които твърде лекомислено се кръстосваха с олгиор.

Двете с Дуроса бяха приседнали върху каменния перваз на един прозорец високо в Голямата кула, където се намираха покоите на по-възрастната жена. Рано овдовялата, бездетна благородничка беше дадена за съпруга на Господаря на Халан, брата на баща ѝ. И тъй като това бе брак между роднини, втори и за двамата, изобщо не получи титлата Господарка на Халан, която след време щеше да носи Семли. Но Дуроса седеше с владетеля на Високия трон и заедно с него управляваше имотите му. По-стара от Дурхал, тя обичаше младата му невяста и обожаваше златокосото дребосъче Халдре.

— За този сапфир са платили с всичките богатства, завоювани от моя працядо Лейнен, когато завладял Южните земи. Помисли си само: парите на цяло кралство за един-единствен кристал! О, той би затъмнил всяка скъпоценност в Халан, дори и ония камъни, наподобяващи яйцата на птицата кооб, с които се кичи братовчедка ти Исар. Толкова бил красив, че даже му дали име — нарекли го „Окото на морето“. Прабаба ми го е носила.

— А ти никога ли не си го виждала? — попита лениво Дуроса, вглеждайки се в зелените планински склонове под тях, където дългото лято пращаше горещите си неуморни ветрове да бродят из горите и да се носят по белите пътища към далечния морски бряг.

— Не, изгубил се е отдавна, преди аз да се родя. Баща ми твърдеше, че бил откраднат още преди Звездните повелители да дойдат в нашите краища. Той не обичаше да разказва за това, но една стара жена от недораслите, която помнеше какви ли не истории, ми е разправяла, че фийа знаят къде е камъкът.

— Ах, как бих искала да ги зърна тези дребосъци! -възкликна Дуроса. — За тях се пее в толкоз песни и се говори в приказките. Защо никога не идват тук, в Западните земи?

— Сигурно е прекалено високо и зимата е много студена. Предпочитат слънцето на топлите долини.

— Ами приличат ли на хората-къртици, тоест гдемиар?

— Въобще не съм виждала тия *люде от глината* — те обичат да стоят по-далеч от нас някъде на юг. Струва ми се, че имат бяла кожа като недораслите и са доста недодялани. Фийа пък са светлокоси и напомнят деца, обаче са по-тънички и по-умни. Сили небесни, може би те още знаят къде е огърлицата, кой я е откраднал и къде я е скрил! Само си представи, Дуроса — влизам в залата за пиршества на Халан, сядам до моя Дурхал, а на гърдите ми блести богатството на цяло кралство и затъмнявам всички жени, както съпругът ми затъмнява всички мъже!

Дуроса се наведе над детето, което се беше разположило между тях върху проснатата на пода кожа и разглеждаше кафявите пръстчета на краката си.

— Семли е глупава — тихичко му заприпява тя. — Семли, която сияе като падаща звезда, Семли, чийто съпруг не иска друго злато освен онова на косите й...

Русата красавица бе зареяла поглед над зелените летни склонове към далечното море и мълчеше.

Но измина още една година и Звездните повелители дойдоха да събират своите данъци за войната срещу края на света. Този път доведоха и две джуджета от хората-къртици вместо преводачи, а ангиар се почувстваха толкова унижени, че бяха готови да се разбунтуват. После си отиде и друга топла година, Халдре порасна, превърна се в чудесна малка бърбрица. Тогава Семли я заведе пак в облените от слънце покои на Дуроса. Върху раменете на младата жена бе наметнат вехт син плащ, качулката му скриваше косите й.

— Оставям ти Халдре за няколко дни, миличка -каза тя със забързан, делови вид. — Заминавам на юг, в Кириен.

— Да се видиш с баща си?

— По-скоро да открия своето изчезнало наследство. Братовчедите ви от Харгетските владения се присмиват на моя мъж. Дори онзи мелез Парна може да го тормози, защото жена му има атлазена покривка за легло и брилянтена обица, че и три рокли на всичкото отгоре — тая чернокоса повлекана с лице като погача! А съпругата на благородника Дурхал е принудена да кърпи единствената си рокля...

— С кое повече се гордее мъжът ти: със своята половинка или с онова, в което е облечена? Но Семли беше непреклонна.

— Господарите на Халан се превръщат в голтаци в собствените си владения. Отивам, за да донеса зестрата си на моя повелител, както подобава на дама със съответното потекло.

— Семли! Знае ли Дурхал, че заминаваш?

— Достатъчно му е да разбере, че всичко ще свърши благополучно и аз ще се върна читава — отговори младата красавица, после се засмя с жизнерадостния си смях.

Тя се наведе, целуна дъщеря си, след това се обърна и преди Дураса да изрече и дума, като стремителен повей се втурна по сгрените от слънцето плочи на пода.

Омъжените ангиарски жени никога не пътуват за удоволствие — ето защо Семли не беше напускала Халан от времето на своята сватба. Сега, настанявайки се във високото седло на ветрогона, се почувства пак като момиченце или някогашната буйна девойка, която се носеше със северния вятър на полуобяздени крилати твари над кириенските поля. Животното, с което днес се спускаше от стръмнините на Халан, бе по-породисто. Ивичестата му кожа лъщеше гладко опъната върху кухите, леки кости; зелените очи примигаваха срещу хоризонта, а тънките, но мощни крила се издигаха и прибираха от двете страни на Семли, като ту откриваха, ту скриваха от взора ѝ облаците над нея и хълмовете отдолу.

На третата сутрин тя стигна Кириен и застана отново сред запустелия двор. Баща ѝ беше пил цяла нощ и сега, точно както едно време, утринните лъчи, надничачи през дупките на порутения таван,

го дразнеха. При вида на неканената дъщеря неговото раздражение се усили.

— За какво си дошла? — изръмжа той, хвърляйки ѝ недоволен поглед под подпухналите клепачи. Пламтящите му някога коси бяха изгубили блясъка си и сплътсени сиви кичури стърчаха върху главата му. -Да не би онзи младок от Халан да не се е оженил за тебе, та се прибираш така крадешком?

— Аз наистина съм съпруга на Дурхал. Дойдох за зестрата си, бащице.

Пияницата презрително измърмори, но тя се разсмя тъй мило, че го накара да я погледне пак, макар и навъсен.

— Вярно ли е, че фийа са откраднали огърлицата „Окото на морето“, татко?

— Откъде да знам? Това са разни приказки от едно време. Май че е изчезнала още преди да се родя. Защо ли въобще съм се раждал! Щом толкова искаш да разбереш, питай самите дребосъци. Иди при тях, или пък се върни при мъжа си и ме остави на мира. В Кириен няма място нито за момичета, нито за злато или за каквото и да било от този род. Цялата история в крайна сметка е ей това тук — западналите владения, празните зали. Синовете на Лейнен са мъртви, всичките им съкровища са изгубени. Върви си по пътя, девойко.

Сив и подпухнал като оня неуморен тъкач, който обвива в паяжини запустелите къщи, той се обърна и запрепъва към избата. Там се криеше от дневната светлина.

Повела ивичестия си халански ветрогон, Семли напусна своя някогашен дом и заслиза по стръмния склон, подминавайки селото на недораслите, които я поздравяваха без възторг, но почтително. Продължи нататък през полята и пасищата, където хрупаха огромни полудиви херило със завързани крила, за да стигне до една долина, зелена като боядисана паница и пълна до ръба със слънчев светлик. В дъното се беше сгушило селцето на фийа. Докато младата жена още слизаше, стиснала юздите на звяра, насреща ѝ се спуснаха малки крехки човечета. Те се заливаха от смях, зовящи я със слаби, тънички гласове:

— Добре дошла, Халанска невесто. Господарке на Кириен, Възседнала вятъра, Златокоса Семли!

Наричаха я с прелестни имена и тя ги слушаше с удоволствие, без да обръща внимание на държането им — дребосъците се смееха винаги, каквото и да кажеха. Самата Семли обичаше да разговаря по този начин. Сега се извисяваше над тях, застанала неподвижно в дългия си плащ, докато нежният вихър на приветствията я обгръщаше от всички страни.

— Поздравявам ви. Светъл народе. Слънчеви чеда, фийа, приятели на хората!

Ето че я поведоха надолу към селото и я вкараха в една от ефирните си къщички, а подире им припкаха миниатюрни дечица. Щом някой фиан пораснеше, възрастта му вече не можеше да се определи. Трудно ѝ беше дори да ги различава помежду им и да бъде сигурна, че говори все със същия събеседник, докато те пърхаха наблизко като пеперуди около свещ. Оставаше обаче впечатлението, че към нея се обръща само един от тях. Другите хранеха или милваха ветрогона ѝ, носеха ѝ вода да пийне и купи с плод от градинките си, засадени с дребни овошки.

— Никога фийа не са крали огърлицата на кириенските владетели! — възкликна човечето. — За какво ни е притрябвала такава скъпоценност, подарке? Стига ни слънчевата светлина през топлата година, а пък през студената — споменът за нея. Жълтите плодове, жълтите листа в края на лятото, яркото злато на косите ти, кириенска подарке. Друго злато не притежаваме...

— Тогава я е задигнал някой от недораслите? Пак звънна тихият смях и дълго не спря.

— Кой от тях би посмял да го стори? О, гостенке от Халан, никой смъртен няма представа как е откраднат големият камък: нито вие, нито олгиор, нито фийа. Никой от Седемте народа... Само мъртвите навярно знаят как е изчезнал — отдавна-отдавна, когато Кириен Горди, твоят праядо, бродел самотен край пещерите на морския бряг. Но може да е някъде при слънцемразците...

— Хората-къртици ли?

Нов изблик на смях, по-силен и напрегнат.

— Седни с нас, Семли, Златокоске, завърнала се тук от севера.

Тя се съгласи да похапнат заедно и нейната приветливост им бе така приятна, както на нея — тяхното гостоприемство. Ала щом я чуха да повтаря, че ще иде при хората-къртици да търси наследството си,

смеховете им затихнаха. И малко по малко кръгът наоколо оредя. Накрая до красавицата остана само един фиан — може би онзи, с когото беше говорила, преди да седнат на трапезата.

— Не ходи при людете от глината, Семли — каза той. За миг сърцето ѝ се сви. Дребният домакин вдигна ръка и бавно закри очите си. Около тях притъмня. Плодовете в блюдото добиха пепеляв цвят, пълните с бистра вода чаши се опразниха.

— В планините на далечната земя пътищата на фийа и гдемиар са се разделили. Станало е много, много отдавна — изрече крехкото кротко човече. — Още по-рано сме били едно цяло. Те са това, което ни липсва на нас. Помисли за слънчевата светлина, за тревата и за дърветата, дето носят плод, Семли; помисли, че не всички пътеки, водещи надолу, могат да те изведат и нагоре.

Събеседникът ѝ се засмя тихо и се поклони.

На излизане от селото тя възседна шарения си ветрогон и отвърщайки на прощалните възгласи, се издигна в следобедния вятър. Скоро полетя на югозапад към пещерите по скалистите брегове на Кириенското море.

Боеше се, че ще трябва да слезе дълбоко в тези подземни тунели, за да търси людете, които са ѝ нужни — беше чувала, че хората-къртици никога не излизат от пещерите си на дневна светлина и се плашат дори от Голямата звезда и луните.

Полетът продължи дълго.

Един път тя се спусна на земята, та да може животното да си хване някой дървесен плъх, докато самата Семли похапне малко хляб от запасите в дисагите на седлото. Залците вече бяха корави и имаха лек привкус на кожа, ала все още пазеха аромата на дома. За миг, дъвчейки сред самотата на горската поляна, тя долови тих глас и видя Дурхал, обърнат към нея в сиянието на свещите в Халан. Остана за минутка така, бленуваща наяве за това силно и енергично младежко лице, и си представяше какво ще му каже, щом се върне вкъщи със съкровището на цяло кралство върху гърдите си: „Исках да ти поднеса дар, достоен за моя съпруг, драги повелителю!“

Трябваше да бърза и се насочи към морския бряг, но когато го стигна, слънцето бе залязло, а Голямата звезда заедно с него се беше спуснала към хоризонта. От запад излезе коварен вятър — рязък, поривист и изменчив; звярът скоро се умори от неравната борба. Тя

реши да кацнат на пясъчната ивица. В мига, в който стъпиха там, животното прибра крила и подви пухкави лапи под себе си с гръмко мъркане. Семли застана до него, придържайки плаща си под брадичката. Погали го по главата. Ветрогонът шавна с уши, като продължи да издава доволни звуци. Козината му беше уютна и топла под нейната длан, обаче погледът ѝ срещаше само сиво небе с безформени тъмни облаци, оловно море, черен пясък. И тогава по брега притича ниска, смътна сянка, след нея още една, после се появиха и други... Съществата прилякваша, сетне пак хукваха и отново спираха на място.

Жената им извика. До този момент те сякаш не я виждаха, но сега мигновено я обкръжиха, като гледаха да стоят по-далече от ветрогона. Той беше престанал да мърка, а козината му настръхна под пръстите на Семли. Тя стисна плътно юздата, доволна, че си води закрилник, ала в същото време се опасяваше, че животното може да даде воля на свирепия си нрав. Странните хора стояха безмълвни и я наблюдаваха, стъпили здраво с яките си боси крака върху пясъка. Нямаше начин да не ги познае — имаха ръста на фийа и във всичко останало напомняха тъмна сянка на веселите човечета с жизнерадостния смях. Голи, четвъртити, тромави, с редки черни коси и сивкавобяла кожа, която лъщеше като бледата повърхност на личинка; очите сякаш от камък.

— Вие ли сте хората от глината?

— Ние сме гдемиар — народът, властващ над Нощното царство.

Гласът бе неочаквано силен и дълбок и прозвуча с гръмко самохвалство в соления, ветровит здрач, но както и при фийа, жената не можеше да определи кой от тях говори.

— Приветствам ви, о, Владетели на нощта! Аз съм Семли от Кириен, съпруга на Дурхал от Халан. Дойдох при вас да диря наследството си — огърлицата, наречена „Окото на морето“, която е изгубена преди много години.

— Че защо я търсиш насам, дъще на ангиар? Тук има единствено мрак, пясък и сол.

— Защото в дълбините се знае кое къде е изчезнало — отвърна гостенката, готова веднага да премери остроумието си с тях — и златото, дете идва от земята, намира обратния път към нея. Казват, че понякога сътвореното от нечии ръце се връща при създателя си.

Беше просто догадка, обаче Семли явно улучи в целта.

— Вярно е, че познаваме огърлицата „Окото на морето“, ала само по име. Тя е изработена в тези пещери преди доста години и е продадена на ангиар. А синият камък е добит от нашите родственици на изток. Но това е много стара приказка, чуждоземна дъще.

— Мога ли да я чуя там, където я разправят? Ниските набити човечета не отговориха веднага, сякаш се двоумяха. Сивият вятър се вихреше над пясъка, който стана още по-тъмен, докато Голямата звезда потъваше във вълните. Шумът на морето ту притихваше, ту се засилваше. Плътният глас отново подхвана:

— Да, ангиарска господарке. Ти ще влезеш в Дълбоките зали. Последвай ни.

В тона се прокрадваше нещо ново, угодническо. Семли предпочете да не му обръща внимание. Тя сподира хората-къртици през пясъците, стиснала здраво юздата на своя ветрогон с острите си нокти.

Пред входа на пещерата, зейнал като беззъба, широко раззината уста, издишаща горещо зловоние, някакъв гдем изрече:

— Летящият звяр не може да влезе.

— Може — сопна се гостенката.

— Не може! — отсякоха четвъртитите човечета.

— Напротив! Не искам да го оставя тук. Той не е мой, за да разполагам с него. Докато държа юздата му, няма да ви стори нищо.

— О, не! — повториха дълбоките гласове, но се намесиха и други: — Впрочем както желаеш...

След миг колебание дребосъците продължиха пътя си. Отверстието на пещерата сякаш се захлопна зад тях и ги погълна, толкова гъст бе мракът под каменните грамади. Хората-къртици вървяха един по един, а Семли беше най-отзад.

Ето че в тунела изсветля; от тавана висеше кълбо, разпръскващо слабо бяло сияние. Нататък имаше второ, след него — трето; помежду им по грапавия свод като гирлянди се точеха дълга черни червеи. Колкото повече вървяха, толкоз по-малко ставаше разстоянието между глобусите и сега целият проход бе облян в ярка, студена светлина.

Водачите на Семли спряха пред три разклонения на тунела, всичките преградени с порти, които като че бяха изковани от желязо.

— Ще те чакаме тук, дъще на ангиар — казаха те.

Осем останаха с нея, а пък другите трима отключиха една брава и влязоха вътре. Вратата се затвори зад тях с грохот.

Потомката на Кириен стоеше изправена и неподвижна под бялото бездушното зарево на лампите. Ветрогонът се беше снишил наблизко, потупвайки с крайчеца на ивичестата си опашка; огромните му сдиплени криле потрепваха от едва сдържаното желание да полети. В прохода зад Семли осемте човечета бяха приклекли и тихо си бърбреха нещо с дълбоките си гласове на своя непонятен език.

Средната врата отново се разтвори с пронизително скърцане.

— Влез в Царството на нощта, дъще на ангиар! -изрева непознат бас, гръмлив и самодоволен. Зад прага я чакаше човек-къртица, чието набито сиво тяло бе загърнато с някакви дрехи, и й правеше знак да се приближи. — Ела и се полюбувай на чудесата, които крият нашите владения, на създадените от гдемски ръце дивни творби, виж на какво са способни Господарите на мрака!

Стиснала здраво юздите на ветрогона, тя безмълвно сведе глава и го последва през ниската порта, изработена според ръста на джуджетата. Сега пред Семли се простираше друг коридор. Неговите стени ослепително сияеха в светлината на белите кълба, но вместо настилка върху пода блестяха две греди от лъскаво желязо, губещи се в далечината. Отгоре им беце поставена чудновата талига с металически колела. Подчинявайки се на приканващия жест на новия си водач, тя без колебание и без сянка от учудване на лицето се качи там и накара ветрогона да легне до нея. Човекът-къртица седна отпред, после задвижи някакви пръчки и дискове край себе си. Разнесе се оглушителен грохот, стържене на метал, сетне стените на тунела заподскачаха и почнаха да се изтеглят назад. Те се носеха все по-стремително в обратна посока, докато накрая сияещите глобуси върху тавана се сляха в непрекъсната сребриста ивица, а застоялият топъл въздух се превърна в зловонен вятър, който издуха качулката от главата на Семли.

Талигата спря.

Жената тръгна след водача си нагоре по базалтовите стъпала и се озова в широко преддверие. През него се влизаше в огромна зала, прокопана в незапомнени времена от подземни води или от джуджетата, заравящи се все по-дълбоко в бърлогите си. Мракът, в който никога не бе прониквал слънчев лъч, се озаряваше единствено от

студеното сияние на кълбата, предизвикващо кой знае защо тръпка на боязън. В препречени с решетки дупки по стените се въртяха грамадни перки, които раздвижваха спарения въздух. Внушителното затворено помещение беше изпълнено с бръмчене и бумтене, разнасяха се силните гласове на хората-къртици, гърмяха, виеха и се тресяха разни витла и колела. Всички тези шумове се отразяваха, отеквайки многократно сред каменните сводове.

Тук набитите дребни тела на джуджетата бяха облечени с дрехи, наподобяващи тия на Звездните повелители — панталони, меки обувки, жакети с качулки, — но малкото мяркащи се наоколо жени, дребни раболепни създания, забързани занякъде, бяха голи. Между мъжете имаше доста войници, от кръста им висяха оръжия. Те напомняха страшните лъчемети на пришълците, ала дори Семли виждаше, че това са само жезла, на които е придадена нужната форма. Тя забелязваше много неща, макар привидно да не ги удостояваше с поглед. Вървеше, накъдето я водеха, без да обръща глава. Когато се изправи пред група джуджета с метални обръчи над челата, гидът спря, поклони се и прогърмя:

— Високите властелини на гдемиар!

Бяха седмина и всичките я гледаха с такъв надменен израз върху сивите грапави лица, че ѝ се прииска да се изсмее.

— Дойдох при вас, за да търся изгубеното съкровище на семейството си, о. Владетели на нощта — рече тя без сянка от усмивка. — Става въпрос за драгоценния трофей на Лейнен „Окото на морето“. — Невъобразимият шум в огромното подземие почти заглуши думите ѝ.

— Така ни осведомиха и нашите пратеници, господарке Семли.

Този път младата жена успя да определи кой говори. Бе още по-нисък от останалите и едва стигаше до гърдите ѝ; имаше бяло, енергично и свирепо лице. — Онова, което дириш, не е у нас.

— Казват, че е било тук.

— Много работи се разправят горе, нависоко, където слънцето заслепява очите.

— А пък ветровете разнасят думите — там, където има препускащи ветрове. Не ви питам как сме изгубили огърлицата и как се е върнала при вас, при създателите си. Това е стара приказка, древна

неприязн. Аз искам само да я открия. Сега тя не е в Нощното царство, но може би знаете къде се намира.

— Не е тука.

— Значи е някъде другаде.

— „Окото на морето“ се пази в място, което не можеш да стигнеш. Освен ако ние не ти помогнем.

— Тогава помогнете ми! Моля ви като ваша гостенка.

— Както се казва: „Ангиар вземат, фийа дават, а гдемиар и дават, и вземат.“ Да речем, че ти протегнем ръка — какво ще ни предложиш в замяна?

— Своята благодарност, Владетелю на нощта. Тя стоеше пред тях, висока и бляскава, и се усмихваше. Седмината се вторачиха в нея с мрачно, злобно изумление, със завистливо негодувание.

— Чуй ме, дъще на ангиар! Услугата, която искаш от племето ни, е огромна. Дори не можеш да си представиш каква велика милост търсиш! Ти принадлежиш към един народ, който не е способен да разбере — той не дава пет пари за нищо, стига само да препуска с летящите си зверове, да сее и да жъне, да се бие с мечове и да вдига шум. А кой изковава мечовете ви от блестяща стомана? Ние, гдемиар! Вашите господари идват при нас, купуват оръжие и си тръгват, без да хвърлят поглед, без да се опитат да проумеят... но сега ти си тук, огледай се наоколо и ще видиш част от безбройните ни вълшебства — светлините, които никога не гаснат, талигата, която сама се движи, машините, с чиято помощ изработваме дрехите си, приготвяме нашата храна, пречистваме въздуха си и които вярно ни служат във всичко. Знай, че изобщо не можеш да проникнеш в тези чудеса.

Човекът-къртица кимна студено, преди да продължи:

— И не забравяй още, че гдемиар са близки с онези хора, дето вие наричате Звездни повелители! Придружаваме ги в Халан, Реохан или Хул-Орен, във всичките ви замъци и им помагаме да разговарят с вас. Да, пришълците, на които *вие*, гордите ангиар, плащате данък, са наши приятели! Те ни оказват услуги, ние правим същото за тях. Е, за какво ни е тогава твоята благодарност?

— На този въпрос трябва сами да си отговорите -рече красавицата. — Аз ви зададох свой. Слушам те, владетелю!

Седмината започнаха да се съвещават ту с думи, ту безмълвно. От време на време я поглеждаха, после отместваха взор,

промърморваха нещо и пак млъкваха. Около тях постепенно се натрупа тълпа. Хората-къртици заприиждаха един по един, докато накрая стотици чорлави чернокоси глави обкръжиха Семли и подът в огромната тътнеща зала вече не се виждаше, ако не се смята малкото празно пространство около гостенката. Ветрогонът ѝ трепереше от дълго сдържан страх и раздразнение; очите му бяха широко отворени и бледи: такива ставаха, когато грифоните бяха принудени да летят нощем. Ето че Семли погали топлатата козина на тила му, шепнейки:

— Успокой се, храбрецо мой, красавецо, господарю на ветровете...

— Дъще на ангиар, ние ще те заведем там, където е скрито съкровището — отново се обърна към нея белоликото джудже с желязната корона. — Това е всичко, което можем да направим за твоя милост. Трябва да дойдеш с нас и да поискаш огърлицата от онези, при които се пази. Летящият звяр не бива да идва с тебе. Налага се да го оставиш тук. Разбираш ли?

— Далеч ли е мястото, уважаеми владетелю?

Устните му се разтегнаха: все по-широко и по-широко.

— Да, много, господарке. Но пътят ще трае само една дълга нощ.

— Благодаря ви за любезността. Ще се грижите ли добре през *тази нощ* за моя ветрогон? Нищо лошо не трябва да му се случи.

— Той ще спи до твоето завръщане. Преди да го видиш пак, ще ти се наложи да полетиш на по-голям звяр! Няма ли да ни попиташ къде ще те отведем?

— Не можем ли да тръгнем веднага? Не бива да остана дълго далеч от дома...

— Да, скоро потегляме.

Джуджето отново се вгледа в лицето ѝ и сивите устни още веднъж се разтеглиха зловещо.

Семли не би могла да разкаже какво точно се случи през следващите няколко часа — наоколо царяха шум, суматоха, непонятно суетене и безпорядък. Тя сама държеше главата на ветрогона, докато един от хората-къртици забиваше дълга игла в златистия му хълбок. Тази гледка едва не я накара да изкрещи, но животното просто потрепера и с мъркане потъна в сън. Група джуджета го отнесоха, преодолявайки с мъка ужаса, който им вдъхваше допирът с меката му топла козина. После Семли забеляза иглата да прониква в собствената

й ръка. „Може би искат да изпитат смелостта ми?“ — помисли си тя, защото никак не ѝ се спеше. И все пак не бе напълно сигурна. От време на време трябваше да се качва на някоя от ония метални талиги, да минава през железни врати и през сводести подземни пещери — десетки и стотици...

Една от кухините бе толкова невъобразимо огромна, че краят ѝ не се виждаше, а мракът гъмжеше от неизброими стада херило. Жената чуваше гальовните им призиви и дрезгавите сигнали, които си разменяха, улавяше смътните им очертания, щом светлините на талигата ги докоснеха. Когато успя да разгледа по-ясно част от тях, откри, че са слепи и без криле. Това я накара да затвори очи. Ала тунелите сякаш не свършваха, пещерите нямаха чет; сивите недосягани тела, свирепите лица и гръмките гласове бяха навсякъде.

Най-сетне, съвсем неочаквано, се озоваха на чист въздух. Беше нощ. С облекчение си отдъхна и вдигна поглед към звездите и единствената изгряла луна, дребната Хелики, която озаряваше небето на запад. Но хората-къртици все още бяха вредом около нея. Заставиха я да влезе в някаква нова кола или пък пещера: за първи път виждаше такава. Бе малка, изпълнена с безброй мигащи светлинки, много тясна и светла след грамадните мрачни дупки и звездната нощ навън. Вкараха в тялото ѝ втора игла. После делово обясниха, че се налага да я привържат към ей онова разпънато кресло — и главата, и ръцете, и краката.

— Не искам! — възпротиви се Семли.

Обаче четирите джуджета, които трябваше да ѝ служат за водачи, позволиха да ги вържат; тогава и тя се покори пред необходимостта. Другите си тръгнаха. Разнесе се рев, сетне задълго настъпи тишина. Някаква огромна невидима тежест притисна гърдите ѝ. След това усещането изчезна, стопиха се и звуците, не остана нищичко.

— Мъртва ли съм? — попита златокосата.

— О, не, господарко — отвърна близък глас, който не ѝ хареса. Какво ставаше тук?

Тя отвори клепачи и видя нечие бяло лице, надвесено над нея, разтеглени устни и очи като две студени камъчета.

Вече нищо не я сковаваше, Семли скочи на крака. Беше безтегловна, безтелесна — сякаш тръпка на ужас, носена от вятъра.

— Няма да ти причиним зло — изрече страшноватият глас (или бяха всъщност разни гласове?). — Само ни разреши да те докоснем, ангиарска господарке. Искаме да пипнем косите ти. Позволи ни да се допрем до тях...

Кръглата кола, в която се намираха, леко се тресеше. Зад единствения ѝ прозорец се простираше беззвезден мрак, а може би мъгла или пък пустош? „Една дълга нощ“ — така бяха казали гдемиар. Много дълга. Тя седеше неподвижно, докато тежките им сиви ръце докосваха косата ѝ. После започнаха да я опипват по лактите и ходилата, грапава длан погали шията ѝ. Семли стисна зъби и пак скочи. Джуджетата се отдръпнаха.

— Нали не ти причинихме болка, господарке? — измрънкаха те. Младата жена кимна.

Поканиха я отново да легне и тя се отпусна на креслото, което я обгърна, сковавайки нейните движения. Сигурно щеше да се разридае, когато през прозореца нахлу златна светлина, ако малко преди това не бе изгубила съзнание.

— Е, сега поне научихме откъде е — каза Роканон.

— Искане ми се да разбере и коя е — промърмори уредникът на музея. — Значи гостенката търси нещо, което е тук при нас, ако може да се вярва на троглодитите?

— Моля те, недей да ги наричаш троглодити — с укор произнесе Роканон. Като етнограф, специалист по разумните форми на живот, беше длъжен да възрази срещу подобно название. — Вярно, не са красиви, но са съюзници със статус С... Чудя се, кое ли е накарало онази Комисия да избере точно тях, за да им помага в развитието? Та тя дори не е установила контакт с всички хуманоидни раси на планетата! Бас държа, че експедицията е била от Центавър: те винаги са си падали по нощните птици и пещерните обитатели. Аз сигурно щях да предпочета вид II — нейната раса, струва ми се.

— Хм, троглодитите май благоговяят пред нея.

— А с тебе да не би да не е същото?

Кето пак погледна високата пришълка, изчерви се и се разсмя:

— Има нещо такова. За тези осемнайсет години, откакто живея на Нова Южна Джорджия, още не съм виждал толкова красив чуждопланетен тип. Всъщност изобщо не съм срещал тъй очарователна жена. Прилича на богиня.

Уредникът Кето бе срамежлив и рядко си позволяваше подобни изказвания, затова сега червенината се разля чак до върха на плешивото му теме. Но другият сериозно кимна, съгласявайки се с мнението му.

— Жалко, че не можем да общуваме с нея без тия тро.. без тези гдемиар за преводачи. Ама какво да се прави...

Роканон се приближи към посетителката. Когато тя обърна към него прекрасното си лице, ученият падна на едно коляно, сведе глава и притвори очи. Той наричаше това „вселенски реверанс за всички житейски случаи“ и го изпълняваше с известна грация. Щом отново се изправи, красавицата се усмихна, после заговори.

— Тя казва: приветствам тебе, Звезден повелителю! — избоботи на галактически жаргон някой от късокраките ѝ придружители.

— Приветстваме те и ние, ангиарска господарке! -отвърна Роканон. — С какво можем в музея да бъдем полезни на дамата?

Сред тътена от басовете на пещерните хора гласът ѝ звънна като игрив сребрист ветреца.

— Тя казва: моля, върнете огърлицата, която на нейни предци съкровище отдавна-отдавна.

— Момент, каква огърлица? — удиви се той. Гостенката схвана въпроса и посочи един от изложените във витрината пред тях експонати. Беше великолепен накит с верижка от жълто злато — тежка, но много изящно изкована, на която бе окачен голям сапфир, искрящ със син пламък. Роканон учудено вдигна вежди, а Кето се обади през рамото му:

— Вкусът ѝ е добър. Това е украшението от Фомалхаут. Прекрасна изработка.

Дамата се усмихна на двамата мъже и пак им заговори над главите на дребосъците.

— Тя казва: о, Звездни повелители, стар и млад обитател на Дома на съкровища, туй богатство нейно. Отдавна-отдавна. Благодаря.

— Как е попаднала тази огърлица при нас, Кето?

— Чакай малко да погледна в каталога. Там е отбелязано. Аха, ето. Доставена ни е от тия троглодити или тролове... или каквито са всъщност. От гдемиар. Те са луди на темата сделки — така пише тук. Затова се е наложило да им продадем кораба, с който сега са долетели,

AD-4. Накитът представлява част от заплащането. Той е тяхна изработка.

— Бас държа, че вече не умеят да правят такива неща, щом са достигнали промишленото ниво на развитие.

— Но, изглежда, признават, че огърлицата е нейна собственост, а не наша или гдемска. Явно това е важно за тях, иначе едва ли щяха да изгубят толкова усилия заради жената. Този скок от Фомалхаут дотук сигурно отнема немалко обективно време!

— Няколко години при всички случаи — съгласи се Роканон. Специалистът по разумни форми на живот беше свикнал с прехвърлянията от една звезда на друга. — Ех, не е много далече. Както и да е, нито наръчникът, нито пътеводителят ми дават достатъчно данни за някакво обосновано предположение. Очевидно е, че тези разумни видове не са изследвани сериозно. Може би дребосъците просто демонстрират уважение към златокосата. Или пък се боят, че заради проклетия сапфир ще избухне конфликт между техните две раси. Не изключвам вероятността нейното желание да е закон за тях, понеже се чувстват по-низши същества. А може, независимо как изглежда това отстрани, тя да им е пленница или да я използват за примамка. Кой би могъл да каже?... Има ли начин да й дадеш дрънкулката, Кето?

— Разбира се, всички екзотични експонати на практика са ни предоставени за временно ползване. Те не са наша собственост, тъй като понякога изникват претенции от подобен род. Ние рядко отказваме. Нали знаеш, мирът преди всичко — докато не е започнала Войната...

— Тогава бих те посъветвал да и я върнеш. Уредникът на музея се усмихна.

— За мен е чест — каза той.

Кето отключи витрината и извади тежката златна верижка, но обхванат от внезапно смущение, я връчи на етнографа. — Хайде, дай й я ти.

Така яркият скъпоценен камък за първи път се озова за миг в ръката на Роканон.

Мисълта му обаче беше заета с друго; той се извърна към красавицата от непознатата планета, стиснал златото и синия пламък в шепата си. Тя не протегна длан да ги вземе, ами наведе глава и мъжът

окачи верижката на шията ѝ, едва докосвайки косите. Огърлицата лумна като запален фитил около тъмнорозовото ѝ гърло. Ето че Семли откъсна поглед от камъка. В нейните очи се четяха такава гордост, такъв възторг и благодарност, че Роканон не бе в състояние да промълви дума, а дребният уредник несвързано повтаряше:

— За нас е удоволствие, за нас е истинско удоволствие...

Тя сведе в поклон русото си сияние пред хората от Съюза, обърна се и кимна към своите късокраки телохранители — или тъмничари? Загърнатата в овехтелия син плащ, гостенката прекоси дългата зала, за да се скрие от погледите им. Кето и Роканон останаха неподвижни, взрени след нея.

— Понякога си казвам... — започна етнографът.

— Какво? — пресипнало се отзова Кето подир дълга пауза.

— Понякога имам чувството, че... когато срещам хора от тези светове, за които знаем толкова малко... все ми се струва, че се докосвам до някаква легенда, до трагичен мит, непонятен за мене...

— Да, прав си — съгласи се уредникът и се изкашля смутено. — Питам се... как ли ѝ е името?

Семли Прекрасната, Семли Златокосата, Семли с Огърлицата. Хората-къртици бяха свели глава пред нейната воля; бяха ѝ се покорили дори Звездните повелители в това страшно място, където я доведоха джуджетата гдемиар, в този град отвъд нощта. Да, *те* ѝ се бяха поклонили и с радост върнаха скъпоценния накит, красящ собствената им съкровищница.

Но тя още не можеше да се отърси от тягостното чувство, което ѝ вдъхваха тия пещери с надвисналите отгоре каменни грамади — там не се знаеше кой говори и какво прави, там кънтяха гръмки гласове и сиви ръце се протягаха към нея... Хайде, стига толкова! Ангиарската дъщеря се беше издължила за огърлицата. Чудесно! Сега съкровището е нейно. Цената е заплатена, всичко останало е минало.

Ветрогонът изпълзя от нещо като сандък, очите му бяха мътни, а по козината му блестяха ледени кристалчета. Отначало, когато излязоха от дупките на гдемиар, той не желаше да лети. После явно се бе съвзел и се понесе с попятното южно течение към Халан в яркосините висини.

— По-бързо, по-бързо! — подканяше го Семли с щастлив смях, докато вятърът издухваше мрака, изпълващ душата ѝ. — Искам да

видя Дурхал час по-скоро...

Стремителният им полет ги доведе у дома по здрач на втория ден. Сега тя си спомняше пещерите на хората-къртици като някакъв далечен кошмар. Крилатият звяр се изви над хилядата стъпала на Халан, прехвъркна отвъд Моста над бездната — там гората слизаше на стотици метри надолу сред пропастта. В златистото смрачаване Семли се спусна в двора, където кацаха ветрогоните, и изтича нагоре край последните парапети между застиналите каменни изваяния на герои и двамата стражи пред вратите. Те ѝ се поклониха, без да откъсват поглед от прекрасния блестящ накит върху гърдите ѝ.

В предната зала тя спря една девойка, която тъкмо минаваше оттам. Бе доста хубавичка и съдейки по приликата, близка родственица на Дурхал, макар да не можеше да си спомни нейното име.

— Познаваш ли ме, момиче? Аз съм Семли, съпругата на благородника Дурхал. Ще кажеш ли на господарката Дуроса, че съм се върнала?

Мисълта да се яви сама пред мъжа си я плашеше, затова ѝ бе нужно застъпничеството на сестра му.

Девойката я гледаше с широко отворени очи, а изразът върху лицето ѝ беше много странен.

— Да, веднага — промълви тя и се завтече към Голямата кула.

Семли стоеше в очакване сред рушащите се, покрити с позлата стени. Никой не се появяваше. Дали не пируваха на трапезата в обширната зала? Тишината ставаше тягостна. Поколеба се за момент и пристъпи към стълбите, водещи към халанските покои. Но по каменния под срещу нея вървеше непозната старица, която протегна ръце и изплака:

— О, Семли, Семли!

Какво искаше тази побеляла жена? Младата красавица направи крачка назад.

— Коя си ти, господарке?

— Аз съм Дуроса, миличка.

Другата стоеше безмълвна и неподвижна, докато зълва ѝ я прегръщаше и ридаше, обсипвайки я с въпроси — вярно ли е, че хората-къртици са я пленили и през всичките тези дълги години са я държали омагьосана? Или пък това са били фийа с техните

неразгадаеми вълшебства? Дуроса спря да плаче и се отдръпна, за да огледа отново родственицата си.

— Ти си все така млада, Семли. Като в деня, когато ни напусна. И огърлицата е на шията ти...

— Донесох я дар на обичния си съпруг. Къде е той?

— Мъртъв е.

Стройната жена се вцепени, в миг сърцето ѝ сякаш отказа да пулсира. С наведена глава старицата обясни:

— Мъжът ти, моят брат Дурхал, Господарят на Халан, загина в битка преди седем години. Девет години след заминаването ти. Звездните повелители повече не дойдоха. Започнаха се войни с Източните владения, с Лог и Хул-Орен. Дурхал падна прободен от копието на някакъв недорасъл, защото тялото му не беше защитено от здрава броня, а духът му — още по-малко. Той лежи погребан в полята над Оренските блата.

Семли се извърна.

— Тогава отивам при него — промълви тя, докосвайки златния накит, който сега тегнеше върху гърдите ѝ. — Ще му поднеса своя дар.

— Почакай, мила! Тук е дъщерята на Дурхал, твоята дъщеря — ето, погледни я, Халдре Прекрасната!

Това беше същото създание, което бе срещнала най-напред и го изпрати при Дуроса. На цветущото младо лице сияеха тъмносините зеници на Дурхал. Застанала встрани, девойката се взираше с широко отворени очи в тая непозната благородничка, която ѝ беше и майка, и връстница. Еднакви бяха и възрастта им, и златните коси, и красотата. Само Семли изглеждаше малко по-висока, а на гърдите ѝ светеше онзи скъпоценен камък.

— Вземете го, вземете го! Нали за Дурхал и Халдре го донесох чак от края на дългата нощ!

Младата господарка плачеше и тръскаше глава, опитвайки се да смъкне от себе си тежката верижка. Едно рязко дръпване и огърлицата падна на каменните плочи със студен, ясен звън.

— Вземи я, Халдре!

Ридаеща на глас, Семли хукна да бяга — далеч от Халан, през моста и надолу по широките стъпала, устреми се като подгонен звяр към гористия склон на изток и се скри от погледа.

[1] Става дума за Вселенския съюз, чиято резиденция се намира на Хейн — Б. ред. ↑

[2] Прозвище на хората от псевдорасата олгиор. — Б. ред. ↑

ПЪРВА ЧАСТ
ЗВЕЗДНИЯТ ПОВЕЛИТЕЛ

I

Така завършва началото на легендата и всичко разказано е истина. А сега — няколко факта, които също са истина, от „Наръчника на Съюза за Осми галактически район“.

Номер 62: ФОМАЛХАУТ II

Tup AE — живот на въглеродна основа. Планета с желязно ядро, диаметър 6600 мили и плътна атмосфера, богата на кислород. Завъртане по орбита: 800 земни денонощия 8 ч 11 мин 42 сек. Завъртане около оста: 29 ч 51 мин 02 сек. Разстояние до централната звезда средно 3,2 астрономически единици, ексцентричност на орбитата незначителна. Наклонът на еклиптиката от 27 градуса 20' 30" предизвиква изразени сезонни промени. Гравитация 0,86 по галактическия стандарт.

Има четири главни масива на сушата — Северозападен, Югозападен, Източен и Антарктически континент, — които заемат 38% от повърхността ѝ.

Четири спътника (от типа Пернер, Локлик, К-2 и Фобос). Втората планета от системата се наблюдава като свръхярка звезда.

Най-близка база на Вселенския съюз: Нова Южна Джорджия със столица Кергелен (7,8 светлинни години).

История: планетата е нанесена върху картата от експедицията на Елиесон през 202 г., а проби с помощта на сонди са взети през 218 г.

Първо географско изследване — в периода 235–236 г. Ръководител Дж. Киолаф. Главните масиви на сушата са снимани от въздуха (виж карти 3114-а, б, с; 3115-а, б). Кацания, геоложки и биологически проучвания и контакти с разумните форми на живот са предприети единствено на Северозападния и Източния материк. Описанието на хуманоидните раси е дадено по-долу.

Мисия за ускоряване на технологичния напредък при вид I-A през 252–254 г. Ръководител Дж. Киолаф (само в Северозападния континент).

Операции по контрола и събирането на данъци при вид I-A и II под покровителството на Фондацията за развитие на областта в Кергелен, Н. Ю. Дж. — 254, 258, 262, 266, 270 г. През 275 г. с указ на Галактическият комитет по контактите достъпът до планетата е закрит до по-обстойно изследване на различните разумни форми на живот.

Първа етнографска експедиция — 321 г. Ръководител Г. Роканон.

Изад Южния хребет стремително и беззвучно плисна към небето висок стълб от ослепителна бяла светлина. Стражите по кулите на халанския замък закрепяха, издрънча бронз о бронз. Ала гласовете им и предупредителните сигнали бяха погълнати от оглушителен рев, от връхлетелия вятър, чийто порив бе като удар с чук, от скърцането на огъващите се дървета.

Могиеен, Господарят на Халан, догони госта си по пътя към задния двор, където излитаха и кацаха ветрогоните.

— Корабът ти зад Южния хребет ли беше, Звездни повелителю?

— Да — изрече мъжът и макар тонът му да прозвуча спокойно, лицето му бе бяло досущ платно.

— Хайде да идем двамата.

Ето че Могиеен настани госта върху задното седло на ветрогона, който ги чакаше оседлан там. Като сив лист, понесен от вятъра, крилатият звяр хвъркна над хилядата стъпала, над Моста над бездната, над пълзящите по склона гори в Халанските владения.

Облитайки Южния хребет, ездачите видяха между златните стрели на ранния изгрев да се издигат сини кълбета пушек. Някъде из влажния, усвоен гъсталак в дъното на клисурата със съскане гаснеше горски пожар. Внезапно под тях сред хълмовете зейна яма, черно отверстие, изпълнено с димяща пепел. По ръба му бяха полегнали с върховете навън обгорени дървета — дълги резки, надраскани с въглен.

Младият господар задържа ветрогона си в издигация се над опустошената долина въздушен поток и безмълвно се загледа надолу. Още от времето на дядо му и прадядо му се носеха легенди за появата на Звездните повелители: как със страшните си оръжия изпепелили цели хълмове, накарали морето да кипне и как под тази угроза всички вождове на ангиар били принудени да им се покорят, плащайки данък. Сега за първи път Могиеен повярва на тия приказки. За миг дъхът му секна.

— Твоят кораб...

— Корабът ми беше тук. Аз трябваше да се срещна днес с останалите. Господарю на Халан, кажи на своите хора да избягват това място поне за известно време. Докато не минат пороите през следващата студена година.

— Магия?

— Не, отрова. Дъждът ще я отмие.

Гостът продължи да приказва тихо, но вече гледаше надолу. Умълча се. Изведнъж той отново заговори - този път не на благородника, а на черната яма под тях, която първите слънчеви лъчи бяха изпъстрили със светли ивици. Могиен не схвана нито дума, защото прищълецът използваше собствения си език, езика на Звездните повелители... ала напоследък в Ангиен и в целия местен свят нямаше нито един човек, който да го разбира.

Младият господар с мъка удържаше раздраженото си животно. Мъжът зад гърба му въздъхна дълбоко и каза:

— Да се връщаме в Халан. Тук вече нищо не е останало...

Ветрогонът се издигна в широка дъга над димящите склонове.

— Повелителю Роканон, ако твоите хора сега воюват между звездите, аз те моля да приемеш защитата на нашите мечове!

— Благодаря ти, друже Могиен — отвърна ученият и се сниши в седлото, а насрещните струи го шибяха безмилостно по сведената побеляваща глава.

Измина дългият ден. Нощният вятър нахлуваше в прозорците на стаята му в кулата на халанския замък, разлюлявайки пламъка сред огромното огнище. Студената година си отиваше, отвън се долавяше необузданото ликуване на пролетта. Етнографът вдигна поглед, усетил сладникавия мирис на плесен откъм старите тревни рогозки по стените и заедно с него - благоуханната свежест на черната гора наблизо. Той още веднъж изрече в микрофона:

— Търси ви Роканон. Можете ли да ми отговорите?

И продължително се заслуша в тишината, но преподавателят мълчеше. Пак опита да се свърже на честотата на кораба:

— Тук Роканон... Обажда се...

В същия миг забеляза, че говори твърде тихо, почти шепнешком, и изключи радиостанцията. Всичките бяха мъртви — неговите четиринасет спътници и приятели. Бяха прекарали край Фомалхаут

половин дълга местна година и бе дошло време да се съберат, за да сравнят резултатите от проучванията си. Смейт и групата му поеха насам от Източния континент, вземайки по пътя арктическият екип; те трябваше да се срещнат тука с Роканон, ръководителя на Първата етнографска експедиция, човека, оглавил и сегашните изследвания. Но днес тези хора вече бяха мъртъвци...

И плодовете на упорития труд — бележките, снимките, записите, онова, което би оправдало тяхната смърт в собствените им очи, — всичко си беше отишло заедно с тях, бе се превърнало в пепел.

Отново включи радиостанцията на аварийна честота, обаче не успя да улови нищо. Да се опитва да установи връзка, означаваше само да разкрие на врага, че има оцелял. Той остана безмълвен. Когато на вратата се почука силно, ученият отговори на странния език, с който щеше да си служи занапред:

— Влез!

На прага се появи младият Господар на Халан, неговият предпочитан източник на сведения за културата и нравите при вид II. Сега Могиев държеше съдбата му в свои ръце. Като всички ангиар благородникът бе много висок, светлокос и с тъмна кожа, а върху красивото му лице беше застинало хладно, сурово изражение, през което понякога за миг проблясваха силни чувства — гняв, честолюбие, радост. Следваше го преданият олгиорски слуга Рахо. Недораслият постави на бюфета жълта плетена бутилка, чаши, наля питието и се оттегли. Наследникът на Халан кимна:

— Искам да пия с тебе, Звездни повелителю.

— Както и моят род с твоя, и синовете, и внуците ни, друже — отвърна етнографът, който беше живял на девет планети и се бе научил да цени добрите обноски. Двамата вдигнаха дървените чашки, инкрустирани със сребро, и отпиха.

— А тази говореща кутия — Могиев погледна към радиостанцията, — тя сигурно няма да се обади повече?

— Не и с гласовете на приятелите ми. Лешниковозлатистото лице на благородника не изразяваше никакви чувства, когато той изрече:

— Повелителю Роканон, стихията, която ги уби... аз дори не мога да си представя подобно нещо.

— Съюзът на Всички светове държи такова оръжие, за да го използва в бъдещата Война, но не и срещу своите планети.

— Тогава Войната вече е започнала?

— Не мисля. Ядам (ти го познаваше) през цялото време бе на кораба; той би могъл да чуе новините по радиостанцията и веднага да ми ги предаде. Все щеше да има някакво предупреждение. Сигурно става въпрос за въстание срещу Съюза. Когато напуснах Кергелен, на планетата Фарадей назряваше бунт — това бе преди девет слънчеви години.

Те се смълчаха.

— Ами тази чудновата кутия не може ли да се свързва с града Кергелен?

— Не, а дори и да можеше, думите щяха да пътуват дотам осем години и щяха да са нужни още толкова, за да стигне отговорът дотук. — Роканон отвърна с обичайната си любезност, сериозно и простичко, ала в гласа му се долавяше скрита печал. — Навярно си спомняш голямата машина, която ти показах на кораба. Тя е способна да разговаря с други светове без загуба на време. Предполагам, че точно нея са целели да унищожат. За нещастие всичките ми приятели случайно са били на борда в същия час. Без такава машина не бих успял да направя нищо.

— Но ако твоите хора в Кергелен те потърсят оттам и не получат отговор, няма ли да дойдат да видят какво става?

И преди още ученият да отрони дума, Могиеен бе разбрал ситуацията:

— Ще дойдат — след осем години...

Докато развеждаше владетеля из космолета на експедицията и му показваше устройството за мигновена връзка, Роканон му разказа и за новия тип транспорт, който умее да осъществява прехода от една звезда до друга за много кратко време.

— Корабът, убил твоите приятели, свръхсветлинен ли е бил? — попита Господарят на Халан.

— Не. На него е имало хора. Врагът е тук, на планетата, в този момент.

Могиеен си спомни обясненията на госта, че никое живо същество не може да лети със скорост, по-голяма от онази на светлината, и да оцелее. Подобни апарати се използваха само като

безпилотни бомбардировачи, като оръжие, което се появява, нанася удар и изчезва мълниеносно. Доста странна работа, но имаше и нещо още по-странно. Благородникът бе твърдо уверен -корабът, с който дойде Роканон, е трябвало да хвърчи години, за да преодолее бездната между световете, ала за хората на него бяха изтекли едва няколко часа. В град Кергелен край звездата Форосул преди половин век същият той пришълец е разговарял със Семли от Халан и ѝ е дал скъпоценния камък „Окото на морето“. Семли, преживяла шестнайсет години само за една нощ, отдавна беше мъртва. Нейната дъщеря Халдре бе вече старица, а синът ѝ Могиен — мъж в разцвета на силите си. И виж ти, отпреде му седеше все още младият Роканон. За него това време беше минало в междузвездни пътувания. Да, много чудно, макар понякога да ставаха и по-необичайни неща.

— Когато майката на майка ми, Семли, прекосявала нощта... — започна Господарят на Халан, после млъкна.

— На нито един от световете не е живяла по-прекрасна жена — прошепна космическият гост и за миг лицето му се проясни.

— Нейните наследници са щастливи да посрещнат в дома си повелителя, отнесъл се така радушно с нея — увери го Могиен. — Но сега искам да те попитам, с какъв кораб е пътувала тя? Дали той още е у хората-къртици? И има ли на него предавател, за да съобщиш на своите съмишленици за врага?

За момент ученият остана като зашеметен, обаче бързо се овладя.

— Не, там липсва подобен предавател. Корабът е даден на хората от глината преди седемдесет години, когато е нямало мигновена връзка. Такова устройство би могло да се сложи едва напоследък, но достъпът до вас от четирийсет и пет години е закрит — благодарение на мене. Защото аз се намесих. След посещението на господарката Семли отидох при моите колеги и им казах: „Какво правим ние на тази планета, за която не знаем нищо? Защо прибираме парите им и ги тъпчем? С кое право?“ Е, ако не се бях обадил *тогава*, поне от време на време все щяха да се появяват някои от нашите хора и нямаше да бъдете оставени на милостта на враговете...

— Че какво искат от нас тия нашественици? — попита Могиен с нескривано недоумение.

— Вашата планета, предполагам. Земята ви. А навярно и вас самите — като роби. Не знам.

— Да речем, че същият кораб още е у гдемиар и пак може да лети до града Кергелен. Тогава ти би могъл да заминеш с него и да се върнеш при своите.

Звездният повелител го погледна замислен.

— Сигурно — кимна той без въодушевление. Двата отново замълчаха, сетне Роканон внезапно заговори развълнувано:

— Заради мене твоят народ остана без защита. Аз доведох насам собствените си хора и сега всички те са мъртви. Нямам никакво намерение да бягам за осем години в бъдещето, за да узная после какво се е случило! Чуй ме, господарю Могиен: ако ми помогнеш да се добера на юг до хората от глината, може би ще успея да взема кораба и да го използвам за разузнаване тук, на планетата. Ако пък не съм в състояние да променя програмата му за автоматично управление, поне ще опитам да го изпратя в Кергелен с нужното съобщение. Аз обаче оставам при вас.

— Според легендата Семли е попаднала на този кораб някъде в пещерите на гдемиар край Кириенското море.

— Ще ми дадеш ли един от твоите ветрогони, уважаеми Могиен?

— Да, както и компанията си, стига да искаш.

— Приемам с благодарност!

— Хората-къртици не са особено гостоприемни към самотните посетители — добави халанецът, който не скриваше радостта си.

Дори мисълта за ужасната черна дупка в подножието на планината не можеше да спре непреодолимото желание, което караше ръцете му сами да се протягат към двата дълги меча, окачени на пояса му. Колко време бе изминало от неговия последен набег!

— Дано враговете ни умрат, без да оставят синове! — тържествено произнесе русият господар, вдигайки повторно напълнената чаша.

Роканон, чиито приятели бяха избити без предупреждение в един невъоръжен кораб, не се поколеба и се отзова:

— Да, дано да умрат, без да оставят синове! Той пи с Могиен под жълтото сияние на светилниците и на двете луни във Високата кула на Халан.

II

Вечерта на втория ден от пътуването Роканон беше целият вдървен и обрулен от вятъра, но се бе научил да седи свободно в седлото и да управлява с лекота огромния звяр от оборите на Халан. Сега над него и под него се простираха кристално чистите аленеещи ивици на бавния залез. Ветрогоните летяха високо, за да останат колкото е възможно по-дълго в слънчевата зона — грамадните котки обичаха топлото. Могиеен на черния си жребец („Как е по-правилно да се каже, жребец или котарак?“ — чудеше се етнографът) се взираше надолу, търсейки място за почивка: ветрогоните отказваха да хвърчат нощем. Отзад се носеха двама недорасли върху по-дребни бели животни, чиито крила изглеждаха розови в последните лъчи на гигантския Фомалхаут.

— Виж, Звездни повелителю! Ей там!

Звярът на Роканон се задърпа с ръмжене при вида на онова, което сочеше Могаен — някаква малка черна точка летеше ниско над земята пред тях, огласяйки вечерния въздух с далечно бръмчене. Ученият даде знак да се спуснат веднага. Кацнаха на една поляна сред гората.

— Това кораб като твоя ли беше? — попита халанецът.

— Не, нарича се хеликоптер и не може да напусне планетата. Успял е да стигне дотук само на доста по-голям транспорт от моя — звездна фрегата или нещо подобно. Явно разполагат с опасни сили и са дошли преди мене. И все пак за какво са им необходими тези бомбардировачи и хеликоптери?... Те могат да ни изпозастрелят във въздуха от значително разстояние. Ще трябва да се пазим от тях, господарю Могиеен.

— Онуй чудо идваше откъм земите на хората-къртици. Надявам се, че не са ни изпреварили.

Роканон само кимна, кипящ от гняв при мисълта за това черно петно върху залеза, за тази хлебарка върху чистата местна повърхност.

Които и да бяха чужденците, взривили без предупреждение мирен изследователски кораб, те очевидно възнамеряваха да проучат

планетата и да я завземат за колонизация или за военни цели. Разумните форми на живот — а такива наоколо имаше поне три вида, и всичките с ниско технологично ниво на развитие — щяха да бъдат игнорирани, поробени или пък унищожени, в зависимост от факта кое ще се стори най-удобно на нашественика. Агресивните цивилизации се интересуват *единствено* от техниката.

Да, помисли си гостът, докато наблюдаваше как двамата недорасли разседлават животните и ги пускат за нощния им лов, може би тука е слабото място и на самия Съюз. Посещенията в този район бяха започнали през миналия век с тласък в прогреса на един от видовете към доатомно равнище, без дори да проучват останалите континенти и да се установи контакт с всички заслужаващи раси. Той беше сложил край на това и в последна сметка успя да организира етнографска експедиция, за да узнае нещо повече.

Разбира се, Роканон не бе глупак и не си правеше илюзии. Даже резултатите от собствената му работа тук щяха да послужат съответно само като изходен материал, въз основа на който да се насърчи технологичното развитие на вида или културата, сметната за най-перспективна. Така Вселенският съюз се готвеше за срещата си с последния враг. Стотина планети вече бяха обучени и въоръжени; още хиляда се запознаваха със стоманата и колелото, с трактора и реактора. Но специалистът по разумни форми, чиято задача беше да изследва, не да поучава и който бе живял в няколко изостанали свята, силно се съмняваше в мъдростта на подобна позиция, щом се залага единствено на оръжието и машините. Изцяло под влиянието на агресивните, изработващи оръдия на труда народи от Центавър, Земята и съзвездието Кит, Съюзът гледаше с пренебрежение на някои умения и способности, свойствени за интелигентните раси. Той съдеше според твърде ограничени критерии.

Тази планета, която все още не притежаваше дори собствено име, а само обозначението Фомалхаут II, може би никога нямаше да привлече достатъчно внимание, тъй като при откриването ѝ не бе отбелязан нито един вид, стигнал в развитието си по-далеч от лоста и наковалнята. Отделни нации на други планети биха могли да получат по-бърз тласък, за да бъдат използвани като съюзници, когато извънгалактическият враг се върне. А *той* щеше да го стори — това бе въвн от всяко съмнение.

Роканон си спомни, че Могиен му предложи мечовете на Халан, та да воюват с флота свръхсветлинни бомбардировачи. Ами ако се окажеше, че тези бомбардировачи не са нищо повече от бронзови саби в сравнение с потенциала на противника? И врагът владееше като оръжие например мозъчната енергия? Няма ли да бъде по-умно, ако се постараят да научат още за формите и възможностите на телепатичните сили? Политиката на Съюза бе прекалено тесногръда и се пропиляваха редица шансове, а сега очевидно беше довела и до бунт. Да речем, че метежът на Фарадей отпреди десет години е бил успешно потушен. Това означаваше, че някоя нова планета на обединението, усвоила бързо военното изкуство и добре въоръжена, напоследък е решила да създаде своя собствена империя, отрязвайки си солиден къс от звездната карта.

Етнографът, Могиен и двамата чернокоси слуги вечеряха с корав, но вкусен хляб от кухнята на Халан, пиха жълт васкан от кожената манерка и скоро легнаха да спят. Високо над малкото им огнище се издигаха дърветата, чиито тъмни вейки се огъваха под тежестта на островърхите черни шишарки. Посред нощ в листата зашумоля ситен студен дъждец. Ветрогоните се върнаха на разсъмване и още преди да изгрее слънцето, четворката отново бе на път, летейки към бледите пясъци на залива, обитавани от хората-къртици.

По пладне кацнаха сред глинесто поле. Роканон и двамата слуги — Рахо и Яхан — безпомощно се оглеждаха. Не се забелязваха никакви признаци на живот. Благородникът заяви с безпрекословната увереност на кащата си:

— Ще дойдат!

Те действително дойдоха: шестима ниски, набити хуманоиди, каквито беше видял преди години в музея, едва стигащи до гърдите му и до кръста на Могиен. Бяха голи, с белезникавосива кожа като глината, върху която стъпваха — истински деца на подземията. Когато се обадиха, тръпки побиха Роканон, понеже бе невъзможно да се каже кой от тях говори. Сякаш бяха всичките, но с един-единствен рязък глас. „Частична колониална телепатия“ — спомни си етнографът бележките в наръчника и погледна с уважение грозните човечета, които притежаваха такъв рядък дар. Тримата му високи спътници явно не се вълнуваха от подобни чувства. Видът им беше мрачен.

— Какво търсят ангиар и техните слуги при Владетелите на нощта? — попита някой от хората-къртици, а може би цялата група наведнъж на „общия език“ — един от местните диалекти, използван универсално.

— Аз съм Господарят на Халан — отвърна Могиеен, извисяващ се сред тях като някакъв гигант. — С мене е Роканон, Повелител на звездите и пътищата до края на нощта, служител на Съюза на Всички светове, гост и приятел на Халанския род. Въздайте му нужните почести! Отведете ни при онези, които са достойни да разговарят с нас. Има думи, дето трябва да бъдат изречени, защото скоро ще завали сняг през лятото, ветровете ще задухат в обратна посока и дърветата ще започнат да растат с корените нагоре!

За учения бе същинско удоволствие да го слуша, макар речта на младия благородник да не се отличаваеше с кой знае какъв такт.

Джуджетата бяха застинали в недоверчиво мълчание.

— Това истина ли е? — попита накрая един от групата или всичките вкупом.

— Вярно е: водата в морето ще се превърне в дърво, а на камъните ще им поникнат пръсти! Водете ни при вашите главатари, които знаят какво значи Звезден повелител, и да не губим повече време!

Отново се възцари тишина. Застанал сред дребните пещерни люде, Роканон изпитваше неприятното чувство, че край ушите му бръмчи с невидими крила рояк насекоми. Най-сетне решението беше взето.

— Да вървим — заявиха хората-къртици и ги поведоха по лепкавия терен.

Те спряха внезапно, събраха се в кръг и се наведоха, приближавайки глави. Когато се изправиха, пред очите на пътешествениците зейна яма, от която стърчеше краят на стълба — входът към Нощното царство.

Двамата слуги останаха да чакат навън с животните, а пък Могиеен и Роканон слязоха по стъпалата в подземния свят на пресичащи се, разклонени тунели, прокопани в глината и укрепени с грапав цимент. Бяха огрени от електрически лампи и вмирисани на пот и развалена храна. След тях безшумно крачеха с плоските си сиви ходила техните стражи. Заведоха ги в слабо осветена, кръгла пещера,

наподобяваща въздушен мехур в скалното напластяване, и ги оставиха сами.

Ето че двамата зачакаха, но никой не се появяваше.

За какъв дявол е трябвало първата експедиция да избере тъкмо тия хора и да ги препоръча за членове на Съюза? Етнографът имаше обяснение, не твърде ласкателно. Може би пионерите изследователи са били от студения Центавър и с удоволствие са се скрили в дупките на гдемиар, спасявайки се от ослепителните потоци светлина и топлината на грамадното слънце от типа А-3. Според тях на планета като тази всички разумни същества би следвало да живеят под земята. За Роканон жарката бяла звезда и светлите нощи, озарени от четири луни, резките промени във времето и нестихващите ветрове, плътният въздух и слабото притегляне, позволяващи огромно разнообразие от летящи твари, бяха не просто приемливи — те го изпълваха с възторг. Да, но точно по същата причина на него му беше по-трудно да съди обективно за хората-къртици. О, без съмнение бяха умни. Освен това притежаваха дара на телепатията (явление, далеч по-рядко и трудно разбираемо от електричеството например), ала първите експедиции, изглежда, не са му обърнали внимание. Пришълците бяха дали на гдемиар генератор, космически кораб-автомат с програмиран маршрут, малко математика плюс някое и друго потупване по рамото... и ги бяха оставили да се оправят сами. Какво ли са правили дребните подземни човечета оттогава нататък?

Зададе този въпрос на Могиеен.

Младият аристократ, който досега не беше виждал друг светилник освен насмолените факли и свещите, без всякакъв интерес погледна електрическата крушка над главата си.

— Те винаги са били някакви майстори — заяви той с присъщото си крайно високомерие.

— Ами напоследък да са направили нещо ново?

— Ние купуваме своите мечове от хората-къртици. Още по времето на прадядо ми тук е имало ковачи, обработващи стомана, а преди това не знам. Моят народ отдавна живее в близко съседство с людете от глината, като им позволява да копаят тунелите си чак до границите на нашите земи и им плаща за оръжието със сребро. Казват, че са богати, но обичаите ни забраняват да ги нападаме. Войните между расите са лошо нещо — ти самият го знаеш. Дори тогава, когато

Дядо ми Дурхал тръгнал да търси съпругата си при тях, мислейки, че са я отвлекли, той не дръзнал да наруши вече възприетото и да ги накара да проговорят със сила. Хората-къртици не лъжат, ала и не казват истината, щом е възможно да го избягнат. Ние не ги обичаме и те не ни обичат. Навярно още помнят старото време, когато онзи обичай още не е съществувал. Едва ли някой ще ги нарече храбреци. Внезапно зад гърба им прогърмя глас:

— Склонете глава пред Владетелите на нощта! Мъжете мигновено се обърнаха. Роканон постави ръка върху дръжката на лазерния си пистолет, а Могиеен се хвана за мечовете; но ученият веднага забеляза високоговорителя, монтиран във вдлъбнатата стена, и прошепна на русокосия: „Не им отвръщай!“

— Говорете, неканени гости, нахълтали в пещерите на Нощното царство!

Този гръмлив глас би трябвало да вдъхне ужас у двамата пътешественици, обаче Могиеен стоеше, без да му мигне окото. Само едната му извита вежда се повдигна с лениво недоумение. Той погледна към спътника си.

— Сега, след като три дни си се носил с ветровете, започваш ли да усещаш удоволствието от полета, повелителю Роканон?

— Говорете и ще ви чуят!

— Да, почувствах го. А шареният ветрогон лети леко като западния вятър през лятото — отвърна етнографът, служейки си с един комплимент, който беше запомнил от трапезата в Голямата зала на Халан.

— Той има прекрасно родословие...

— Хайде говорете! Слушат ви! Чужденците продължиха да обсъждат потеклото на животното, а в това време стената бълваше огън и жупел над главите им. Най-сетне се появиха две човечета и изрекоха безстрастно:

— Да вървим.

Поведоха ги през нов лабиринт от тунели към изящна малка мотриса. Тя наподобяваше многократно увеличена електрическа играчка, но действаше и ги понесе с шеметна скорост през глинените коридори, които след няколко мили останаха зад гърба им и на тяхно място се ширнаха варовикови пещери. Влакчето спря пред входа на ярко осветена зала, в дъното на която върху ниска платформа бяха

застанали три джуджета. В първия миг, за срам на Роканон като етнограф, всичките му се сториха съвсем еднакви: както са китайците за европейца или руснаците — за жителите на Центавър... После лицето на човечето в средата сякаш започна да добива индивидуалност. То беше бледо и набръчкано, обаче излъчваше някаква вътрешна сила под железния обръч върху косите си.

— Какво дири Звездният повелител в пещерите на Могъщите?

Официалният и скован *общ език* бе точно онова, от което имаше нужда Роканон, за да отговори по подобаващ начин:

— Надявах се един ден да дойда като гост в тези места, да се запозная с обичаите на Нощните владетели и да видя сам сътворените от тях чудеса. И все още се надявам. Ала горе стават лоши работи и нуждата ме тласна при вас сега. Аз съм служител на Съюза на Всички светове. Моля ви да ме отведете при звездния кораб, даден ви от нашия Съюз в знак на доверие.

Изречението им не се промени. Благодарение на платформата техният ръст бе еднакъв с тоя на Роканон, който се вглеждаше с интерес в широките им лица без възраст, с очи, студени и безизразни като камъни. Сцената напомняше нечий нелеп сън, когато застаналият отляво произнесе на галактически жаргон:

— Няма кораб.

— Напротив, има!

Настъпи тишина, после джуджето повтори все така безстрастно:

— Не, няма кораб.

— Говорете на общия език. Аз ви моля за помощ. На планетата са кацнали врагове на Съюза. Ако им позволите да останат, този свят вече не ще бъде ваш.

— Няма кораб — за трети път изрече гдемът вляво.

Двамата му съплеменници стояха като сталагмити.

— Значи да кажа на другите Звездни повелители, че хората от глината са излъгали доверието им и не са достойни да се сражават в Бъдещата война?

Мълчание.

— Доверието или е взаимно, или липсва — произнесе най-накрая на общия диалект дребосъкът с железния обръч.

— Ако не ви вярвах, щях ли да търся помощ от вас? Тогава изпълнете поне тази моя молба: изпратете кораба със съобщение за

Кергелен. Не е нужно някой да лети на него и да загуби осем години — той ще стигне сам.

Отново настъпи тишина.

— Няма никакъв кораб — проскърца най-сетне джуджето отляво.

— Да вървим. Господарю на Халан — каза Роканон и се обърна с гръб към хората-къртици.

— Ония, които предават Звездните повелители -заяви Могиеен високомерно, като натъртваше всяка дума, — изменят на още по-старинни обичаи. Едно време вие сте правили нашите мечове, люде от глината. Те и досега не са ръждясали.

След това той закрачи редом с Роканон, следвайки сивите си късокраки гидове, които мълчаливо ги поведоха обратно към железницата, после през лабиринта от влажни, ослепително осветени тунели, докато накрая двамата се озоваха пак на дневна светлина.

Щом прелетяха с ветрогоните си няколко мили в западна посока извън пределите на гдемиар, те кацнаха на брега на някаква река сред гората, за да се посъветват.

Могиеен не можеше да се отърве от мисълта, че е излъгал очакванията на своя гост. Не беше свикнал някой да му бъде спънка, когато е решил да се покаже щедър и великодушен, и самообладанието му бе поставено на сериозно изпитание.

— Пещерни червеи! — избухна аристократът. -Страхливи дървеници! Никога не казват какво точно са направили или искат да направят. Всички дребосъци са такива, дори и фийа. Само че на фийа може да се вярва. Мислиш ли, че хората-къртици са дали кораба на неприятеля?

— Откъде да знам...

— В едно съм сигурен: те не биха го отстъпили никому, без да измъкнат двойна цена. Вещи, вещи -нищо друго не ги интересува, просто им дай да трупат вещи! Какво ли искаше да рече онзи старият, когато разправяше, че доверието трябва да бъде взаимно?

Роканон поклати глава.

— Според мен смисълът беше, че неговият народ се смята предаден от Съюза. Отначало ги насърчаваме, започваме да им помагаме, после ги изоставяме за цели четирийсет и пет години, прекъсваме отношенията с тях и преставаме да ги каним при себе си — с други думи, да се оправят, както могат. И това е мое дело,

макар те да не го знаят. Е, защо тогава да ми вършат услуга? Съмнявам се, че вече са установили връзка с неприятеля. Но даже и да са направили сделката с кораба, нищо не се променя. Врагът ще има от него толкова полза, колкото и аз.

Ученият стоеше с приведени рамене над искрящата река и се вглеждаше във водата.

— Роканон! — Могиеен за първи път се обърна към пришълеца само по име, сякаш беше от собствения му народ. — Недалеч от тази гора живеят братовчедите ми от непристъпния замък Киодор. Те притежават трийсет воини ангиар и три села с недорасли. Ето кой ще ни помогне да накажем къртиците за тяхната дързост...

— Не! — отсече етнографът. — Да държат под око хората от глината — така става; врагът може да ги подкупи. Но не искам на съвестта ми да тежи нарушаването на обичаите, та дори и война. Просто е безсмислено. Във времена като тези съдбата на един отделен човек е без значение, друже.

— Ако това няма значение — вдигна смуглото си лице благородникът, — тогава кое е важно?

— Повелители мои — прекъсна ги стройният млад слуга Яхан, — там зад дърветата се крие някой.

И младежът показа към отсрещния бряг, където сред тъмните ели се мяркаше пъстро петно.

— Ами че това са фийа! — възкликна Могиеен. — Погледни животните.

Четири големи крилати звяра бяха наострили уши и гледаха в същата посока.

— Аз, Господарят на Халан, ще дойда при фийа по пътеката на приятелството! — звънна гласът му над широката плитка река, шумна и игрива.

Не след дълго отвъд нея — там, където под дърветата сянката и светлината се смесваха, се появи малък силует. От слънчевите зайчета, подскачащи върху него, той ту просветваше, ту гаснеше и оставяше впечатлението, че танцува. Докато фигурката се приближаваше насам, Роканон имаше чувството, че тя се движи по повърхността на водата: така свободно прекосяваше фианът веселата, окъпана от лъчи река. Ивичестият ветрогон стана и се запъти към брега, стъпвайки меко и безшумно с едрите си, леки като перушина лапи. Когато човечето

излезе на сушата, грамадното животно наведе глава, а дребосъкът го почеса зад пухкавите шарени уши. После се насочи към хората.

— Приветствам те, Могиеен, Господарю на Халан, Златокос меченосец!

Гласът беше тъпичък и нежен сякаш на малко дете, такава беше и дребната крехка фигурка, но лицето не бе детско.

За миг двете светли, огромни, удивителни очи се спряха върху Роканон.

— Привет и на тебе, Звездни повелителю, гостуващ на Халан, Страннико!

— Фийа знаят всички имена и новости — каза Могиеен с усмивка; ала ситното човече не се усмихна в отговор. Дори и етнографът, който за кратко бе посетил едно от селата им с изследователската група, беше поразен.

— О, Звездни пришълецо — произнесе нежният треперещ гласец, — кой лети на крилатите кораби и убива?

— Убива?! Кого — твоите съплеменници ли?

— Цялото ми село — въздъхна джуджето. — Аз пасях стадото из хълмовете. Чух в главата си как моите хора викат за помощ и тръгнах нататък, а горките горяха в пламъци и пищяха. Наблизо заварих два кораба с крила, които се въртяха. Те плюеха огън. Сега съм сам и трябва да говоря на глас. Там, където долавях в ума си мислите на своите близки, днес има само пепел и безмълвие. Защо стана така, господари мои?

Той гледаше ту Роканон, ту Могиеен, но и двамата мълчаха. Фианът се преви, сякаш бе смъртно ранен, сгърчи се на земята и скри лице.

Халанецът стоеше над него, разтреперан от гняв, с ръце върху дръжките на мечовете.

— Заклевам се да отмъстя на звездните чужденци, причинили зло на малкия народ! Как е възможно, Роканон?! Фийа нямат оръжие, нямат богатства, нямат врагове! Погледни го; всичките му хора са мъртви -онези, с които общуваше без слова, неговите близки. Никой фиан не може да живее сам. Без тях той ще умре. За какво са унищожили рода му?

— За да покажат силата си — дрезгаво изрече ученият. — Да го вземем с нас в Халан, Могиеен.

Едрият рус господар коленичи до свитата фигурка.

— Приятелю на хората, ела с мене. Аз не умея да разговарям с тебе с мисли както твоите съплеменници, но и думите, дето се произнасят на глас, невинаги са просто празен звук.

Те възседнаха мълчаливо животните (човечето яздеше като дете на високото седло пред Могиен) и четирите ветрогона се издигнаха във въздуха. Южният вятър, примесен с дъждовни капки, духаше в гърба им, улеснявайки техния полет. Късно на следващия ден Роканон съзря между размаханите крила на грифона мраморното стълбище, изкачващо обраслия с гора склон, Моста над бездната, съединил двата зелени края на пропастта, и кулите на Халан, открояващи се сред заревото на бавния залез.

В двора веднага ги наобиколиха светлокоси благородници и тъмнокоси слуги, които побързаха да им съобщят новините. Реохан, най-близкият до тях замък в източна посока, беше опожарен, а хората му — избити. И този път нападателите дошли с два хеликоптера: няколко души, въоръжени с лазерни пистолети. Воините и селяните от Реохан били унищожени още преди да си извадят мечовете. Сега жителите на Халан едва сдържаха своя гняв. Когато видяха човечето, яздещо пред младия им господар, и чуха историята му, към това чувство се прибави и някакъв благоговееен ужас. Мнозина, прекарвали живота си в тази най-северна крепост на ангиар, никога не бяха зървали фийа, но добре ги познаваха от сказанията и помнеха древната забрана, която ги пазеше. Покушението над една от собствените им твърдини, колкото и кърваво да бе, напълно се вписваше в представите им за света (нали бяха воители?), ала изстребването на джуджетата беше светотатство за тях. Яростта и възмущението от такова потъпкване на старинния обичай бяха безгранични.

Късно вечерта от стаята си в кулата Роканон долови шум откъм Голямата зала, където се бяха събрали всички халански благородници. Клетвите им да унищожат врага и целия му презрян род се изливаха в поток от метафори и ураган от хиперболи — ангиар бяха ненадминати самохвалковци, отмъстителни, самонадеяни, упорити и невежи. В диалектите им нямаше първо лице на глагола „не мога“. В техните легенди се говореше за герои, но не и за богове.

Изведнъж нечий глас, прозвучал съвсем наблизко, заглуши далечния тътен откъм Голямата зала. От изненада ръката на Роканон

трепна върху бутона за настройка. Най-сетне бе уловил честотата на неприятеля! Някакъв непознат тембър гърмеше на неизвестен език. Щеше да бъде прекалено добър късмет, ако врагът използва галактическият жаргон — на планетите от Съюза се употребяваха стотици хиляди наречия, без да се смятат отчасти проучените светове като Фомалхаут II и още неизследваните. Гласът започна да изброява поредица от числа; разбираше ги, понеже звучаха на езика на цивилизацията от съзвездието Кит, надарена с изключителни математически способности. Постиженията ѝ в тази област бяха намерили широко разпространение сред всички съюзни планети, а оттам бе тръгнало и използването на нейните цифри. Етнографът слушаше напрегнато, но успяваше да долови само аритметическите символи.

Ето че гласът изчезна така внезапно, както се беше появил. След него остана единствено пращането на статичното електричество.

Роканон хвърли поглед към далечния край на стаята където върху пода до прозореца седеше с кръстосани крака малкият им спътник от народа фийа.

— Това бе врагът, Кио.

Лицето на дребосъка не изразяваше нищо.

— Хей, Кио! — продължи Роканон (ангиар се обръщаха към тях с названието на селото, в което живееха: никой не можеше да каже дали фийа изобщо притежават лични имена). — Ами ако се напрегнеш, би ли успял да доловиш мислите на врага?

— Не, повелителю — смирено се отзова човечето.

— А можеш ли да чуеш хората от твоята раса, които са в други села?

— Донякъде. Ако съжителствах с тях, тогава може би... Понякога ние наистина отиваме да живеем в друго село. Говори се даже, че в древността нашето племе и гдемиар са общували помежду си като един народ, ала това е било много отдавна. Разправят още...

Тук Кио замълча.

— Твоите хора и хората от глината действително имат общ произход, макар сега пътищата ви да са разделени. Какво искаше да кажеш преди малко, Кио?

— Разправят, че някога в планините на юг, където цялата природа е сива, обитавали онези, които умеели да говорят наум с

всички живи твари. Те, Старите, Най-древните, можели да чуват всякакви мисли... Но ние сме слезли от високото, за да се установим в долините и пещерите, и сме загубили спомена за оня труден живот.

Роканон се концентрира. На юг от Халан чак до морето липсваха планини. Той се надигна да вземе своя „Наръчник за Галактически район 8“, където имаше карти, ала в този миг го спря радиостанцията. Апаратът продължаваше да пращи на същата честота.

Разнесе се глас — много по-слаб, отдалечен, засилващ се или утихващ, заглушаван от смущенията, Сега обаче бе преминал на галактическия език:

— Номер шест, обадете се! Номер шест, обадете се! Говори Фойер. Обадете се. Номер шест!

След безкрайни повторения и паузи гласът продължи:

— Тук Петък... Не, тук е Петък... Говори Фойер. Чувате ли ме. Номер шест? Свръхсветлинните кораби пристигат утре и ми трябва пълен доклад за обшивките „седем-пет“ плюс мрежите. Оставете на Източния отряд плановете за всяване на ужас. Разбрахте ли ме, Номер шест? Утре ще се свържем с Базата по ансибъла. Искам незабавно информацията за обшивките. Модел „седем-пет“. Не е нужно...

Тембърът се изгуби в бъркотията от космически шумове, а когато се появи отново, можеха да се доловят само отделни думи и откъслечни фрази. В продължение на десет минути се чуваше единствено това — смущения, паузи, случайни думички, — после в тази суматоха изведнъж се вряза някой по-близък, който бързо говореше нещо на същия непознат език, прозвучал по-рано. Съобщението сякаш нямаше край. Неподвижен, с ръка върху наръчника, ученият бе застинал и слушаше. Не мърдаше и Кио, седнал в сянката в другия край на стаята. Гласът изреди две двойки числа, като скоро ги повтори. Роканон пак долови познатия му термин за *градуси*. Той чевръсто отвори бележника си и записа цифрите. Без да престава да слуша, намери в справочника картата на Фомалхаут II.

Записаните от него числа бяха $28^{\circ} 28'$ — $121^{\circ} 40'$. Ами ако това бяха пространствени координати?... Етнографът постоя замислен над шарената карта, докосвайки два-триж с връхчето на молива си някаква точка в открито море. Сетне проследи варианта 121 градуса западна дължина и 28 градуса северна ширина. Сега моливът сочеше (откъм южната ѝ страна) подножието на планинска верига, пресичаща

приблизително по средата Югозападния континент. Роканон мълчаливо се вглеждаше в географското пособие. Предавателят не издаваше звук.

— Звездни повелителю...

— Мисля, че вече знам къде са. Може би знам... И имат апарат за мигновена връзка. — Той вдигна глава и се взря в Кио с невиждащ поглед, после отново насочи вниманието си към картата. — Е, стига наистина да са там... Само да успея да се добера до тях и да разстроя плановете им! Ако можех да изпратя поне едно съобщение по тяхната радиостанция до Съюза. Ако можех...

Картата на Югозападния материк бе изработена с помощта на въздушни снимки и от вътрешната страна на бреговата линия липсваха обекти освен планините и по-големите реки. Оставаха стотици километри неизвестност, огромни бели петна. И целта, за която човек само да гадае...

— Не, не мога да стоя със скръстени ръце! — заяви Роканон.

Пак изправи глава, за да срещне отново ясения, неразбиращ поглед на малкия фиан. Стана и закрачи напред-назад по застлания с каменни плочи под. Радиостанцията пращеше и съскаше.

Имаше едно-единствено преимущество: врагът не подозираше за съществуването му, нито го очакваше. Пришълците смятаха, че планетата е изцяло в техни ръце. Но с това предимствата му се изчерпваха.

— Добре ще е да използвам срещу нападателите собственото им оръжие! — каза той. — Какво пък, ще се опитам да ги открия — някъде на юг... Моите хора също бяха избити от тях, Кио, не само твоите. И двамата сме самотни и говорим на чужд език. Много ще се радвам, ако дойдеш с мене.

Ученият не знаеше кое го накара да изрече тези думи.

Сянка от усмивка пробягна по лицето на човечето. То вдигна високо ръце. Пламъчетата на стенните светилници се наклониха, заподскачаха, промениха формата си.

— Предсказанието гласи, че Странникът ще си избере спътници — промълви Кио. — За известно време.

— Странникът ли? — повтори Роканон, но този път не получи отговор.

III

Владетелката на замъка бавно прекоси Голямата зала, а широките ѝ поли шумоляха по каменния под. Годиците бяха придали на кафявата ѝ кожа онзи дълбок тъмен цвят, който можеше да се види по старите стенописи; разкошните някога златисти коси бяха побелели. И все пак красотата на много поколения благородници още не бе напуснала възрастната дама. Етнографът се поклони и я поздрави според обичая на нейния народ:

— Приветствам те. Господарке на Халан, дъще на Дурхал, Прекрасна Халдре!

— Привет на Роканон, нашия гост! — отвърна тя, отправяйки му спокоен поглед от висотата на ръста си. Както повечето жени на ангиар — и всички мъже без изключение, — Халдре беше доста поедра от него. — Кажи ми, защо заминаваш на юг?

Старицата полека се насочи към другия край на залата, а пришълецът тръгна редом с нея. Мрак обгръщаше каменните стени, от тях се спускаха тъмни драперии и студената утринна светлина падаше косо през високите прозорци, приютени под черните греди на тавана.

— Отивам да търся враговете си, господарке.

— Ами когато ги намериш?

— Надявам се да вляза в техния... замък и да използвам... да използвам машината, която предава съобщения, за да кажа на Съюза, че противникът е на тази планета. Той се е приютил тук и ще бъде особено трудно да го открият — има толкова много светове, също като пясъка по морския бряг. Но неприятелите трябва да бъдат намерени на всяка цена. Те вече са причинили немалко зло при вас, може да сторят още по-лоши злини на други планети.

Халдре кимна.

— Вярно ли е, че искаш да тръгнеш почти сам, едва с няколко души?

— Да, господарке. Пътят е дълъг, ще се наложи да прекосим морето. Тяхното могъщество е толкова голямо че мога да му се противопоставя само с хитрост.

— О, ще ти трябва нещо повече от хитрост, Звездни повелителю — рече старата жена. — Ще ти дам четирима верни слуги от недораслите, ако това ти се вижда достатъчно, два товарни и шест ездитни ветрогона... И малко сребро, в случай че варварите в чуждите земи поискат да им плащате за подслона — ти и моят син Могиен.

— Той ще дойде с мене? Даровете ти са щедри, уважаема господарке, но този е най-щедрият!

За миг тя спря върху лицето му печалния си, ала твърд поглед.

— Радвам се, че *това* ти доставя удоволствие, гостенино. — Халдре отново тръгна бавно редом с него. — Могиен жадува да поеме с теб — привързаността му и любовта към приключенията го зоват да те последва, а и ти, великият повелител, запътил се да срещне страшна опасност, също жадуваш момъкът да те придружи. Сигурно така му е писано. Но аз искам да ти кажа тук, в Голямата зала на Халан: запомни думите ми и не се бой, че ще те упрекна, когато се видим пак... Не вярвам, че Могиен ще се върне заедно с тебе.

— Чакай! Та той е наследник на Халан, господарке! Тя пристъпваше мълчаливо към дъното на залата. Под един потъмнял от времето гоблен, където крилати великани се сражаваха със светлокоси мъже, се обърна и най-сетне заговори.

— Нашият народ ще си намери други наследници. — Гласът ѝ бе спокоен и изпълнен с горчивина. — Вие, Звездните повелители, отново сте сред нас и пак ни носите своите обичаи и войни. Реохан се превърна в прах. Ами колко дълго ще просъществува Халан? Целият ни свят сега е нищожна песъчинка на брега на нощта. Всичко се променя, обаче аз все още съм сигурна в едно: над моя род е надвиснала черна сянка. Майка ми, която ти познаваше, в безумието си изчезна някъде из горите. Татко беше убит в битка, съпругът ми падна от ръката на предател, а когато добих син, духът ми скърбеше в радостта, предчувствайки, че животът му ще бъде кратък. Виж, той не тъгува -потомъкът на ангиар, който носи два меча! Но моята участ сред този мрак е да управлявам сама западащите ни владения, да живея, да живея, да надживея всички тях... — Жената замълча. — Може би ще са ти нужни повече съкровища от ония, които аз съм в състояние да ти дам, за да спасиш главата си, докато следваш своя път. Вземи това. Дарявам го на тебе, Роканон, не на Могиен. За теб няма тъма в тази скъпоценност. Нали някога е била твоя — там, в града

отвъд нощта? За нас тя винаги е представлявала бreme и сянка. Прибери си я обратно, пришълецо; използвай я като откуп или подарък.

Хаддре свали от шията си златната огърлица с големия сапфир, струвала живота на майка ѝ, и я протегна към Роканон. Той я пое, дочувайки почти с ужас приглушения, студен звън на жълтите халкички. Вдигна взор към старицата. Тя го гледаше от висотата на своя ръст, сините ѝ очи изглеждаха тъмни в прозрачния мрак на залата.

— А сега вземи сина ми. Звездни повелителю, и следвай пътя си. Дано враговете ти измрат, без да оставят потомство!

Няколко махвания на крилата и всичко остана някъде в ниското, далеч под учения и ивичестия му ветрогон: пламъкът на факлите, димът и подскачащите сенки в задния двор на замъка, гласовете от животните и хората, шумът и суматохата. Халан бързо се отдалечаваше — едва забележимо светло петънце сред тъмните гънки на хълмовете. Единственият звук, нарушаващ тишината, бе свистенето на вятъра, докато огромните, почти невидими криле се издигаха и спускаха във въздуха. Зад гърба им небето започваше да изсветлява на изток. Като скъпоценен камък сияеше Голямата звезда, предвестница на слънцето, но за изгрева беше още рано. Денят и нощта, зората и здрачът се редуваха величествено и бавно на тази планета, която изминаваше с неизменна точност трийсетчасовия си път. Бавна бе и смяната на сезоните; приближаващото ново равноденствие и пролетта, а после лятото щяха да влязат в правата си за цели четиристотин дни.

— Някога за нас ще се пеят песни във високите замъци — обади се Кио от седлото си зад гърба на Роканон. — Ще разказват как Странникът и неговите другари са препускали на юг в мрака, преди пролетта да пукне...

Той се засмя. Под тях хълмовете и плодородните равнини на Ангиен се разстилаха като покривало от сива коприна, изрисувано в свежи цветове, които ставаха все по-ярки. Накрая те заискриха с хиляди багри и светлосенки: над хоризонта тържествено и грамадно се издигна дневното светило.

По пладне пътниците си отдъхнаха няколко часа край реката, чието течение следваха — тя щеше да ги отведе чак до морето. По-късно, на смрачаване, кацнаха край малък замък, построен по подобие на ангиарските навръх хълм в речната извивка. Посрещна ги

господарят с цялото си домочадие. Стопаните с мъка сдържаха любопитството си при вида на дребното човече, възседнало ветрогон, което пътуваше с наследника на Халан, четирима недорасли и още един ездач, говорещ със странно произношение, облечен като велможа, но в същото време без отличителните мечове и с лице, бледо като на слуга. Вярно, смесването на двете касти, ангиар и олгиор, се срещаше далеч по-често, отколкото светлокосите господари бяха склонни да признаят — нерядко можеше да се види бледолик воин или рус прислужник. Ала в този мъж сега имаше нещо крайно необичайно. Роканон, който не искаше да се разчува за пребиваването му на планетата, мълчеше, а пък стопанинът не се реши да попита аристократа от Халан. И ако някога все пак е научил истината за чудноватия си гост, това е станало благодарение на странстващите поети, възпели подвига му години по-късно.

На сутринта седмината пътешественици продължиха своя маршрут, яздейки все така вятъра над прекрасните долини и планини. Пренощуваха в едно олгиорско село на брега, а на третия ден се озоваха в места, непознати даже на Могиен. Реката, описваща широк завой на юг, тук се разделяше на ръкави и образуваше вирове. Хълмовете преминаваха в просторни равнини, над хоризонта небето проблясваше като мътно огледало. Късно следобед стигнаха друг замък, извисяващ се самотно върху стръмнина; нататък се редуваха плитски заливи и сиви пясъци, които се сливаха с безбрежната морска шир в далечината.

Роканон слезе уморен и скован от седлото. От вятъра и движението главата му бучеше. Мина му мисълта, че никога не е виждал толкова жалка ангиарска крепост. Купчинка колиби се гушеха досущ мокри пилци под крилето на квачка в подножието на порутените, слегнали от времето стени. Откъм тесните криви улички бледи набити селяни оглеждаха с безмълвно недоумение новодошлите.

— Тези изглеждат така, сякаш са роднини на хората-къртици — забеляза Могиен. — Ето го входа. Замъкът се нарича Толен, освен ако теченията не са ни отвели в друга посока. Ей, толенски владетели, посрещайте гости!

От крепостта не се чуваше никакъв глас.

— Портите им се люлеят на вятъра — кимна Кио. Всички погледнаха нататък и едва сега видяха, че обкованите с бронз дървени

крила са увиснали на пантите и се люшкат, блъскани от студения бриз, който препускаше из селото. Наследникът удари по вратата с меч си. Вътре цареше мрак. Изплашено изпърхаха птици и ги лъхна миризма на влага.

— Господарите на Толен явно не чакат гости -изрече Могиен. — Чуй, Яхан, кажи на тия грозници да ни намерят подслон за нощта.

Младият слуга се обърна към скупчените в дъното на двора селяни и ги заговори. Един от тях се осмели да излезе напред, като през цялото време се кланяше и се примъкваше някак странишком, наподобявайки чудато земноводно. Човекът смирено подхвана диалекта на недораслите и Роканон, който слабо го разбираше, успя само да долови, че старият толенец се извинява, задето не могат да осигурят приют на „педанар“. Бог знаеше какво означава това.. Едрият прислужник Рахо се присъедини към Яхан. В тона му се усещаше заплахата, но старецът продължи да се кълчи и да мънка, като не преставаше да се кланя. Могиен не издържа и решително пристъпи към действие. Ангиарският етикет не му позволяваше да разговаря със слугите на друг владетел, затова пък вдигнатият високо над главата му меч, просветващ хладно в танцуващите отблясъци на водата, бе достатъчно красноречив. Дядкото извика ужасен, обърна се и с куцукане побягна из тъмнеещите улички на селото. Пътниците го последваха. Прибраните крила на ветрогоните закачаха ниските тръстикови покриви на колибите от двете им страни.

— Кио, какво значи педанар?

Човечето се усмихна мълчаливо.

— Яхан, какво означава думата „педанар“?

Слугата, иначе добродушен и прям младеж, изглежда, се чувстваше неловко.

— Ами... Педан, господари, е... онзи, който ходи сред хората...

Роканон кимна, задоволявайки се временно с това обяснение. Някога, когато още не беше съюзник на разумните раси на Фомалхаут II, а само ги изучаваше, той напразно се опита да открие някакви следи от религия. Бе стигнал до убеждението, че подобни вярвания са им непознати, но в същото време те бяха крайно суеверни. Приемаха магиите, проклятията и тайнствените явления за даденост, одушевяваха природните сили, обаче нямаха божества. И ето най-сетне

дума, от която лъхаше на свръхестествено. Тогава и през ум не му мина, че тя се отнася за него самия.

Нужни бяха три съборетини да приютят седмината пътешественици, а ветрогоните, прекалено големи, за да влязат в някоя от жалките колиби, трябваше да останат вързани отвън. Животните се притиснаха едно в друго и се наежиха, старайки се да се предпазят от режещия морски вятър. Ивичестият звяр на Роканон задраска стената на колибата с жално скимтене, наподобяващо мяукане. Успокои се едва когато Кио излезе и го почеса зад ушите.

— Горкичкият, лошото тепърва предстои — каза Могиен, който заедно с етнографа седеше край огнището, изкопано в средата на стаята. — Ветрогоните не понасят водата.

— В Халан ти спомена, че те ще откажат да летят над морето, а тукашните селяни надали имат лодки, с които да ги превозим. Как тогава ще минем протока?

— Носиш ли си рисунката на нашите земи? — попита благородникът.

Ангиар нямаха карти и русият мъж бе поразен, щом за пръв път зърна географските пособия в наръчника. Роканон извади книгата от старата кожена чанта, която разнасяше от планета на планета. В нея се съхраняваха малкото вещи, които бяха у него в Халан, когато корабът избухна: справочникът и няколко тетрадки, дрехите и пистолетът, походната аптечка плюс радиостанцията, кутията с шаха и едно опърпано томче хейнска поезия. Отначало той държеше там и огърлицата със сапфира, но предната нощ, разтревожен от мисълта за огромната ѝ ценност, бе зашил камъка в твърда торбичка от кожата на барило. Окачи я на врата си под ризата. Сега накитът приличаше вече на амулет и можеше да бъде свален от шията му само ако главата му падне от раменете.

Могиен следваше с дългия си силен показалец извивките на двата западни материка там, където те се доближаваха съвсем плътно — най-южната част на Ангиен с двата дълбоки залива и широкото острие от суша между тях, вдадено в морето още по-надолу, а оттатък — най-северната точка на Югозападния континент. Нея аристократът наричаше нос Фиерн.

— Днес сме ей тук — Роканон отбеляза с един рибешки гръбнак, останал от вечерята, края на полуострова.

— Ето тук пък се намира старинен замък със звучното име Пленот, ако може да се вярва на тези страхливи селяндури, вмирисани на риба. — Могиен постави втори гръбнак на сантиметър-два източно от първия и започна да му се любува. — Същинска кула, като го наблюдаваш отгоре. Когато се върна в Халан, ще пратя сто души на ветрогони във всички посоки да огледат земята и после по рисунките им ще издълбаем върху плосък камък картината на цял Ангиен. Мисля, че в Пленот би трябвало да има лодки — може би и толенските ще са там освен техните собствени. Между тия двама бедни владетели някога пламнала вражда, затуй сега из Толен се разхожда вятърът и властва мракът. Така каза онзи старец на Яхан.

— А пленотците ще ни дадат ли лодки?

— Нищо няма да ни дадат. Господарят им е от *блудните*.

Според сложните правила, на които се подчиняваха отношенията между ангиарските благородници, това означаваше велможа, поставен от събратята си извън закона. С други думи, изгнаник, който не признава кодекса на гостоприемството и справедливостта.

— Ветрогоните му са само два — добави Могиен, сваляйки портупея си преди лягане. — И разправят, че неговият замък е дървен.

На сутринта седмината летяха натам, носени от попътния вятър. Ето че един от стражите ги забеляза почти в мига, когато те зърнаха кулата. Не след дълго двата крилати звяра на Пленот се вдигнаха във въздуха, за да закръжат около нея. Пътешествениците скоро откриха, че от бойниците се подават дребни фигури с лъкове в ръце. Ясно беше, че блудният владетел едва ли очаква приятели. Сега Роканон разбра защо твърдините на ангиар имат такива солидни покриви — вътрешността им бе тъмна и усойна, затова пък врагът не би могъл да проникне при тях отгоре. Всъщност Пленот се оказа малка крепост, още по-неугледна дори от Толен. Нямахше ги даже колибите в подножието на стените, а самият замък бе кацнал върху грамада от черни камънаци. Ала колкото и жалък да беше на вид, увереността на халанеца, че шестима воители могат да го превземат, изглеждаше прекалена. Роканон провери ремъците, пристягащи бедрата му към седлото, и стисна здраво дългото бойно копие, което му бяха дали, проклинайки своя късмет и себе си. Това място не бе най-подходящото за четирийсет и три годишен етнограф.

Могиеиен, понесъл се най-отпред на черния ветрогон, вдигна оръжието си и нададе вик. Звярът на Роканон наведе шия, после с всички сили размаха като ветрила черно-сивите си криле. Едрото, но леко тяло бе напрегнато подобно струна и вибрираше от мощните тласъци на сърцето. Вятърът свиреше в ушите на учения, тръстиковият покрив на кулата сякаш летеше насреща му, а около нея караулеха двата мятащи се грифона. Той се притисна плътно към гърба на животното, насочил напред острие. Обля го вълна на радост, на някакъв първобитен възторг. Засмя се щастливо, носейки се с течението към подскачащата пред очите му цел и двамата ѝ крилати стражи.

Внезапно Могиеиен изкрещя с пронизителен фалцет и запрати копието си — сребърна мълния, разцепила въздуха. То улучи единия ездач право в гърдите; от силата на удара ремъците, които го държаха върху седлото, се скъсаха. Тялото му се преметна през хълбока на хвъркатия, описвайки плавна дъга, докато падаше бавно — поне така изглеждаше отстрани — към скалистата бездна, кипяща от пенести вълнички. Халанецът профуча край останалия без контрол ветрогон и се вкопчи в ръкопашен бой с втория пазач, като се опитваше да го пониже с меча, а противникът му отбиваше нападението посредством пиката си. Четиримата слуги кръжаха наоколо като някакви хищни гълъби на своите сиво-бели зверове, готови да помогнат, но без да се намесват в двубоя. Усилията им бяха насочени главно към това да държат животните си достатъчно високо, та да не могат излетелите от бойниците под тях стрели да пробият кожените щитове, обхващащи коремите им. Изведнъж и четиримата, надали онзи вледеняващ душата боен вик, вкупом се втурнаха към сражаващите се.

За няколко секунди сред простора се завъртя кълбо от бели криле и искряща стомана, после от него излетя човешка фигура, която сякаш се мъчеше да полегне във въздуха. Тя се обърна от една страна на друга, дирейки удобно положение за отпуснатите си крайници, докато накрая се удари о полегатия покрив на замъка. След миг се свлече върху коравото каменно ложе в подножието на стените.

Пришълецът едва сега разбра кое е накарало слугите да се намесят в двубоя — стражът от замъка беше нарушил правилата и вместо на ездача бе нанесъл удар на звяра. Ветрогонът на Могиеиен с последни сили се отдалечаваше навътре в сушата, към дюните; върху

лявото му черно крило бавно се разливаше пурпурен кървав овал. Четворката изсвистя край Роканон, преследвайки двете останали без управление животни, които продължаваха да кръжат над покрива, като всеки път свиваха назад, устремени към сигурността на своите обори. Ученият се втурна право към тях, за да ги пропъди настрана. Видя Рахо да хвърля въже с примка и да улавя единия крилат пазач. В същия миг подскочи, усетил как нещо го жилва в крака. И бездруго неспокойният му ветрогон се подплаши още повече. Човекът дръпна юздите прекалено рязко. Тогава звярът изви гръб и за пръв път, откакто го яздеше, започна да ритва, да се мята във въздуха. Наоколо като преобърнат наопаки дъжд се изсипваха стрели. Слугите и Могиев, яхнал жълт грифон с обезумели очи, със смях и викове пак префучаха край Роканон. Това поддържа успокояващо на неговото животно, което бързо ги последва.

— Дръж, Звездни повелителю! — стресна го Яхан. Точно към него летеше комета с черна опашка. Той вдигна ръка да се предпази и я хвана. Оказа се, че прислужникът му е хвърлил запален насмолен факел. Заедно с останалите Роканон закръжи над кулата, опитвайки се да подпали тръстиковия покрив и дървените греди.

— Имаш стрела в левия си крак! — забеляза Могиев, докато го подминаваше.

Етнографът се засмя безгрижно. Сетне запокити факела право в една от бойниците, от която се подаваше защитник с лък.

— Добро попадение! — викна халанският благородник и като ястреб се спусна към покрива. Само след миг излетя сред вихъра от лумнали пламъци.

Яхан и Рахо скоро се върнаха откъм дюните с наръчи димящи факли и сега ги хвърляха навсякъде, където видяха тръстика или дърво за палене. От кулата вече изригваше бучащ фонтан искри, а ветрогоните, разярени от сдържащите ги юзди и ухапванията на рояците искрици, които пробиваха пухкавите им кожухчета, с ужасяващ отривист рев се впускаха надолу към покрива на замъка. Пороят стрели, долитащ оттам, бе престанал и изведнъж в открития двор се втурна мъж, върху чиято глава се мъдреше нещо, силно наподобяващо обърнатата чиния за салата. В ръцете си човекът държеше някакъв предмет — в първия момент Роканон го взе за огледало, докато не установи, че е чаша, пълна с вода. С рязко дръпване на

юздите Могиен укроти жълтия звяр, който продължаваше да се тегли към обора си, и прелетя над непознатия.

— Говори бързо! — изкрещя той. — Хората ми вече подготвят нови факли!

— От кои владения си, пришълецо?

— От Халан!

— Прокуденият собственик на Пленот моли да му дадете време да угаси огъня, Господарю на Халан!

— Давам му време: в замяна на това искам живота и богатствата на пленниците от Толен. — Така да бъде! — викна човекът и с чашата в протегнатите си длани заситни бързо към замъка.

Нападателят се оттеглиха сред дюните. Оттам видяха как жителите на Пленот се втурнаха към морето и направиха верига, по която си подаваха кофи с вода. Кулата беше изгоряла, но стените и залата вътре се бяха запазили. Дошлите да гасят бяха не повече от двайсет-трийсет души, между тях и няколко жени. Когато пожарът бе потушен, една групичка се отдели от останалите, излезе през портата и по пясъчния провлак се насочи към дюните. Начело вървеше висок слаб мъж с мургавата кожа и огнените коси на ангиарски благородник. Зад него крачеха двама воители, все още с шлемовете, напомнящи чинии за салата, а най-отзад преплитаха нозе половин дузина дрипави селяни, които глуповато се озъртаха наоколо. Високият мъж вдигна в две ръце глинената чаша с вода, после изрече:

— Аз съм Огорен от Пленот, господарят-изгнаник на тези владения.

— Аз пък съм Могиен, наследникът на Халан.

— Животът на хората от Толен ти принадлежи, гостенино. — Огорен кимна към парцаливата групичка зад гърба си. — А съкровища там нямаше.

— Имало е две големи лодки, изгнанико.

— Драконът лети от север и очите му виждат всичко! — с нескривана досада реагира собственикът на замъка. — Добре, толенските лодки са твои.

— Щом те пуснат котва в техния пристан, ти ще получиш обратно ветрогоните си — великодушно обеща Могиен.

— Кой е вторият господар, който имах честта да ме победи? — запита Огорен, поглеждайки с интерес към Роканон, чиито доспехи и

цялостно снаряжение бяха като на ангиарски благородник, но липсваха двата меча.

Халанецът също се взря в приятеля си. Той отговори първото, което му дойде наум. Нарече се с прозвището, дадено му от Кио — Олхор, Странника.

Оня пак го огледа с любопитство, след това се поклони и каза:

— Чашата е пълна, господари мои.

— Дано никога не се пролее тази вода, нито се наруши нашият договор! — отзова се Могиеен.

Тогава Огорен се обърна и с двамата си воители закрачи към тлеещия замък, без дори да удостои с поглед своите бивши пленници, скупчени върху дюната. Наследникът на Халан само им нареди:

— Отведете ветрогона ми у вас, крилото му е ранено.

Сетне излетя, възседнал жълтия звяр от Пленот. Роканон хвърли око назад към жалката групичка, която пое трудния път към опустошения си дом, и го последва.

Докато стигнат Толен, бойният му възторг се поуталожил и той отново започнал да се проклинал. Поводът бил най-вече в стрелата, пронизала левия му прасец. Отначало тя кажи-речи не му причинявала болка. След битката слезе на дюните и се опитал да я измъкне, без да помисли, че върхът ѝ може да е назъбен. Зъбци обаче имаше. Ангиар със сигурност не използвала отрова, но винаги би могла да възникне инфекция. Засрамен от храбростта на спътниците си, Роканон не се решил да облече пред боя надеждния си и почти невидим херметичен костюм. Да притежаваш броня, способна да те защити дори от изстрел с лазерна пушка, а да рискуваш да умреш в дупка като тази от някаква нищожна драскотина! И той бил тръгнал да спасява цяла планета, когато не умееше да опази собствената си кожа!

Докато се самобичувал по такъв начин, в колибата влезе най-възрастният от четиримата халански слуги — мълчаливият мускулест Йот, който коленичил, внимателно почисти и превързал раната му. След него се появил Могиеен, облечен все още в бойните си доспехи. Високият шлем с гребен го правел да изглежда три метра на ръст, плещите му пък били двойно по-широки поради твърдите разперени нараменници под плаща му. Зад него пристъпи Кио, тих като дете сред могъщи воители. Накрая дойдоха Яхан, Рахо, младият Биен и къщурката

сякаш запращя по шевовете от теснотията, когато всички насядаха в кръг около огнището.

Яхан напълни седем обточени със сребро чаши, а аристократът тържествено ги раздаде. Отпиха; Роканон се усети по-добре. Могиеен се осведоми за раната му и това съвсем го ободри. Наляха си още васкан, продължавайки да сръбват. От сумрака на уличката през процепа на вратата надничаха и тутакси изчезваха възторжените и изплашени лица на толенските селяни. Ученият се почувства великодушен и смел досущ като лъв. Ядоха, после отново пиха, докато в разгара на пиршеството в претъпканата колиба, вмирисана на дим, печена риба, мас за смазване на сбруята и пот, се надигна Яхан, за да запее под звуците на бронзова лира със сребърни струни.

Той пееше за Дурхолде от Халан, освободил по времето на Червения властелин пленниците от Корхалт, недалеч от блатата на Борн. Едва изредил родословието на всички воители, взели участие в битката, и всеки стоварен от тях меч, слугата подхвана за освобождаването на толенците и опожаряването на кулата в Пленот, за факела на Странника, пламтящ сред дъжда от стрели, за мощния удар, нанесен от хвърленото срещу вятъра копие на Могиеен, наследника на Халан — удар, достоен за уменията на Хендин, поразявал безпогрешно целта си в отдавна отминали епохи. Роканон седеше замаян и умиротворен, носен от вълните на песента, и чувстваше, че пролятата кръв го свързва навеки с този свят, до който се беше добрал през бездната на нощта и където досега бе чужденец. Само от време на време усещаше за миг присъствието на малкия фиан — усмихнат, неразгадаем и безметежно спокоен.

IV

Морето се стелеше под дъждовната пелена към забуления в мъгла хоризонт. Светът бе изгубил багрите си. Два ветрогона с вързани криле, приковани към кърмата, жално виеха, а откъм втората лодка се отзоваваше също такъв печален вой и се носеше над вълните през сивото було.

Пътниците бяха прекарали много дни в Толен -чакаха да заздравее раната на Роканон и черният му звяр отново да полети. Но макар обстоятелствата да налагаха това забавяне, истината беше, че Могиеен съвсем не изгаря от желание да премине водната преграда. Той бродеше сам из оловните пясъци сред лагуните в подножието на замъка и може би се бореше със същото предчувствие, което бе спходило майка му Халдре. Веднъж сподели с етнографа, че от шума и вида на морето сърцето му се свива.

Щом най-сетне черният ветрогон беше напълно излекуван, Могиеен изведнъж реши, че трябва да го върне в Халан под грижите на Биен, като по този начин избави ценното създание от опасностите, които ги очакваха. С Роканон се споразумяха да оставят и двете товарни добичета плюс по-голямата част от багажа си под надзора на стария господар на Толен и племенниците му. Те продължаваха да се лутат наоколо, опитвайки се да закърпят някак своя замък, превърнал се в свърталище на куп ветрове. Ето защо сега в двете лодки с драконови глави на носа, порещи мъглата, имаше само шестима пътници и пет животни — всичките мокри и повечето готови да се жалват от съдбата си.

Двама мрачни толенски рибари управляваха возилото на учения. Яхан се мъчеше да успокои окованите ветрогони с дълъг монотонен речитатив, който оплакваше някакъв отдавна умрял владетел. Роканон и Кио, загърнати в плащовете си и с нахлупени качулки, седяха на кърмата.

— Приятелю, ти веднъж спомена нещо за планините на юг...

— Да — кимна човечето и погледна на север, където брегът на Ангиен се беше изгубил в мъглата.

— Какво знаеш за хората, които живеят там, във Фиерн?

От наръчника тук нямаше особена полза — та нали именно тази празнина целеше да запълни неговата експедиция? Съставителите твърдяха, че на планетата съществуват Пет разумни раси, но бяха описали едва три: ангиар/олгиор, фийа и гдемиар, и накрая още един нехуманоиден народ, обитаващ огромния Източен континент от другата страна на света. Бележките на географите, отнасящи се до Югозападния материк, се основаваха само върху слухове: „Недоказани сведения за вид IV (?) — едри хуманоиди, населили според мълната големи градове. Непотвърдена информация за вид V (?) — крилати двуутробни.“ От всичко това имаше толкова полза, колкото и от Кио. Той, изглежда, смяташе, че Роканон предварително знае отговорите на собствените си въпроси. Сега му отвърна като ученик пред черната дъска:

— Във Фиерн живеят *древните*, нали така? Звездният повелител трябваше да се задоволи с този отговор и с гледката на мъглата, скриваща тайнствената земя на юг. В същото време вързаните животни виеха, а ледените дъждовни капки се стичаха във врата му.

Веднъж при плаването му се стори, че дочува далечния шум на хеликоптер над главата си, и се зарадва, че изпаренията ги потулват. Сетне сви рамене. Защо да се крият? Армия, която използва планетата като база за водене на междузвездна война, едва ли би се почувствала застрашена при вида на десетимата мъже и петте им гигантски домашни твари в двете подхвърляни от вълните разнебитени лодки...

Притиснати между дъжда и морето, те плаваха, плаваха... Мракът се надигна досущ като мъгла над водата. После дългата студена нощ отстъпи пред сивата светлина на утрото и отново даде път на лошото време. Начумерените толенски рибари — по двама във всеки съд — изведнъж бяха обхванати от тревога и с ръце на кормилото напрегнато започнаха да се взират напред. Над главите им през разкъсаните валма на изпаренията внезапно изникна стръмна скала. Докато я заобикаляха, покрай платната надвиснаха каменни грамади и ниски, изкривени от вятъра дървета.

Яхан размени няколко приказки с по-възрастния рибар и обясни на Роканон:

— Недалеч оттук се намира устието на голяма река. Някъде на брега ѝ има място, където можем да слезем — единственото в цялата

околност.

Още неизрекъл тези думи, и надвисналите скали изведнъж изчезнаха в мъглата, чиито плътни кълба обгърнаха лодката. Силно течение блъсна кила, дъските заскърцаха. Озъбената драконова глава на носа заподскача и се завъртя. Въздухът беше непрогледно бял; мътната червеникава вода кипеше и се пенеше. Моряците от двата екипажа възбудено си подвикваха.

— Реката е излязла от бреговете — каза Яхан. -Опитват се да обърнат назад... Дръж се по-здраво!

Роканон едва успя да се пресегне и да хване Кио за ръката, когато возилото им рязко изви, залюля се като празна черупка и се замята в някакъв лудешки танц, блъскано от кръстосващите се течения. Рибарите с всичка сила се мъчеха да го укротят; бялото було скриваше повърхността, а пък ветрогоните пробваха да освободят крилата си, виейки от ужас.

Драконовата глава спря да подскача, понесла се плавно напред, но внезапен порив на вятъра, примесен с мъгла, събори мачтата и само дето не обърна лодката. Платното с плясък се стовари във водата. В миг то сякаш прилепна към нея, а паянтовият съд легна на единия си борт. Бърза червена вълна безшумно заля палубата и докосна лицето на Роканон, нахлу в устата му, заслепи очите му. Той се хвана за първото, което му попадна, опитвайки се отчаяно да си поеме дъх. Оказа се, че отново държи ръката на Кио и двамата се борят с подивялото море, топло като кръв. Стихията ги подмяташе, въртеше ги подобно сламки и ги отнасяше все по-далеч от преобърнатата дъсчена грамада. Ученият закрепця за помощ, ала гласът му потъна в безмълвната пустота на мъглата. Дали имаше наблизо бряг и къде, на какво разстояние? Заплува към смътно очертания силует на лодката, а фианът се беше вкопчил в тялото му.

— Роканон!

От белия хаос изникна озъбената в усмивка драконова глава на втория им съд. Само след миг Могиен вече бе скочил долу и докато се бореше с течението, успя да тикне в ръцете на етнографа въжето, което държеше, и да го омотае около гърдите на Кио. Роканон виждаше ясно лицето му, високите дъги на веждите, потъмнялата от водата златна коса. Ето че другарите им ги издърпаха на борда. Халанският благородник остана последен.

Веднага след това измъкнаха Яхан и единия толенски рибар. Другият моряк и двата ветрогона, захлупени от преобърнатия кил, се бяха удавили.

В същото време пътешествениците стигнаха средата на залива, където теченията и ветровете откъм устието на реката бяха по-слаби. Препълнената с притихнали, мокри до кости мъже лодка се люлееше върху червените вълни, обгърната от плътната вата на мъглата.

— Хей, Роканон, та ти въобще не си мокър! Как така?

Звездният повелител, който още не бе дошъл на себе си от преживяното, огледа с недоумение своите подгизнали дрехи. Треперещ от хлад, Кио отговори усмихнато вместо него:

— Странникът има две кожи.

Едва тогава той разбра и показа на Могиев втората си „кожа“ — херметичния костюм. Облече го предната вечер, за да се пази от студа и влагата, оставяйки открити само главата и ръцете си. Да, защитният костюм беше тук, оцеля и „Окото на морето“, скрито на гърдите му, но радиостанцията, картите, пистолетът и всичко онова, което го свързваше с неговия свят, бе изгубено.

— Яхан, побързай. Ти се връщаш в Халан. Слугата и господарят стояха лице в лице на чуждия северен бряг, обгърнат от мъглата, а в нозете им се пенеше и съскаше прибойт. Яхан мълчеше.

Сега бяха шестима, крилатите зверове — само три. Кио можеше да язди с някой от прислужниците, Роканон също, обаче Могиев бе прекалено тежък, за да качи при себе си друг човек на по-голямо разстояние. Трябваше да се щадят животните, затуй се налагаше единият от недораслите да се върне с лодката в Толен. Аристократът реши това да бъде най-младият сред свитата му.

— Не те пращам у дома за нещо, което не си свършил както следва, момче. Хайде, върви — рибарите те чакат.

Младежът не помръдна. Зад него тримата моряци тъпчеха огъня, край който пътниците току-що се бяха нахранили. Бледи искрици излитаха нагоре и бързо гаснеха в мъглата.

— Господарю Могиев — прошепна недораслият, -изпрати вкъщи Йот! Моля те.

Очите на наследника потъмняха. Той сложи ръка върху дръжката на меча си.

— Тръгвай, Яхан!

— Няма да тръгна, господарю!

Измъкнатият от ножницата бляскав меч изсвистя и слугата с вик на отчаяние отстъпи крачка назад, обърна се и побягна в мъглата.

— Почакайте го мъничко — нареди Могиев на рибарите; лицето му не изразяваше никакви чувства. -После заминавайте. Ние също ще си хващаме пътя. Малки приятелю — кимна той към Кио, — искаш ли да яздиш ветрогона ми, докато още не сме излетели?

Фианът се беше свил и зъзнеше край изстиналия огън; откакто слязоха на брега на Фиерн, не бе хапнал залък, нито промълвил дума. Халанецът го качи в седлото на сивия звяр и поведе животното нагоре по склона, далеч от морето. Роканон ги последва, като често се обръщаше, търсейки с поглед Яхан, сетне отново се взираше в крачещия пред него мъж. Странно създание бе приятелят му:, само преди миг готов в хладната си ярост да убие човек, а сега разговаряше сърдечно с друго човешко същество. Надменен и предан, безмилостен и добър — дори в непоследователността си Могиев бе великолепен.

От рибарите бяха научили, че на изток от заливчето, в което пуснаха котва, има селище, и се насочиха нататък, все така похлупени под купола на мъртвобледата мъгла. Можеха да се вдигнат с ветрогоните над непроницаемото ѝ покривало, но животните, омаломощени и унили от двата дни затворничество на лодката, не искаха да летят. Могиев, Йот и Рахо ги водеха за юздите, докато Роканон вървеше отзад и продължаваше да се озърта крадешком за Яхан — бе се привързал към младежа. Още беше облечен в защитния си костюм, за да го пази от студа; не си сложи единствено качулката, която прилепваше плътно към главата и го правеше неуязвим. Независимо от това той усещаше безпокойство, крачейки по този чужд бряг в непрогледната мъгла, и през цялото време се оглеждаше за някаква пръчка или подходящо дърво.

Най-после сред браздите, оставени от влачещите се криле на ветрогоните, между дългите ленти на водораслите и засъхналите езерца морска сол съзря онова, дето търсеше — дълъг бял клон, явно изхвърлен от вълните. Измъкна го от пясъка и се почувства по-уверен, сдобил се с оръжие. Но забавянето го беше оставило далеч зад спътниците му. Ученият забърза да ги догони. Внезапно от дясната му страна изникна нечия фигура. Роканон веднага разбра, че мъжът е непознат, и вдигна тоягата, ала някой го сграбчи изотзад и го повали по

гръб на брега. Затиснаха му устата с нещо, което имаше вкуса на мокра кожа. Понечи да се освободи, обаче върху черепа му се стовари тежък юмрук. Всичко потъна в мрак.

Когато започна да идва на себе си, бавно и болезнено, все още лежеше проснат на пясъка. Над него се извисяваха два огромни неясни силуета. Непознатите ожесточено спореха на диалекта на недораслите, от който Роканон долавяше само отделни фрази.

— Да го оставим тук — каза единият.

— Дай направо да го убием — гласеше горе-долу отговорът на другия.

При тези думи пришълецът се извъртя настрани, нахлузи върху главата си качулката на защитния костюм и я закопча херметически. По-близкият от великаните се наведе да го погледне и той видя, че до него стои обикновен олгиорски селянин, но много едър и омотан в кожи.

— Да го отведем при Згама, може пък да му потрябва — предложи първият.

Двамата поспориха още минута, после го изправиха с рязко дръпване за ръцете и го помъкнаха след себе си. Роканон трябваше да подтичва, за да не падне, Опита някак да се изтръгне, ала му се виеше свят и мозъкът му бе като обвит в мъгла. Смътно долавяше какво става наоколо — забеляза как притъмнява, чу гласове, мярнаха му се ограда от колове, глина и преплетена тръстика със закрепен за нея пламтящ факел. След това: таван, пак гласове, мрак. Накрая се свести с лице към каменния под и обърна глава,

На няколко крачки в огромно огнище пламтеше буен огън. Боси нозе и дрипави непоръбени наметки, увиснали над тях, се изпречиха пред погледа на Роканон. Привдигна се малко и зърна нечие брадато лице. Мъжът бе от недораслите — бледолик, чернокос, обрасъл до очите, омотан в кожи на зелени и черни ивици. Носеше четвъртита кожена шапка.

— Ти какъв си? — дрезгаво изръмжа той, блещейки се свирепо към своя пленник.

— Аз... аз моля за гостоприемството на този дом -промълви етнографът и с мъка застана на колене. В същия миг не беше способен да стори нищо повече.

— Ти вече се запозна с него — подметна брадатият, докато Роканон опипваше цицината на тила си. -Нима ти е малко?

Мръсните крака и окъсаните кожи наоколо му се раздвижиха, тъмните зеници засвяткаха развеселено, върху бледите лица цъфнаха подигравателни усмивки.

Звездният повелител напрегна всичките си сили, за да се изправи напълно. Остана така, безмълвен и неподвижен, докато виенето на свят изчезна, а пронизващата болка в черепа му започна да отслабва. Тогава вдигна глава и погледна право в блестящите черни очи на брадатия.

— Ти си Згама! — изрече той.

Онзи ужасен отстъпи крачка назад. Роканон, който неведнъж беше изпадал в трудни положения на други планети, опита да се възползва от предимството си.

— Аз съм Олхор, Странникът. Дойдох от север през морето, от земите зад слънцето. Идвам с мир и ще си ида с мир. Пътят ми води на юг, край дома на Згама. Нека никой не се опитва да ме спре!

— О-о-о! — изтръгна се от всички гърла. Роканон продължаваше да гледа втренчено домакина.

— Тук аз съм господарят! — изръмжа огромният мъж, но гласът му бе дрезгав и неубедителен. — Сигурен съм, че *никой* не може да подмине моя дом!

Олхор мълчеше и не откъсваше очите си от неговите.

Згама разбра, че губи двубоя с поглед: хората му все така изумено се блещеха в пленника.

— Какво си ме зяпнал? — изрева той.

Роканон сякаш не го чуваше. Схвана, че има насреща си човек, който никога няма да се признае за победен, ала вече бе късно да променя своята тактика.

— Стига си зяпал! — още по-диво изрева Згама, измъкна меча си изпод кожената наметка и го размаха, стоварвайки го с всичка сила върху чужденеца.

От този удар главата му би трябвало да отхвърчи. Тя обаче си остана на мястото. Роканон се олюля, но оръжието отскочи от него като от камък.

— О-о-о! — разнесе се отново изумен шепот.

Непознатият продължаваше да стои изправен и неподвижен, а очите му пронизваха Згама.

Брадатият започваше да се колебае; още малко и щеше да остави пленника да си тръгне жив и невредим. Ала вроденият инат на хората от неговата порода взе връх над объркването и страха.

— Хванете го! Дръжте го за ръцете! — изкрещя той, обаче никой от хората му не помръдна.

Згама сграбчи Роканон за раменете и го завъртя. Сега и другите добиха смелост да се намесят. Пришълецът не се съпротивяваше. Защитният костюм го пазеше надеждно от всякакви „лоши“ вещества, високи и ниски температури, радиоактивност; сътресения и удари с умерена сила (от меч или куршум например) изобщо не биха му причинили вреда. Но костюмът не бе в състояние да го застрахова срещу желязната хватка на десетина-петнайсет яки мъже.

— Нито един човек не може да подмине дома на Згама, Владетеля на Дългия залив! — брадатият отприщи гнева си, когато Роканон беше здраво овързан.

— Ти си шпионин на жълтоглавците от Ангиен. Знам ви аз вас! Промъкваш се насам и говориш на ангиарски, пъчиш се с магиите и хитрините си, а след тебе от север ще довтасат лодките с драконовите муцуни! Да, ама не и тук! Аз съм господарят на онези, които нямат господар. Нека само дойдат жълтоглавите със своите слуги подлизурковци — ние ще им покажем вкуса на бронза! Ти изпълзя от морето, за да се стоплиш край моя огън, нали така? Добре, аз ще те сгрея, шпионино. Ще те нагостя до насита с печено месо. Вържете го за оня стълб! По-бързо!

Това безогледно самохвалство въодушеви хората му. Те се втурнаха презглава да връзват пленника за един от диреците, крепящи над огнището грамаден шиш, и да трупат дърва в краката му.

После се възцари тишина. Зловещ и огромен в кожените си дрехи, Згама пристъпи напред, измъкна от огъня пламтяща главня и я размаха пред очите на пришълеца, преди да я поднесе към кладата. Дървата се разгоряха веднага. Само след миг дрехите на Роканон — кафявият плащ и халанската туника, лумнаха, а жълто-алените езици затанцуваха пред лицето му.

— О-о-о! — за кой ли път се изтръгна от гърлата на зрителите.

— Гледайте! — извика някой.

Пламъците се бяха укротили. Сега сред дима смътно се обрисуваше изправеният силует на Странника, който стоеше

неподвижен и не отместваше поглед от мъчителя си, докато огнените струйки ближеха краката му. Върху голата му гръд, окачен на златна верижка, като широко отворено око сияеше голям скъпоценен камък.

— Педан, педан... — занареждаха жените и се изпокриха из тъмните ъгли. Ревът на Згама наруши заредената с ужас тишина:

— Той ще изгори! Трябва да изгори! Дехо, сложи още дърва там, шпионинът се пече прекалено бавно!

Брадатият вожд замъкна до огнището момчето, попаднало му пред очите, и го накара да допълни кладата.

— Дайте нещо за ядене! Ей, женоря, чувате ли! Виждаш ли колко сме гостоприемни, Олхор, как можем да похапваме?

Сетне грабна огромен къс месо от дървеното блюдо, което му поднесоха, застана пред Роканон и започна да разкъсва храната със зъби; върху брадата му се стичаше мазнина. Двама-трима мъже последваха примера на главатаря си, но останаха на почетно разстояние зад гърба му. Повечето предпочетоха да стоят по-далеч от огнището, ала по заповед на Згама трябваше също да се включат в пиршеството — да ядат, да пият и крещят. Някои младежи, насърчавани от подвикванията на групата, се осмеляваха от време на време да се приближат и да хвърлят една-две цепеници в кладата. Спокоен и безмълвен, пленникът все така стоеше сред пламъците, а по странната му блестяща кожа играеха червеникави отблясъци.

Най-после огънят и шумът стихнаха. Недораслите спяха, натръшкани върху пода, из ъглите или топлата пепел, увити в кожените си дрипи. Няколко мъже останаха да пазят с мечове на коленете и чаши в ръце.

Ученият затвори очи. С кръстосване на два пръста разпечата качулката на своя защитен костюм, пое дълбоко въздух. Дългата нощ преваляше и започваше бавно да се развиделява. В сивата утринна светлина от нахлуващата през процепите в стените мъгла изникна Згама. Подхлъзвайки се по мазния под и прескачайки хъркащите тела, той се приближи до Роканон и го загледа втренчено. Погледът на „шпионина“ беше все тъй спокоен и твърд, докато в очите на тъмничаря му се четеше безсилна злоба.

— Гори, гори! — изръмжа брадатият, преди да се отдалечи.

Някъде отвън долиташе глухото гукане на херило — тлъсти пернати, отглеждани за месо от олгиор; крилете им се подрязваха, за да

не избягат. Тукашните животни вероятно биваха изкарвани на паша сред крайбрежните скали.

В къщата не беше останал почти никой, ако не се смятаха няколкото жени с малки деца. Те гледаха да стоят по-настрани от пленника дори когато дойде време да пекат кървавите късове за вечеря.

Близо трийсет часа Роканон бе изкарал прав, вързан за дирека; болката и жаждата започваха да го терзаят. Жаждата беше най-лоша от всичко. Можеше да изтрае дълго без храна, да стои прикован към стълба също не бе чак толкова мъчително, макар че вече започваше да му се вие свят от умора. Ала без вода не би издържал повече от ден, още един от тези безкрайни дни.

Усети се неспособен да предприеме нещо — каквото и да кажеше на Згама, просто би подсилил злобата на дивака и нито заплахи, нито обещания можеха да му помогнат.

Тая нощ, докато пламъците танцуваха пред очите му и зад тях трептеше брадатото, мрачно, бяло лице на вожда, пред мисления му взор застана друго лице, тъмно, обградено от златни коси: Могиев. Бе обикнал наследника не само като приятел, но донякъде и като син. Часовете се нижеха мудро, огънят все така лумтеше, а Роканон размишляваше за малкия Кио. У него имаше нещо детинско и в същото време непостижимо — с фиана го съединяваха непонятни и за самия учен връзки. Виждаше Яхан, възпяващ героите; Йот и Рахо, които се оплакваха или смееха, решейки с чесалото ширококрилите ветрогони; Халдре, която сваляше от шията си златната огърлица. Никакъв спомен от предишния му живот не го споходи, въпреки че бе живял дълго в разни светове, много беше научил, много и направил... Миналото се бе превърнало в пепел. Струваше му се, че е в Халан, във високата зала с гоблените, на които хора се сражават с великани, и Яхан поднася към устните му чаша вода.

— Пий, Звездни повелителю, пий.

И той пи.

V

Фени и Фели, двете най-големи луни, танцуваха и хвърляха бели отблясъци във водата — Яхан подаваше на етнографа повторно напълнената чаша. Огънят бе почти угаснал, в него тлееха само няколко въгленчета. Наоколо цареше мрак, изпъстрен тук-там с лунни петънца и тънки лъчи, а тишината се нарушаваше единствено от дишането и неспокойното въртене на спящите хора.

Прислужникът внимателно освободи веригата, след което Роканон се облегна с цялата си тежест върху стълба. Краката му бяха отекли и не го държаха.

— Нощем на външната врата винаги има пазачи -прошепна Яхан в ухото му. — Най-добре е да опитаме през деня, щом изкарат стадата на паша...

— О, не, предпочитам нощта. Не мога да вървя бързо. Трябва да ги надхитрим. Окачи веригата така, че да се отпусна на нея. Дай куката ей тук, до ръката ми.

Наблизо един от спящите недорасли седна и се прозина. Белозъбата усмивка на Яхан проблесна за миг на лунната светлина. Младежът се прилепи към пода, сливайки се с мрака.

Роканон го видя отново на разсъмване, когато заедно с останалите мъже извеждаше стадата херило на паша. Бе надянал като другите кирливи кожи, а черната му коса стърчеше подобно метла.

Още веднъж се приближи Згама и злобно изгледа пленника. Беше сигурен, че брадатият би дал половината си животни и жените си в придатък само да се отърве от странния гост, но явно е паднал в капана на своята необузданост — ненапразно казват, че тъмничарят е затворник на затворения. Згама беше спал в топлата пепел, от която косите му бяха изцяло посивели. Сякаш той бе горял в огнището, а не Роканон, чиято кожа блестеше бяла и непокътната. С тежки стъпки вождът се отдалечи и стаята отново остана кажи-речи празна до вечерта, макар стражите все така да стояха до вратата. За да върви по-бързо времето, Олхор се зае с почти незабележими отстрани изометрични упражнения. Когато една от минаващите край него жени

го видя да се протяга, той не само не прекъсна заниманието си, но и почна да се полюшва, мърморейки си под носа някакъв зловец монотонен напев. Недораслата се строполи на колене и побягна върху четири крака с жално скимтене.

На свечеряване, щом нахлуващата през прозорците мъгла взе да тъмнее, намръщените жени сложиха да варят чорба от месо и водорасли; отвън загукаха стотиците херило, връщащи се от паша. Влезе Згама с групата си. По брадите и кожените им дрипи блестяха капчици влага. Всички седнаха на пода и започнаха да ядат. Стаята се изпълни с дрънчене на съдове, кълбета пара, тежко зловоние. Лицата бяха мрачни, гласовете свадливи — кой ден поред вече, прибирайки се у дома, хората тук се сблъскваха със свръхестественото и бяха безсилни да се справят с него!

— Разпалете кладата! Ще се опече нашият гост, няма къде да ходи! — кресна брадатият и тикна една пламтяща цепеница сред струпаните в огнището дърва.

Наоколо никой не помръдна.

— Ще изям сърцето ти, Олхор, когато се изпече в твоите гърди! А синия ти камък ще си окача на халка за носа!

Згама се тресеше от ярост, побеснял от спокойния немигащ поглед, който търпеше вече второ денонощие.

— Ще те накарам аз да си затвориш зъркелите! -изрева той, грабна търкалящата се на пода дебела тояга и с всички сила я стовари върху главата на пришълеца. След миг, сякаш уплашен от стореното, отскочи назад разтреперан. Тоягата тупна сред пламъците, като остана да стърчи там.

Роканон бавно протегна дясната си ръка и сви пръсти около дървото, за да го измъкне от огнището. Краят му започваше да гори. Той го вдигна и насочи право към очите на Згама. После все така бавно се придвижи напред. Веригите паднаха от тялото му. Огънят се люшна и избухна в хиляди искри, а въглените се разлетяха под босите му ходила.

— Вън! — извика Олхор и тръгна към главатаря. Згама отстъпи крачка, сетне още една. — Ти вече не си господар тук. Който не признава законите, е роб; роби са и жестокият, и глупакът. Ти си моя собственост и аз ще те пропъдя като диво животно. Вън!

Брадатият се хвана с две ръце за рамката на вратата, но пламтящият край на дървото се приближаваше все повече до лицето му и той мина назад през прага. Стражите паднаха по очи, замряха. Насмолевите *факли* отстрани на входа разпръскваха мъглата; тишината се нарушаваше само от пръхтенето на животните в оборите и съскането на морето в подножията на скалите. Стъпка по стъпка Згама се отдалечаваше заднишком, докато гърбът му опря в портата между двата факела. Физиономията му, подобна на черно-бяла маска, се отдръпваше пред застрашително насочения пламък. Онемял от ужас, той се вкопчи в един от стълбовете на вратата, като я прегради с масивното си тяло. Роканон напрегна всички сили, отмъстително блъсна Згама в гърдите с горящия край на тоягата, събори го на земята и прекрачи през него в димящата мъгла. Измина петдесетина метра сред мрака, препъна се и се строполи — и повече не можа да се вдигне.

Никой не го преследваше. Пришълецът лежеше върху дюната почти без съзнание. Най-послед светлинките на входа догоряха или бяха угасени. Стана съвсем тъмно. В тревата шепнеше и извиваше вятърът, нейде долу съскаше морето.

Когато мъглата оредя и пропусна лунните лъчи, Яхан го откри близо до ръба на някаква скала, на крачка от пропастта. С негова помощ Роканон се изправи и тръгна. Двамата се насочиха на югоизток, към вътрешността на сушата. Търсеха пътя пипнешком, с препъване и пълзене на колене там, където земята бе неравна и видимостта — слаба. Неведнъж спираха да си поемат дъх и се огледат. Етнографът в същия миг заспиваше. Яхан го будеше и го караше да върви, докато малко преди съмване се добраха до долина, оградена от огромни дървета. Гората чернееше злоещо във влажния мрак. Слугата и Роканон навлязоха в нея, следвайки течението на потока, по което се бяха движили дотогава, ала не стигнаха далеч. Звездният повелител спря и каза на родния си език:

— Не мога да продължа повече.

Яхан откри пясъчна ивица под надвисналия бряг, където да се приютят и да останат незабелязани поне отгоре. Роканон пропълзя там като звяр в бърлогата си. Заспа веднага.

Когато се събуди петнайсет часа по-късно, вече се смрачаваше. Недораслият бе там, до него лежеше купчинка зелени филизи и корени.

— Плодовете още не са узрели, много е рано — оправда се той, — а пък изродите от Замъка на слабоумните ми взеха лъка и стрелите. Заложих няколко примки, но до вечерта едва ли ще се хване нещо.

Ученият погълна лакомо корените, напи се с вода от потока и се изтегна върху пясъка. Сега можеше отново да размишлява.

— Яхан, ами ти как се озова... в този Замък на слабоумните?

Младежът грижливо зарови негодните за ядене остатъци от храната и чак после вдигна поглед.

— Нали знаеш, повелителю, аз... отказах да се подчиня на господаря Могиеен. Тогава си помислих, че най-добре ще е да ида при ония, които нямат подобен началник.

— Значи си чувал за тях преди това?

— У дома се разказва за разни места, където олгиор са и господари, и слуги. Разправят даже, че едно време в Ангиен сме живели само ние, недораслите, ловували сме из горите и не сме познавали ничия власт; ала от юг са дошли жълтокосите на своите лодки с драконови глави... Както и да е, намерих замъка и хората на Згама решиха, че съм беглец от някое друго имение по крайбрежието. Взеха ми лъка и ме пратиха да работя, без много да ме разпитват. Така попаднах на тебе. Но дори да не беше ти, пак щях да избягам. Не ми се стои сред такива дръвници, та ако ще и да съм господар! — Знаеш ли къде са сега нашите другари? — Не. Ще ги търсиш ли, повелителю?

— Наричай ме по име, Яхан. Да, ще ги търся, стига да има някаква надежда да ги открием. Не можем да пресечем целия континент сами, без дрехи и оръжие.

Слугата мълчеше и заглаждаше с ръка пясъка, загледан в тъмната прозрачна вода, бягаща под тежките надвиснали клони.

— Не си ли съгласен с мене?

— Види ли ме господарят Могиеен, ще ме убие. То си му влиза в правата.

Според ангиарския кодекс на поведение точно тъй трябваше да стане. А ако имаше някой, който би се придържал строго към него, това бе наследникът на Халан.

— Но щом си намериш нов покровител, старият няма право да те докосне. Така ли е? Младежът кимна:

— Само че непокорните не си намират нов господар.

— Зависи. Ако дадеш дума да ми служиш, аз отговарям за тебе пред Могиен... стига наистина да го открием. Не знам какво точно се изрича в подобни случаи.

— Ние казваме — много тихо произнесе Яхан: — „На моя повелител отдавам часовете от живота си и смисъла на смъртта си.“

— Приемам ги. И заедно с тях — *собствения ми живот*, който ти спаси.

Потокът шумеше надолу по склона, тържествено се спускаше нощта. В падналия здрач Роканон смъкна защитния костюм и се изтегна сред водата. Студените струи обляха тялото му, отмивайки потта и умората, страха и спомена за пламъците, ближещи очите му. Съблечен, скафандърът представляваше шепа прозрачна материя, изтъкана от множество почти невидими, дебели колкото косъм тръбички и жици плюс няколко кубчета с размера на нокът. В погледа на Яхан се четеше неловкост, докато следеше как Роканон навлича отново костюма (той бе единственото му облекло, а при пастирите на Згама младежът се видя принуден да размени ангиарските си дрехи за жалки дрипи от херило).

— Господарю Олхор — осмели се да попита най-сетне, — това... тази кожа ли те предпази от огъня? Или пък... камъкът?

Сега огърлицата бе прибрана в неговата торбичка за амулети, която звездният гост окачи на врата си.

— Кожата. Няма никаква магия. *Това* е просто вид броня, много здрава.

— Ами бялата тояга?

Роканон погледна изхвърленото от морето дърво, чийто край беше овъглен. Яхан го бе намерил предната нощ в тревата на скалата и го взе; явно и той като хората на Згама вярваше, че тоягата трябва да върви навсякъде заедно със собственика си. Какво е един магьосник без своя жезъл?

— От нея става добър бастун, ако ни се наложи да ходим дълго — отговори Роканон.

Пришълецът отново се изтегна и понеже вечеря не се предвиждаше, пак пи до насита от тъмния, хладен, шумен поток.

Когато се събуди късно на следващата сутрин, се почувства отпочинал, свеж и гладен като вълк. Яхан беше станал още на разсъмване — да провери примките, пък и влажното им леговище бе

твърде студено. Върна се само с шепа треви и с лоша новина. Момъкът изкачил гористия хребет и от върха му видял, че на юг също се шири безбрежно море.

— Възможно ли е онези вмирисани на риба толенски отрепки да са ни зарязали на остров? — изрева той. Обичайната му бодра самоувереност явно бе подкопана от глада, студа и съмнението.

Роканон се опита да си спомни как изглежда бреговата линия върху потъналите му карти. От запад течеше река, която се вливаше в морето откъм северната страна на някакъв провлак — продължение на континентална планинска верига; между провлака и материка пък се простираше пролив, достатъчно голям, за да го забележи и запомни. Колко ли беше дълъг? Сто... двеста километра?

— Яхан, широк ли е проливът?

— Много широк. Аз не умея да плувам, господарю — мрачно отвърна слугата.

— Тогава ще вървим пеш. На запад този хребет е свързан с континента. Могиеен вероятно ще ни търси точно там.

Отсега нататък той трябваше да поеме ръководството — младежът и така бе направил повече от очакваното, — но сърцето му се свиваше при мисълта за дългото пътешествие през тая непозната, враждебна страна. Яхан не беше срещнал никого, макар и пресякъл множество пътечки; в тези гори сигурно се навъртаха хора, иначе защо животните щяха да са толкова плашливи и да ги избягват?

За да ги намери Могиеен, колкото и слаба да бе надеждата за това (стига приятелят му да е още жив, свободен и ветрогоните да са с него), трябваше да се движат на юг по възможност през открита местност. Благородникът щеше да ги търси натам — нали такава бе целта на тяхната експедиция!

— Да вървим! — каза Роканон.

И те потеглиха.

Малко след пладне изкачиха хребета и видяха от върха голям залив. Той се простираше на ширина докъдето поглед стига, оловносив под надвисналото небе. В северна посока едва се забелязваха редица ниски, тъмни, размити хълмове. Двамата се спуснаха от склона, хващайки по брега на запад, а идващият от морето леденостуден повеи пронизваше гърбовете им. Яхан хвърли око към облаците, сгуши се и жално изрече:

— Скоро ще завалят бели пеперудки.

И наистина не след дълго падна мокър, гонен от вятъра пролетен сняг, който се топеше върху подгизналата земя толкова бързо, колкото и във водата на залива. Костюмът на Роканон го защитаваше от лошото време, но гладът и напрежението бързо изчерпваха силите му. Слугата също бе уморен, намръзнал се жестоко. Те едвам тътреха крака, обаче продължаваха да вървят — нищо друго не им оставаше. Прегазиха някакъв поток, сетне започнаха да се катерят нагоре по брега през жилавата трева и блъскация в очите им сняг. Тогава се изправиха лице в лице със застанал на височинката човек.

— Хоуф! — възкликна непознатият, зяпайки ги слисан.

Пред него стояха двама клетници, изникнали от бялата виелица: единият посинял от хлад и треперещ в дрипавите си кожи, другият гол като сокол.

— Ха! Хоуф! — повтори мъжът изумен. Беше едър, костелив и прегърбен; имаше брада. Тъмните му очи гледаха диво.

— Ей, вие ще умрете от студ така! — продължи той на диалекта на олгиор.

— Лодката ни потъна и трябваше да плуваме -веднага съобрази Яхан. — Не ти ли се намира покрив и огън, ловецо на пелиуни?

— Откъм юг ли плавахте? — недоверчиво попита непознатият.

Слугата махна неопределено с ръка:

— Ние сме от изток. Идвахме да купим пелиунови кожи, обаче всичко, което карахме за размяна, отиде по дяволите заедно с лодката.

— Ханх, ханх — все тъй недоверчиво изрече човекът, но радушието явно взе връх над страховете му. -Тръгвайте с мен. Имам стряха и храна.

Той се обърна и закри сред виелицата. Двамата пътешественици го последваха; скоро се озоваха пред колиба, кацнала на склона между обраслия с гора хребет и водите на залива. И отвън, и вътре тя по нищо не се различаваше от зимните къщички на недораслите из хълмовете на Ангиен. Почувствал се у дома си, Яхан клекна край огнището с въздишка на облекчение. Това успокои домакина повече от всякакви хитроумни обяснения.

— Стъкни огъня, момче — каза той и подаде на Роканон пъстро тъкано наметало да се загърне.

Мъжът смъкна плаща си от раменете, после сложи в пепелта да се подгръва глинено гърне с чорба. Накрая приседна до своите гости и дружелюбно ги огледа.

— По туй време на годината винаги е така, а скоро ще завали още по-силно. Има място и за вас, тук зимуваме трима. Другите ще се върнат през нощта или на сутринта, няма да се забавят. Снегът сигурно ги е заварил да ловуват горе на хребета. Ще го изчакат да спре, пък тогава ще се приберат. Да, ние сме ловци на пелиуни. Навярно си го разбрал по свирката ми, а, момче?

Той докосна нежно тежката дървена окарина, окачена на пояса му, и се усмихна широко. Лицето му бе свирепо и същевременно глуповато, ала неговото гостоприемство — трогателно. Нахраниха се до насита и когато съвсем се стъмни, домакинът ги покани да си лягат. Роканон сякаш само това чакаше. Уви се със смрадливите кожи в ъгъла и заспа като новороден.

На сутринта снегът продължаваше да вали, а земята беше бяла и еднообразна. Другарите на стопанина още не се бяха върнали.

— Сигурно са пренощували в село Тимаш, отвъд Гребена. Щом се проясни, ще си дойдат.

— Пролива ли наричате така?

— Не, той си е просто пролив и отгатак няма никакви селища. Гребена е хей този хребет над нас. Ами вие откъде сте? Ти говориш като нас, момко, но чичо ти приказва по-инак.

Яхан хвърли извинителен поглед към Роканон, който продължаваше да спи, без дори да подозира, че се е сдобил с племенник.

— О, той е от затъntenите места. Там действително говорят другояче. Ние също викаме на тия води пролив. Де да можехме да намерим някого с лодка да ни превози отвъд!

— На юг ли искате да идете?

— Виждаш ли, сега, когато цялата ни стока потъна, вече сме просяци. Най-добре е да се върнем у дома.

— Малко по-нататък на брега има лодка. Като се оправи времето, ще помислим. Но честно да ти кажа, момче, както заявяваш така спокойно, че ще тръгнете на юг, тръпки ме побиват. Чувал съм, че между залива и високите планини не живеят хора — ако не се смятат Онези, за които не трябва да се споменава. Само че това са стари

приказки, кой знае дали натам въобще съществуват някакви планини? Бил съм по тези места, от другата страна, а малцина ще се похвалят със същото. Ходих на лов из хълмовете. По крайбрежието гъмжи от пелиуни, обаче наистина няма села. Жив човек не се мярка. Никой не може да ме накара да остана там през нощта.

— Ние просто ще хванем по брега на изток — кимна Яхан с привидно спокойствие, но лицето му издаваше загриженост; всеки следващ въпрос на домакина го принуждаваше да измисля нови подробности.

Ала скоро се увери, че е бил прав да скрива истината.

— Хм, поне не сте дошли от север! — продължаваше да разсъждава стопанинът им Пиаи, точейки на бруса си дълъг нож с широко острие. — На юг не се среща жива душа, а оттатък пролива има само нещастници, които робуват на жълтоглавите. Не сте ли чували за тях? В северните земи зад морето обитава раса със странни жълти коси. Не ви лъжа. Казват, че къщите им са високи колкото дървета, носят сребърни мечове и яздят крилати зверове! Докато не видя с очите си, няма да се убедя. На брега плащат добре за кожата на хвъркатите, но ловът им е опасен. Какво пък остава да ги укротиш и да ги яхнеш! Е, не може да се вярва на всичко, което разправят хората. За себе си ще кажа само, че от пелиуновите кожи си докарвам по нещичко и никак не съм зле. Умея да примамя всяко животно на един ден полет отгук. Чуйте!

Той поднесе окарината към гъстата растителност на лицето си и изсвири; отначало много тих, едва доловим, пресеклив, звукът набра сила. Жалният треперлив стон запулсира и се изви в протяжна мелодия, наподобяваща животински вой. Тръпки полазиха Роканон — беше чувал същия този вой в халанските гори. Яхан, който бе опитен ловец, се засмя и извика възторжено, сякаш наистина вижда пред себе си дивеч:

— Свири! Свири! Ето го, излита!

Двамата със стопанина прекараха остатъка от деня в сладки приказки за ловни подвизи. Навън продължаваше да трупа, обаче вятърът бе утихнал.

На разсъмване небето се изчисти. Блясъкът на снега, отразяващ червеникаво-бялото сияние на слънцето, режеше очите. Другарите на домакина се върнаха малко преди пладне, нарамили пухкави сиви кожи

от пелиуни. Огромни, с черни вежди както всички южняци от тяхната раса, тези мъже изглеждаха още по-диви от Пиаи и отскачаха от новодошлите досущ изплашени зверове, мятайки им крадешком начумерени погледи.

— Те наричат моето племе роби! — избухна Яхан, когато двамата със спътника му се озоваха за минутка насаме в колибата. — Аз предпочитам да слугувам на други хора и да си остана човек, вместо като тях да убивам животни и сам да бъда скот...

Звездният повелител предупредително вдигна ръка, младежът млъкна. Ето че се появи един от другарите на Пиаи и им хвърли кос поглед. Не произнесе нито дума.

— Да вървим — промърмори Роканон на диалекта на недораслите, който беше усвоил малко по-добре през последните два дни.

Вече съжаляваше, че не са заминали, без да дочакат двамата мъже. Яхан също бе неспокоен. Той се обърна към току-що влизания Пиаи:

— Ние ще тръгваме. Това хубаво време сигурно ще се задържи, докато заобиколим залива. Ако не ни бяхте приютили, нямаше да преживеем тия две студени нощи. И въобще нямаше да чуя така майсторски изсвирена песен на пелиун. Дано ловният късмет не ви измени никога!

Ала онзи стоеше неподвижен и мълчеше. Най-после се изкашля, плю в огъня и заговори отривисто:

— Мислите да обиколите залива? Нали искахте да го преминете по-бързо? Ние имаме лодка. Моя е. Ще ви прекараме оттатък.

— Ще си спестите шест дни път — намеси се и Другият ловец в колибата, Кармик.

— Да, шест дни ходене пеша! — потвърди Пиаи високо. — Съгласни сме да ви прехвърлим отвъд с нашата лодка. Можем да тръгнем веднага.

— Тъй да бъде — въздъхна слугата, отправяйки бърз поглед към Роканон. Да откажат беше опасно.

— Тогава да вървим.

И без дори да им предложи храна за из път, грубоватият Пиаи излезе навън. Двамата пътешественици го последваха, а най-отзад ги придружаваха ловците. Духаше брулещ вятър, но слънцето светеше

ярко. По закътаните места все още имаше сняг, ала на откритото оголената земя бе подгизнала и блестеше от стичащите се вадички. Вървяха доста време по брега. Най-сетне стигнаха заливче, където сред крайбрежните скали и тръстики се полюшваше върху вълните малка гребна лодка. Червеното зарево на залеза обливаше околностите и небосвода на запад. Високо над кървавия хоризонт блещукаше изгряващата Хелики; на изток пък Голямата звезда, планетата-близнак, сияеше като опал. Дългите хълмисти брегове, тъмни и неясни, се губеха в далечината между искрящото небе и проблясващата вода.

— Ето я лодката — каза Пиаи и се обърна към тях. Багрите на заника хвърляха алени отражения върху лицето му. Другите ловци се приближиха, заставайки мълчаливо от двете страни на пътешествениците.

— На връщане ще трябва да гребете в тъмното — забеляза Яхан.

— Голямата звезда е изгряла, нощта ще бъде светла. А сега, момко, да уредим плащането за превоза.

— Плащането ли? — изненада се слугата.

— Пиаи знае, че нямаме нищо. Той ми подари този плащ — вметна Роканон. Пришълецът вече не се притесняваше, че произношението му ще ги издаде: и без това работите вземаха лош обрат.

— Ние сме бедни хора. Не можем да правим подаръци — заяви Кармик, който се отличаваше от останалите двама с по-тихия си глас и малко по-буден поглед.

— Нямаме нищичко — повтори Роканон. — Нищо, с което да се отблагодарим за услугата. Оставете ни тук.

Намеси се и Яхан, като се опита да пусне в ход красноречието си, но Кармик го прекъсна:

— На врата ти виси кожена торбичка, чужденецо. Какво има в нея?

— Душата ми — отвърна ученият, без да се замисли. Всички го изгледаха втрещени, даже и Яхан. Това обаче не трая дълго. Изобщо нямаше надежда да ги измами. Ловецът положи ръка върху дръжката на щирокия си авджийски нож и пристъпи към него. Пиаи в другият съдружник сториха същото.

— Ти си бил в имението на Згама — подзе Кармик. — В Тимаш се разправят разни чудни истории. Как някакъв гол мъж стоял на сред

запаления огън, как изгорил Згама с бяла тояга и си тръгнал, а на шията му висял голям камък на златна верижка. Говореха за магия и заклинания. Мисля, че всички те са глупци. Тебе може наистина да те пази нещо, но този...

Със светкавично движение той сграбчи Яхан за косите, изви главата му назад и опря ножа в гърлото му.

— Хайде, момче, кажи на чужденеца да си плати за храната и подслона. Иначе...

Другите стояха със затаен дъх. Червените отблясъци върху водата бяха помътаели. Голямата звезда сияеше все по-ярко на изток; студеният вятър буйно препускаше по пустия бряг.

— Няма да сторим лошо на момъка — изръмжа Пиаи, а свирепото му лице се разкриви в грозна гримаса. — Ще направим така, както ти обещах — ще ви прехвърлим през пролива, искаме просто да си платите. Ти ме излъга, че нямате злато. Каза, че сте изгубили всичко. Пренощувахте в дома ми, сега ни дай това нещо и ще ви превозим отатък.

— Ще ви го дам, само че там, отсреща.

— Не! — отсече Кармик.

Яхан, безпомощен като дете в ръцете му, не смееше да шавне. Роканон виждаше пулсиращата артерия на шията му, точно под острието.

— Там ще го получите — натърти той мрачно и размърда заплашително бялата тояга с надеждата да ги стресне. — Щом ни прекарате отвъд, веднага ви го връчвам. Имате думата ми. Но ако се случи беда на младежа, ще умрете в същия миг. Запомнете го!

— Кармик, той е педан! — изломоти Пиаи. — Направи каквото ти казва. Те спаха две нощи под един покрив с мене. Остави момчето. Нали ти обеща!

Онзи изгледа злобно чужденеца и накрая изрече:

— Хвърли бялата тояга. Тогава ще ви превозим.

— Най-напред пусни момъка.

Кармик неохотно освободи Яхан. Роканон се изсмя в лицето на мъчителя му и запокити тоягата сред вълните.

С извадени ножове тримата селяни ги поведоха към лодката. За да се качат, трябваше да нагазят във водата и да стъпят на хлъзгавите камъни, в които се разбиваше мътночервеният прибой. Пиаи и другият

ловец хванаха веслата, а Кармик се настани с оголено острие в ръка зад притихналите пътници.

— Ще им дадеш ли талисмана? — прошепна Яхан на общия език, който недораслите на полуострова не разбираха.

Роканон кимна.

Гласът на младежа беше дрезгав и трепереше:

— Скачай във водата и се спасявай заедно с него, повелителю. Веднага щом наближим брега. Изтърват ли камъка, ще ме пуснат и мене...

— Напротив, ще ти прережат гърлото. Ш-шт!

— Тези изричат заклинания, Кармик! — обади се третият ловец. — Опитват се да потопят лодката...

— Гребете, гнили рибешки търбуси! А пък вие, чужденци, млъквайте, ако не искате да клъцна гръкляна на малкия.

Етнографът седеше търпеливо на пейката и се вглеждаше в залива, който постепенно потъмня и стана мътносив. Двата срещуположни бряга се сляха с мрака. Ножовете не можеха да го наранят, но Яхан щеше да загине, преди още той да се намеси. Действително би могъл да скочи във водата и да се спаси, обаче слугата не умееше да плува. Нямаше избор. Оставаше им утешението, че поне ще получат това, за което са си платили.

Едва различимите хълмове на южния склон се приближаваха, добивайки по-ясни очертания. От запад се протегнаха дълги сиви сенки и няколко звезди заблестяха в тъмното небе; планетата-близнак изпращаше отдалеч ярките си лъчи, но сияеше по-силно дори от луната Хелики, която бе почнала да намалява.

Вече се чуваше шумът на крайбрежните вълни.

— Спрете да гребете — заповяда Кармик и се обърна към Странника. — Дай ми онова нещо.

— Приближете се още към сушата — безстрастно рече Роканон.

— Повелителю — прошепна пресекливо Яхан, -оттук ще успея да се добера до брега. Ето, там виждам тръстики...

Пак последваха няколко удара на веслата и лодката отново застина.

— Скачай след мен — тихо нареди ученият, сетне бавно се изправи, разхлаби костюма на шията си и скъса кожената връвчица.

Хвърли торбичката със сапфира на дъното на съда, закопча скафандъра и в следващия миг се озова във водата.

Пет минути по-късно двамата с Яхан стояха на скалите. С разтуптени сърца гледаха как лодката се смалява в далечината — неясно черно петно върху сивите вълни.

— Да изгният дано, червеи да разядат червата им, костите им да се скапят! — извика младежът и се разрида.

Беше изплашен до смърт, но не страхът го накара да заплаче. Това, че един от *господарите* е захвърлил с лека ръка скъпоценност, струваща цяло кралство, за да спаси живота на своя слуга, преобръщаше из основи миросгледа му, стоварвайки върху плещите му бремето на непосилна отговорност.

— Не биваше да го правиш, повелителю! — въздъхна той. — Не биваше!

— Сбърках ли, че откупих главата ти срещу някакво си камъче? Хайде стига, Яхан, вземи се в ръце! Ти ще замръзнеш, ако не накладем огън. Пазиш ли си твоето огниво? Гледай колко съчки има наоколо. Размърдай се!

Двамата успяха да се справят и разпалваха жар, докато мракът и пронизващият студ се разпръснаха. Роканон му даде тъканото наметало на ловеца. Момъкът се омота с него и най-после се унесе в сън. Олхор остана да поддържа огъня; нямаше желание да спи. На душата му бе тревожно. Тежеше му, че се наложи да се раздели с огърлицата — не поради нейната ценност, а защото някога я беше върнал на Семли, чиято красота, още жива в сърцето му, го доведе след толкова години на тази планета. И заради Халдре, която му я подари с надеждата, че така ще прогони черната сянка, ще откупи живота на сина си. Нали от неговата ранна смърт тя се боеше от мига на раждането му? А може и да е за добро, че огърлицата вече изчезна, няма я тежестта ѝ, няма я опасната ѝ прелест. Ако ли пък се случеше най-лошото, Могиеен никога не би узнал, че е изгубена завинаги — те или нямаше да се срещнат повече, или наследникът на Халан междуременно бе загинал".

Той прогони тая мисъл. Могиеен го търсеше, в това не биваше да се съмнява нито за миг. И със сигурност е поел на юг. Нали точно такъв бе първоначалният им план: да открият враговете там, а ако предположенията му са били грешни, да се уверят, че са сбъркали. Но

с благородника или без него, Роканон щеше да продължи издирването си.

Двамата тръгнаха преди съмване, изкачиха крайбрежните хълмове още по тъмно и се озоваха на върха. Първите лъчи на слънцето разкриха пред погледа им просторно голо плато, върху чиято равна повърхност хвърляха дълги сенки редките самотни храсти. Пиаи явно беше налучкал истината, твърдейки, че южно от пролива не живеят хора. Ала прав или не, поне сега за Могиен нямаше да бъде трудно да ги забележи отдалеч. И те потеглиха.

Беше студено, но ясно. Яхан бе облякъл всичките им дрехи, а Роканон не носеше на себе си нищо освен защитния костюм. От време на време прекосяваха потоци, лъкатушещи надолу към пролива, и утоляваха жаждата си. Този ден и следващия двамата мъже прекараха на път, като спираха само да хапнат. За храна им служеха корените на растението пейа и няколко късокрили подскачащи животинки, наподобяващи зайци. Недораслият ги свали с тоягата си във въздуха, после ги опече. Друго живо същество не се мяркаше. Високата тревиста равнина се простираше чак до хоризонта и се сливаше с небето — гладка, пуста и безмълвна, ненакърнена от пътечка или дръвче.

Потиснати от нейната безбрежност, пътешествениците седяха мълчаливо в здрача край малкия си огън. Някъде високо над главите им на големи интервали се разнасяха ласкави приглушени звуци, сякаш пулсираше самото сърце на нощта. Това бяха виковете на барило, едрите диви братовчеди на питомните херило, които се връщаха на север след дългата зима. Огромните ята закриваха звездите, но никога не се обаждаше повече от един глас- тих, кратък стон като изхлипване на вятъра.

— От коя звезда идваш, уважаеми Страннико? -шепнешком попита Яхан, взирайки се в небето.

— Роден съм на планета, която на езика на майка ми се нарича Хейн, а на езика на баща ми — Давенант. Тук назовават слънцето й Зимна корона. Обаче аз съм я напуснал доста отдавна...

— Значи и вие, звездните жители, не сте единен народ?

— При нас има стотици и хиляди нации. По кръв принадлежа изцяло към народа на моята майка. Татко, който е родом от Земята, ме е осиновил. У нас съществува такъв обичай — да се женят хора от

разни раси, които не могат да създадат деца. То е все същото, ако някой от твоето племе се вземе с жена фийа.

— Това не може да стане — рязко каза Яхан.

— Знам. Но земните жители и тези на Давенант си приличат, както ние с тебе. Малко са планетите с толкова различни раси като вашата. Най-често има само една и там съществата обикновено са подобни на нас; останалите живи твари са безсловесните животни.

— Колко много светове си видял! — изрече младежът унесено.

— Твърде много — отвърна Роканон. — По мерките ви аз съм на четирийсет, ала всъщност съм се родил преди сто и четирийсет години. Изгубил съм цял век между звездите, без да съм го изживял. Ако сега се върна на Давенант или на Земята, хората, които познавах, вече отдавна ще лежат в гроба. Остава ми само да продължа напред... или да спра накъде... Какво беше това?

Докосна ги усещането за нечие присъствие, което сякаш накара дори шумолящия в тревата ветреца да се спотаи. Нещо се раздвижи извън кръга, очертан от огъня — някаква огромна сянка, къс от мрака. Роканон се привдигна на колене. Слугата отскочи настрана.

Нищичко не помръдваше. Вятърът пак зашепна в тревния килим под сивата небесна светлина. Над хоризонта все така непомрачени сияеха звездите.

Двамата мъже отново седнаха край огнището.

— Какво беше това? — повтори Странникът. Яхан поклати глава:

— Пиай говореше, че...

Спаха на смени, като всеки се стараяше да накара другия да подремне, докато той бди. Щом започна бавно да се развиделява, бяха разбити от умора. Потърсиха следи или някакви признаци, че наистина е имало нещо там, където зърнаха сянката, но младата трева бе изправена. Угасиха огъня с крака и продължиха пътя си.

Бяха се надявали скоро да се натъкнат на някой поток, ала напразно. Или реките отгук нататък течаха на юг, или просто липсваха реки. Равнината, която сякаш никога нямаше да се промени, сега с всяка крачка ставаше все по-суха, все по-сива. Този ден до обяд не срещнаха нито един храст пейа, само пепеляво-зелените треви се разстилаха докъдето поглед стига.

По пладне Роканон спря.

— Не ми харесва това, Яхан.

Младежът се почеса по врата, огледа се наоколо и обърна уморени очи към спътника си.

— Ако искаш да продължим, ще вървя с теб, повелителю.

— Доникъде няма да стигнем без храна и вода. Най-добре да откраднем някоя лодка от брега и да се завърнем в Халан. Лоша работа. Хайде, връщаме се...

Роканон се обърна и пое на север. Слугата тръгна редом с него. Високото пролетно небе ярко синееше, а пък вятърът без умора свиреше в безбрежното море от трева. Етнографът крачеше отмерено, с леко приведени рамене, и всяка стъпка го отвеждаше още по-надълбоко в бездната на самотата и поражението. Той не забеляза как Яхан спря като закован.

— Ветрогони!

Тогава Роканон погледна нагоре и ги видя — три грамадни звяра, наподобяващи едновременно котки и грифони. Разперили острите си нокти, те кръжаха и се снишаваха, а крилете им чернееха върху фона на жаркия син небосвод.

ВТОРА ЧАСТ

СТРАННИКЪТ

VI

Могвиен скочи от седлото още преди лапите на ветрогона да докоснат земята, хвърли се към Роканон и го притисна до гърдите си като брат.

В гласа му звучаха огромна радост и облекчение:

— Кълна се в копието на Хендин, това е Звездният повелител! Какво правиш гол като сокол сред тая пустиня? И как се озова толкова далеч на изг, вървейки на север? Да не би...

В този миг забеляза недораслия и спря на половин дума.

— Яхан сега е вече мой слуга — подчерта Роканон. Наследникът на Халан мълчеше. Виждаше се, че се бори със себе си, ала накрая се усмихна, после гръмко се разсмя.

— Затова ли изучаваше нашите обичаи, та да ми крадеш слугите? Я кажи, кой ти отмъкна дрехите?

— Олхор има две кожи — Кио се приближи с лека стъпка през тревата. — Привет, Господарю на огъня! Нощес те чух в ума си.

— Кио ни доведе при тебе — потвърди Могвиен. — Откакто кацнахме на брега на Фиерн, за десет дни не пророни думица, но снощи край пролива, когато Лиока изгря, той се вслуша в гласа на лунните лъчи и ми каза: „Нататък?“ Още щом се съмна, полетяхме накъдето ни посочи фианът и така те намерихме.

— Ами къде е Йот? — попита Роканон, озъртайки се. Единствено Рахо държеше юздите на хвърковатите твари.

— Мъртъв е — отговори Могвиен, без лицето му да трепне. — Там на брега, в мъглата, ни нападнаха олгиор. Имаха само камъни за оръжие, но бяха много. Йот беше убит, ти изчезна. Скрихме се в пещера сред скалите и изчакахме, докато ветрогоните си отпочинат. Рахо тръгна напред за сведения. От местните чул за някакъв чужденец, който стоял сред запаления огън и не горял, а на шията му светел син скъпоценен камък. Щом крилатите си отдъхнаха, поехме към имението на Згама, обаче не те намерихме там. Подпалихме мижавия му подслон и прогонихме стадата му в гората, след това се отправихме към брега да те търсим около пролива.

— Могиен, камъкът... — прекъсна го Роканон. -"Окото на морето"... Наложил се да откупи с него живота си и тоя на Яхан. Той вече е в чужди ръце.

— Дал си огърлицата? — възкликна аристократът. — Накита на Семли? И не за да отървеш своята глава (кой всъщност би могъл да ти причини вреда?), ами да спасиш жалкия животец на този получовек! Така ли цениш наследството ми? На, вземи го! То не се губи толкова лесно!

Той се разсмя и подметна нещо лъскаво във въздуха. После го хвана и хвърли към пришълеца, който гледаше и не вярваше на очите си — в ръката му блестеше златната верижка, а сапфирът сякаш пареше дланта му.

— Вчера отвъд пролива се натъкнахме на двама недорасли, третият от тях лежеше мъртъв. Спряхме да ги попитаме дали не са видели да минава гол пътник с недостойния си слуга. Единият падна ничком и ни разказа цялата история. Камъкът пък беше у другия — аз, разбира се, му го взех. Заедно с главата му, защото негодникът се съпротивяваше. Ето как научихме, че сте преминали пролива; накрая Кио ни доведе право при вас. Само че защо вървахте на север, Роканон?

— За да... търсим вода.

— На запад оттук има ручей — обади се Рахо. -Зърнах го точно преди да ви видим.

— Чудесно, да идем тогава там. От вчера не сме пили нито капка.

Качиха се на ветрогоните — Яхан при Рахо, а Кио на обичайното си място зад гърба на Роканон — и полетяха. Приведената от вятъра трева остана далеч под тях, скоро въздушното течение ги понесе на югозапад между безкрайната равнина и слънцето.

Спряха за почивка край потока, който бавно се виеше сред еднообразната растителност. Най-сетне ученият успя да свали защитния костюм и да облече резервните дрехи на Могиен и плаща му. Ядоха твърд толенски хляб, корени от пейа плюс печено от късокрилите зверчета, които Рахо и Яхан убиха. Младежът не можеше да се нарадва, че пак държи лък в ръцете си. Животинките не показваха никакви признаци на страх — те буквално налитаха върху стрелите и се оставяха ветрогоните да ги събарят с лапите си в полет. Дори дребните зелени, виолетови и жълти кили (те напомняха

насекоми с прозрачните си жужащи криле, а всъщност бяха миниатюрни двуутробни) тук пърхаха безгрижно над главите на хората, кокореха любопитно кръглите си златисти очи и разсеяно кацаха върху нечия ръка или коляно, за да литнат отново само след миг. По всичко личеше, че в тази безкрайна тревиста равнина няма разумен живот. Могиев каза, че докато хвърчели над нея, изобщо не са забелязали следи от човешко присъствие.

— На нас пък ни се стори, че нощес около огъня имаше някой — изрече колебливо Роканон. Какво ли в действителност бяха видели?

Кио, седнал край огнището, на което се готвеше храната, се обърна и го погледна. Наследникът в момента сваляше пояса си с двата меча и сякаш не чуваше.

Вдигнаха лагера още с първите слънчеви лъчи и целия ден яздиха вятъра между равнината и небето. Полетът над степта беше толкова приятен, колкото бе неприятно ходенето по нея. Така измина и следващият ден. На смрачаване, докато оглеждаха отгоре местността и търсеха поточе сред тревите, Яхан се размърда и извика:

— Олхор! Погледни напред!

Някъде много далеч на юг, на самия хоризонт, смътно сивееха нагънати очертания.

— Планините! — каза Роканон и чу как зад гърба му Кио отривисто си пое дъх, като че обзет от страх.

На другата сутрин продължиха пътя си. Плоската степ постепенно преминаваше в ниски полегати хълмове, подобни на огромни вълни сред застинало море. От време на време под тях прелитаха плавно купести облаци, понесени на север, а в дълбочина равнината се издигаше все по-високо и очертанията ѝ ставаха все потъмни и начупени. Малко преди свечеряване планините вече се виждаха ясно. Долу беше притъмняло, но далечните остри върхове на юг още дълго блестяха, позлатени от лъчите на залязващо слънце. Щом и те се потопиха в мрака, оттам изплува бързата Лиока и заискри като голяма жълта звезда. Фели и Фени бяха изгрели по-рано, величаво следвайки пътя си на запад. Последна се яви Хелики — тя се втурна да догонва останалите, като ту засияваше ярко, ту помътняваше, подчинена на половинчасовия си цикъл. Роканон лежеше по гръб и се визираше през високите черни стъбла на тревата в бавния лъчезарен танц на луните.

На сутринта, когато двамата с Кио се приближиха към сивия ивичест ветрогон, застаналият до главата на животното Яхан го предупреди:

— Внимавай днес с него, Олхор. Крилатият свиреп и протяжно изръмжа, а пепелявият звяр на Могиен откликна като ехо.

— Какво ги мъчи?

— Гладът! — отвърна Рахо, стиснал здраво за юздите белия си грифон. — Натъпкаха се до пръсване с херило от стадата на Згама, но откакто сме в равнината, не сме срещнали едър дивеч. Тези малки скокливци тук не им стигат и за единия зъб. Запретни плаща си, повелителю Олхор — ако го плесне по муцуната, нищо чудно да се наобядва с тебе.

Рахо със светлата си коса и мургава кожа бе живо свидетелство за влечението, което някоя от бабите му беше събудила у неизвестен ангиарски благородник. Неговите безцеремонност и насмешливост го отличаваха от повечето недорасли, ала Могиен бе склонен да гледа през пръсти на тия странности, понеже зад резкостта му се криеше гореща преданост. Зрял и разсъдлив мъж, слугата смяташе това пътуване за безсмислено губене на време, но и през ум не му минаваше, че може да изостави своя господар сам сред толкова опасности.

Яхан подаде юздите на Роканои и се отдръпна. Животното изхвърча нагоре като освободена пружина. През целия ден трите ветрогона летяха бясно и неуморно на юг, към ловните места, които усещаха отдалече, а северният вятър ги тласкаше услужливо напред. Все по-тъмни и отчетливи се открояваха обраслите с лесовете подножия на планината, която сякаш плуваше над гънките им. Сега в равното вече се срещаха дървета — те растяха на китки и чернееха досущ островчетата сред развълнуваното море от треви. По-нататък се сливаха, превръщайки се в гори с разхвърляни из тях изумрудени полянки. Малко преди мръкване пътешествениците кацнаха край тясно езеро между хълмовете, обточено с блатна зеленина. Бързо и ловко двамата слуги разтовариха всички вързопи, разседлаха ветрогоните и ги пуснаха. Със свиреп рев животните излетяха стремително, като размахваха широките си криле. После се извиха над височините и изчезнаха в три различни посоки.

— Ще се върнат, щом се нахранят — каза Яхан на Олхор — или когато господарят Могиен надуне своята безшумна свирка.

— Понякога си водят и самки, от дивите — допълни Рахо насмешливо.

Наследникът и слугите се пръснаха да ловят скокливия или каквото им попадне, стига да е годно за ядене. Роканон изтръгна няколко корена от пейа, уви ги в листака и ги зарови да се пекат в пепелта. Той умееше да се задоволява с онова, което земята му предлага; дори се гордееше с дарбата си да го използва. Тези дни на огромни преходи между утрото и нощта, на постоянен глад и сън върху голата пръст под напора на пролетния вятър бяха развили уменията му и обострили до крайност сетивата му. Когато се изправи, видя застаналия недалеч от езерото Кио — дребна фигурка на височината на стърчащата от водата тръстика. Фианът се взираше в сивите грамади на планините, събрали около острите си върхове всички облаци и величавото безмълвие на небосвода. Роканон се приближи, прочел върху лицето му едновременно отчаяние и възторг.

— Олхор, камъкът се върна при тебе — бавно произнесе Кио, без да се обръща.

— Макар че през цялото време се опитвам да се отърва от него — засмя се ученият.

— А там, горе... комай ще трябва да дадеш нещо повече от злато и скъпоценни камъни... С какво ще се разделиш. Страннико, там във висините, сред снега и сивотата? От огъня — в царството на студа...

Роканон чуваше гласа му; гледаше го, но не виждаше устните му да се движат. Полазиха го хладни тръпки. Той закри съзнанието си пред това необичайно и плашещо чувство, затваряйки се в своята човешка съкровена същност.

Най-после Кио се извърна към него, спокоен и усмихнат както обикновено, и заговори с нормалния си глас:

— Оттатък хълмовете в подножието, отвъд горите и в зелените долини живеят фийа. Моят народ обича дори тези гънки тук, обича слънчевата светлина, закътаните низини. За няколко дена ще долетим до селата им.

Щом Роканон съобщи новината на другарите си, всички се зарадваха.

— Мислех, че скоро няма да срещнем същества с дар слово — каза Рахо.

Могвиен, загледан в двойка кили, наподобяващи водни кончета, които танцуваха като аметисти над езерото, изрече:

— Насам невинаги е било така безлюдно. Предците ми са прекосили тия места преди много години, още в онези времена, когато не е имало герои, а Халан и високият Ойнхал не са били построени; преди Хендин да нанесе великолепия си удар и Кирфиел да загине на Оренския хълм. Дошли сме от юг в лодки с драконови глави и сме намерили в Ангиен диваци, които се криели из пещерите и горите, хора с бели лица. Ти, Яхан, нали знаеш баладата за Орхогиен?

Яхнали вятъра,
пеш през тревите
и носени от вълните
по пътеката на Лиока
— към звездата със име Брехен...

Благородникът помълча малко, сетне продължи с унесен вид:

— Пътеката на Лиока върви от юг на север. В песента се разказва как златокосите са покорили дивите ловци олгиор, едничкото родствено ни племе в Ангиен; понеже ние принадлежим към един и същ народ, наречен лиуар. Но в баладата не се говори нищо за тези планини. Вярно, тя е доста стара, може началото да се е загубило или пък моите хора са дошли от хълмовете в подножието. Хубава страна — има и гори за лов, и лъки за паша, и височини за укрепленията. И все пак изглежда, че сега никой не живее тук...

Днес Яхан не докосна лирата си със сребърните струни. Всички спаха спокойно, може би защото ветрогоните ги нямаше, а околностите бяха обгърнати от такава мъртва тишина, сякаш живите твари се бяха затаили в страх.

Край езерото беше твърде влажно и на сутринта пътешествениците решиха да продължат. Движеха се бавно, като често спираха да половуват или наберат свежа зеленина. По здрач се добраха до някакъв хълм, изгърбен и назъбен чудато: изглежда, под тревите на върха му се криеха останките на разрушена сграда. От стените не бе запазено нищичко, но по очертанията на основата можеше да се отгатне къде е бил дворът на малката крепост, съществувала някога —

в далечни времена, незапомнени дори от легендите. Разположиха лагера си там, та крилатите да ги открият по-лесно, щом пожелаят да се върнат.

Дългата нощ вече преваляше, когато Роканон се събуди и седна. От луните светеше само дребната Лиока. Огънят бе угаснал. Вечерта не бяха поставили стража. На четири-пет метра по-нататък стоеше Могиен — неподвижна, източена фигура, смътно очертана под звездния зрак. Ученият сънно го оглеждаше, чудейки се защо плащът го прави толкова висок и така стеснява раменете му. Имаше нещо нередно в случая. Ангиарските наметала се разширяваха нагоре като покрив на пагода, а Могиен и без плащ бе забележително плещест. Защо тогава стърчеше тъй издължен, сгърбен и мършав?

Фигурата бавно се извърна. Това не беше лицето на благородника.

— Кой е там? — обади се Роканон, взрян в мрака. Гласът му прозвуча дрезгаво сред дълбоката тишина. До него Рахо също седна, огледа се и внезапно скочи на крака, грабвайки лъка си. Зад високия силует нещо помръдна. Още един. Навсякъде около тях, върху обраслите с трева развалини, в слабата лунна светлина се мяркаха удължени, безмълвни сенки с тежки наметала и наведени глави. Край угасналия огън стояха само двамата пътешественици.

— Господарю Могиен! — извика Рахо. Никаква реакция.

— Къде е Могиен? Кой сте вие? Говорете... Отговор не последва, но фигурите бавно започнаха да се приближават. Слугата опъна лъка. Те останаха все така безмълвни, ала изведнъж по някакъв непостижим начин взеха да растат. Плащовете им се издуха и се разтвориха от двете страни. Непознатите атакуваха едновременно от всички посоки, придвижвайки се с тромави, високи подскоци. Докато се бореше с тях, Роканон опита да се отърси от съня, защото това не можеше да бъде друго: в тези забавени движения, в мълчанието им имаше нещо призрачно, а и болка липсваше. Той обаче бе облечен в защитния си костюм. Чуваше как Рахо крещи пряко сили: „Могиен!“ Нападателят събориха етнографа на земята, притиснали го вкупом, и преди да успее да се освободи, Роканон увисна с главата надолу. От рязката промяна му прилоша, зави му се свят. Както се мъчеше да превъзмогне тяхната хватка, видя — някъде далеч под себе си — облените от лунна светлина хълмове и гори. Те се люшкаха и

подскачаха. Тогава се вкопчи отчаяно в тънките ръце на съществата, които го носеха. Бяха гъмжило, дланите им го крепяха; въздухът наоколо беше изпълнен с пляскането на множество черни крила.

Това трая дълго. Звездният повелителя неведнъж пробва да се събуди, да се измъкне от еднообразието на страха, но тихите гласове не спираха да съскат в ушите му, а блъскащите до изнемога криле го тласкаха все по-нататък и по-нататък. Сетне полетът внезапно премина в продължително плавно спускане. Изсветляващият хоризонт на изток се хлъзна зловещо край него, земята се издигна насреща му и десетките нежни, силни ръце, които го държаха, го пуснаха да падне. Невредим, ала твърде слаб и зашеметен, за да седне, той лежеше проснат и се оглеждаше наоколо.

Под мъжа се ширеше площадка, застлана с равни, безупречно гладки плочи. Отляво и отдясно се простираше стена, сребрееща в бледната светлина на настъпващия ден, висока, права и чиста като стоманено острие. Зад гърба му се извисяваше грамадният купол на някаква сграда, а напред, отвъд исполинската порта, пришълецът видя улица от две безукорно опънати редици сребристи къщи без прозорци. Всички постройки бяха еднакви, сливайки се в свършена геометрична перспектива сред прозрачната бистрота на новото утро. Това беше град — не селище от каменната ера, нито крепост от бронзовата епоха, ами огромен град, прост и величествен, строг и могъщ, продукт на високоразвита технология.

Най-после Роканон седна, все още замаян.

Небето изсветляваше и сега той успя да различи в полумрака на площадката нечии смътни очертания, едва забележими купчинки, а в края на едната проблясваше нещо жълто. Изумлението при вида на тъмния овал под копата руси коси мигновено го извади от унеса. Там лежеше Могиеен със замръзнал, немигащ поглед, лицето му бе обърнато нагоре.

Всичките му четирима спътници лежаха също като него — вцепенени, с отворени клепачи. Чертите на Рахо бяха зловещо разкривени. Даже Кио, който му изглеждаше неуязвим в своята крехкост, в момента бе застинал, приковал към избледняващото небе огромни сиви очи.

Те обаче дишаха — с продължителни, трудно доловими вдишвания, траещи цели секунди. Роканон допря ухо до гърдите на

аристократа и усети биенето на сърцето, много слабо и забавено, сякаш идваше нейде отдалеч.

Някакво свистене във въздуха го накара инстинктивно да се свие, да замре неподвижно като парализираните тела наоколо. Нечии ръце задърпаха крайниците му, обърнаха го по гръб и той остана така, загледан в надвесеното отгоре му лице — едро, удължено, печално и красиво. Тъмният череп бе напълно лишен от коса, нямаше дори вежда. Очите, сякаш излети от чисто злато, сияеха между тежките клепачи без мигли. Устните, малки и изписани, бяха плътно прилепнали. Нежни, силни пръсти стиснаха челюстта му, принуждавайки го да отвори уста. Над него се наведе още една висока фигура и сипа в гърлото му няколко глътки застояла вода, блудкава и топла. Роканон се закашля мъчително, задавил се. Непознатите го оставиха на мира; той се изправи на крака, като плюеше с отвращение.

— Добре съм, не ме закачайте!

Ала те и така вече се бяха обърнали, за да напоят Яхан. Единият разтваряше челюстите на слугата, а пък другият изливаше между зъбите му струя от издължена сребърна ваза.

Бяха много високи и много слаби хуманоиди, силни и същевременно крехки; придвижваха се бавно и тромаво — явно не се чувстваха твърде удобно на земята. Тесните им гърди стърчаха между мускулести рамене, преминаващи в широки крила, които се диплеха меко зад гърба като сиви наметки. Краката бяха тънки и къси, а тъмните, благородно очертани глави се накланяха напред — изглежда, че издадената горна част на крилете им пречеше да се изправят.

Наръчникът на Роканон лежеше върху дъното на пролива, под водата и гъстата мъгла, но паметта му реагира мигновено: „Разумни форми на живот, непотвърден вид IV (?). Едри хуманоиди, обитаващи според слуховете големи градове (?).“ И именно той бе щастливецът, получил шанса да потвърди тайнствените сведения, да види пръв този *нов вид*, тая непозната високоразвита култура, този нов член на Съюза! Чистата, строга красота на сградите, безличното милосърдие на двете напомнящи ангели същества, които ги напоиха с вода, царственото им мълчание — всичко това го изпълваше с благоговение. На нито една планета досега не бе виждал подобна раса. Мъжът се приближи до двойката, която даваше на Кио да пие, и попита любезно, опитвайки се да скрие обхваналата го неувереност:

— Говорите ли общия език, крилати господари? Двамата не му обърнаха никакво внимание. С тихата си, малко тровава походка те се придвижиха към Рахо и започнаха да наливат в разкривената му уста вода, ала тя се стичаше по бузите му. Ето че създанията завиха към Могиен, а Роканон ги последва.

— Почакайте! — извика той и им прегради пътя, но в следващия миг се спря сякаш закован.

От мисълта, която го осени, вътрешностите му изстинаха: широко отворените златни очи бяха слепи, тези другопланетци не виждаха и не чуваха нищо! Те не му отговориха, дори не го удостоиха с поглед. Скоро си тръгнаха, високи и ефирни, загърнати като в плащове от главата до петите в меките си криле. Вратата се затвори безшумно зад тях.

Роканон се отърси от вцепенението и побърза към другарите си с надеждата, че може заедно с водата да са погълнали някаква противоотрова, която да се справи с парализата. Не, изобщо нямаше промяна. Всичките дишаха все така бавно, а сърцата им биеха слабо — с едно изключение. Сърцето на Рахо не се чуваше, разкривеното в жална гримаса лице бе студено. От онова, което бяха налели в устата му, бузата му беше още мокра.

Пришълецът почувства, че го обзема гняв. Как можеха тия ангелоподобни създания да се отнасят с него и приятелите му като с уловени диви животни? Той остави спътниците си и прекоси двора. После мина през огромната порта, за да се озове на улицата на чуждия фантастичен град.

Нищо не помръдваше наоколо. Всички врати бяха затворени. Източени и слепи, наредени в безконечна върволица, сребристите фасади оставаха безмълвни под лъчите на изгряващото слънце.

Роканон измина шест пресечки, преди да стигне края на маршрута, който свършваше със стена. Пет метра висока, тя явно опасваше целия град. Не тръгна да търси изход: такъв сигурно липсваше. За какво са им притрябвали на тези крилати същества порти? Вместо това се запъти обратно към централната сграда — единствената в града, която се отличаваше по форма и размери от строените в прави редици сребристи къщи. Те бяха все тъй плътно затворени, улиците немееха чисти и пусти, пусто беше и небето. Едничкият звук, отекващ в тишината, бе тропотът от стъпките му.

Етнографът се приближи към вратата на високата сграда и заудря с юмруци по нея. Мълчание. Накрая я блъсна и тя безшумно се откряна.

Вътре цареше топъл мрак, чуваха се тихо свистене и шумолене. Роканон изпита усещането, че е попаднал в бездънно помещение. Край него се прокрадва издължен силует, спря и застина на място. В лъчите на ранното слънце, проникващи през входа, той видя как жълтите очи на крилатото създание се затварят и отварят сънливо. Явно беше, че светлината ги заслепява. Сигурно излизаха на улицата и напускаха града само по тъмно.

Взирайки се в тия дълбоки чужди зеници, ученият зае драматичната поза, която специалистите по разумните форми на живот наричаха УШВК (Универсален шперц за влизане в контакт), и попита на галактически:

— Кой е най-главният тук?

Ако този въпрос се зададеше достатъчно изразително, обикновено следваше някакъв отговор. Но не и в случая. Другопланетецът го погледна втренчено, примигна с безразличие, побидно дори от открито презрение, и потъна в сън.

Роканон вече беше посвикнал с тъмнината. Сега успя да различи сред топлата здравина под сводовете стотици крилати фигури, подредени в редици, скупчени на групички или пръснати поединично, всичките замрели и със затворени клепачи.

Тръгна бавно между тях, ала никоя не помръдваше.

Това му напомни за Давенант — планетата, на която се бе родил — и за времето, когато се разхождаше из залите на музея сред неподвижните статуи на древните хейнски богове, взирайки се по детски благоговейно в застиналите им изражения.

Той събра цялата си смелост, приближи се до един от чудноватите хора и докосна ръката му (или ръката ѝ — как би могъл да знае дали съществото е мъж или пък жена?). Златните зеници се отвориха, а красивото лице, тъмно в заобикалящия ги мрак, се обърна към него.

— Хасса! — произнесе странното създание, бързо се наведе и го целуна по рамото. После отстъпи три крачки, загърна се в плаща на крилете си и замря с притворени очи.

Роканон, загубил интерес, продължи пипнешком нататък през мирния, изпълнен със сладникава миризма полумрак на грамадното помещение. Накрая се добра до втора врата или по-скоро процеп, който стигаше до самия таван. От другата страна бе малко по-светло. През скромните отвори на покрива се промъкваха и сипеха надолу златни пращинки светлина. Горе стените се събираха, образувайки свод с тясна арка. По всичко личеше, че е попаднал а кръгла галерия, опасваща централната сграда — сърцето на града, откъдето се разпростираха лъчите на улиците. Външната стена беше покрита с изумително красива плетеница от повтарящи се фигури: причудливо преплетени триъгълници и шестоъгълници се катереха чак до върха.

Етнографът отново се събуди у Роканон. Тези същества се изявяваха като първокласни строители. Повърхностите в огромното здание бяха огладени навсякъде, а местата, в които се съединяваха — безупречно напаснати; замисълът беше великолепен, изпълнението — ненадминато. Само твърде развита култура би могла да постигне подобно съвършенство. Но никога досега ученият не бе срещал толкова неотзивчива цивилизация. В края на краищата защо им трябваше да довеждат него и спътниците му тук? Може би в безмълвното си ангелско високомерие бяха поискали да ги спасят от някаква среднощна опасност? Или пък имаха обичая да превръщат другите разумни същества в свои роби? Ако е така, защо не обърнаха внимание на явната му невъзприемчивост към парализиращото вещество? Нищо чудно да общуваха помежду си без думи. Ала в тоя невероятен дворец той беше склонен да си обясни всичко с факта, че интелектът, достигнал такова равнище, отдавна е излязъл извън рамките на нормалното разбиране и е станал непостижим за ограничения човешки ум.

Роканон продължи нататък, за да открие във външната стена на кръглата галерия трета врата. Тя бе много ниска, така че трябваше да се наведе, а крилатите създания биха могли да минат през нея едва пълзешком.

Вътре цареше същият топъл, жълт, сладникав полумрак, но сега той се движеше, шепнеше, шумолеше. Тихо ломотеха гласове, долавяше се мърдането на безчет тела, триеха се о пода влачещи се криле. През овалния отвор в купола високо горе проникваха златни лъчи. По стената чак до самия свод спираловидно се виеше ограден с

парапет наклонен балкон. Тук-там по него се забелязваше раздвижване; на два пъти нечии странни фигури, които отдолу изглеждаха съвсем дребни, разперваха „плащовете“ си и безшумно пресичаха големия цилиндър от прашна златиста светлина. Той прекоси помещението и застана в подножието на спиралата. В този миг някъде от средата ѝ падна неясен предмет, който се заби в пода със сух трясък. Приближил се, Роканон разбра, че пред него лежи едно от хвъркатите създания. От удара черепът бе смачкан, ала изобщо не се виждаше кръв. Тялото беше малко, с още недоразвити крила. Какви ли драми се разиграваха тук?

Мъжът упорито продължи напред и започна да се качва по спиралата.

На десетина метра по-горе се натъкна на триъгълна ниша в стената, където се бяха свили няколко чудновати същества, също дребни, със сбръчкани криле. Бяха девет, разделени на три групички по три, на равно разстояние една от друга, заобиколили някаква грамадна бледа маса. Роканон се вира известно време, преди да различи в нея муцуна и широко отворени, празни очи. Това беше ветрогон — жив, но парализиран! Малките, нежно очертани устица на чуждопланетните твари се навеждаха над тялото, целувайки го отново и отново...

Ето че нещо пак се удари с трясък в пода. Ученият му хвърли бегъл поглед, докато тичаше покрай него. Върху плочника лежеше изсушеният, съсухрен труп на барило.

Той прекоси високата, великолепно украсена галерия и се запромъква възможно най-бързо и предпазливо сред тълпата спящи на крак фигури. Най-послед се озова в двора. Беше пуст. Режещата очите бяла светлина на слънцето се отразяваше в гладките плочи. Спътниците му бяха изчезнали. Явно бяха завлечени в централната зала, под купола, където невръстното потомство на прилепите щеше да изсмуче кръвта им.

VII

Краката на Роканон се подкосиха. Отпусна се върху червените полирани плочи и опита да надвие обзелия го страх дотолкова, че да е в състояние да измисли нещо. Как да постъпи? Трябваше да се върне в централното здание и да пробва да измъкне Могиен, Яхан и Кио. Пред перспективата да се озове още веднъж там — сред високите ангелски фигури, в чиито благородни глави мозъкът бе изроден или пък специализиран в дейности, характерни за насекомите — той усети, че по тила му пропълзват ледени тръпки. Ала не можеше да не се върне. Приятелите му бяха вътре и етнографът трябваше да па спаси. Дали малките прилепчета и пазачките им спяха достатъчно дълбоко, та да не му попречат? Както и да е, нямаше смисъл да си блъска ума над това. Най-добре първо да потърси изход, защото ако не го откриеше, всичките му усилия щяха да отидат на вятъра. Не виждаше никакъв начин да прехвърли другарите си през петметрова стена.

Докато крачеше по пустата, идеално права улица, той разсъждаваше, че крилатите твари вероятно се делят на три касти. В залата под купола се намираха бавачките, във външните помещения — строителите и ловците, и накрая — майките, които снасят и мътят яйцата в къщите. Двамата златооки, дето го напоиха, сигурно бяха бавачки и задачата им беше да поддържат живота у парализираната жертва, за да могат прилепчетата да изсмучат соковете ѝ. Те се опитваха да дадат вода и на мъртвия Рахо... Как не успя да разбере веднага, че тези създания нямат мозък? Истината беше, че му се искаше да ги смята за разумни поради приликата им с хората, и дори не със самите хора, а с родените във въображението им ангели. „Задраскай вид IV (!)!“ — побеснял изкрещя наум към потъналия си наръчник.

Точно в този миг някой притича през улицата и се шмугна в пресечката: снишено кафяво същество, което можеше да е дребно, но нищо чудно и да беше едро. В нереалната перспектива на еднаквите фасади бе невъзможно да се определи. Явно то не се вписваше в сложния механизъм на града, освен ако обществото на

ангелоподобните не си развъждаше паразити в иначе добре организирания кошер. Роканон продължи да върви бързо и решително в безмълвието на пустата улица, подмина последната къща и сви наляво.

На няколко крачки отпред, в огладеното сребристо подножие на стената, беше замряло едно от кафявите създания. То стоеше на четири крака — оказа се, че едва стига до коляното му. За разлика от повечето лишени от разум същества на планетата животното нямаше криле. Бе се снишило и изглеждаше уплашено до смърт. Мъжът реши просто да го заобиколи, за да не го предизвиква. Пред него зидът се простираше все така гладък, без следа от порта.

— Господарю! — чу зад гърба си тънко гласче. -Господарю!

— Кио! — реагира Роканон и се обърна, а викът му отекна в тишината. Нищо не помръдваше. Всичко си беше постарому: бели стени и тъмни сенки, прави линии, безмълвие.

Дребното кафяво животно се раздвижи, приближавайки на подскоци към учения.

— Господарю! — изписука отново. — Господарю, ела, ела? О, ела,господарю!

Звездният повелител го зяпаше като втрещен. Съществуването прилекна отпреде му на жилестите си задни нозе. То дишаше тежко и покритите с козина гърди, пред които бяха молитвено свити малките черни ръчички, пулсираха от ударите на сърцето. Черни изплашени очи гледаха нагоре към лицето на Роканон. Зверчето повтори с треперещ тембър на общия език:

— Господарю...

Човекът коленичи и изумен се взря в него. Когато дай-после се съвзе, изрече кротко:

— Не знам как да те наричам...

— О, ела! — проговори то със същия треперлив гласец. — Господари... Господари... Ела!

— Другите господари ли? Приятелите ми?

— Приятелите... Приятели. Замък. Господари, замък, огън вятър, ден, нощ, огън. О, ела!

— Идвам — отзова се Роканон.

Създанието веднага скочи и той го последва. Тръгнаха по улицата към центъра, сетне завиха по някаква пресечка на север и се

намериха пред една от дванайсетте порти на куполообразния дворец. Там върху червените плочи лежах в същите пози, в които ги беше оставил, четиримата му спътници. По-късно, когато имаше време да помисли, мъжът съобрази, че е излязъл от сградата в друг двор и затова не ги е открил.

Пак там ги чакаха още петима от кафявите дребосъци, разположили се около Яхан. Роканон отново коленичи, за да намали разликата в ръста, и се поклони толкова ниско, колкото възможностите му позволяваха.

— Привет, малки господари!

— Привет, привет! — откликнаха всичките в хор. После един другопланетец с черна козина около муцуната рече:

— Киемхрир.

— Вие ли сте киемхрир?

Те се поклониха, подражавайки на неговия жест.

— Аз съм Роканон Странникът. Идваме от север, от Алгиен и замъка на Халан.

— Замъка — повтори Черната муцунка. Тънкото му писукащо гласче трептеше от усърдие. Той се замисли, почеса се по главата. — Дни, нощ, години, години... Господарите отива. Години, години, години... Киемхрир не отива.

И погледна с надежда към етнографа.

— Киемхрир... са останали тук?

— Остана! — извика създанието неочаквано звучно. — Остана! Аха, остана!

И другарите му заломотиха въодушевени:

— Остана, остана...

— Ден — Черната муцунка посочи решително към дневното светило. — Господарите ела. Отива?

— Да, отиваме си. Можете ли да ни помогнете?

— Помощ! — повтори косматият дребосък, вкопчвайки се възторжено и жадно в думата. — Помага върви. Господарю, остава!

И Роканон го послуша, седна и започна да наблюдава как киемхрир се захванаха за работа. Ето че Черната муцунка изсвири. Скоро дотърчаха още дузина от събратята му, озъртайки се плахо наоколо. Човекът не можеше да се начуди къде в този град, притежаващ математическото съвършенство на пчелна пита, успяват

да се скрият и да живеят тези същества. Но те очевидно се справяха и дори си имаха складове, защото един от новодошлите държеше в тъмните си ръчички бял сфероид, който приличаше на яйце. Това бе яйчена черупка, използвана явно вместо буркан. Черната муцунка я взе и внимателно я отхлупи. Вътре имаше гъста, прозрачна течност. Той намаза леко раничките по раменете на проснатите в несвяст мъже. После косматите създания нежно и без страх повдигнаха главите им; водачът наля по малко в устата на всекиго, не докосна само Рахо. Киемхрир не разговаряха помежду си, служеха си единствено с жестове и подсвирквания, ала в цялото им държане се долавяше някаква трогателна вежливост и внимание.

Черната муцунка се приближи към пришълеца и произнесе успокоително:

— Господарю, остава.

— Да почакам ли? Да, разбира се.

— Господарю... — дребосъкът посочи към тялото на Рахо и замълча.

— Мъртъв — каза Роканон.

— Мъртъв, мъртъв — повтори съществото, след това пипна шията си. Ученият кимна.

Ярката слънчева светлина се отразяваше в сребърните стени и изпълваше двора. Изведнъж Яхан, просват недалеч от Роканон, дълбоко пое дъх.

Зверчетата приседнаха на задните си крака около своя водач. Човекът се обърна към него:

— Малки господарю, мога ли да зная името ти?

— Име — прошепна Черната муцунка. Останалите замряха. — Лиуар — учлени той думата, с която Могиеен бе назвал златокосите аристократи и недораслите, обхващаща в наръчника вид II. — Лиуар, фийа, гдемиар. Име. Киемхрир. Не име.

Роканон кимна, питайки се какво ли може да значи това. Най-вероятно звукосъчетанието „киемхрир“ е прилагателно и ще рече гъвкав или пъргав.

Зад гърба му Кио пое шумно дъх, размърда се и седна. Етнографът се приближи до него. Малките безименни създания го наблюдаваха с черните си очи внимателно и спокойно. Почти в следващия миг се изправи и Яхан, а после се съвзе Могиеен, който явно

беше получил солидна доза от парализиращото вещество, защото отначало не бе в състояние да си вдигне ръката. Един от косматите дребосъци стеснително обясни с жестове на Роканон, че трябва да се разтрият крайниците на Могиеен. Той веднага започна да масажира приятеля си, като в същото време му разказваше какво се е случило и къде се намират.

— Гоблените... — прошепна младият мъж.

— За кое говориш? — меко попита Роканон, който реши, че онзи още не е дошъл на себе си.

— Гоблените у дома... Крилатите великани. Тогава пришълецът се сети как стоеше с Халдре в Голямата зала на Халан под тъканото изображение на светлокосите воители, сражаващи се с хвърковати фигури.

Без да откъсва поглед от киемхрив, Кио протегна ръка. Черната муцунка подскочи към него и сложи малката си четирипръста ръчичка върху дългата му тясна длан.

— Словолюбви — тихо произнесе крехкият фиан. -Словояди, безименни, пъргави, с добра памет. Спомняте ли си още думите на Високите люде, о, киемхрив?

— Помни — потвърди Черната муцунка. С помощта на Роканон Могиеен се вдигна на крака. Изглеждаше изтощен и мрачен. Той постоя пред тялото на Рахо, чието лице бе зловец под ослепителната бяла светлина на слънцето, сетне поздрави киемхрив и каза на приятеля си, че вече е наред.

— Ако няма порти, можем да направим вдлъбнатини и да се прекачим — предложи Роканон.

— Свирни на ветрогоните, господарю — проломоти Яхан.

Въпросът дали ще събудят тварите под купола беше твърде сложен, за да го зададат на дребосъците. Крилатите изчадия будоваха нощем, затова решиха да си опитат късмета. Могиеен измъкна изпод плаща си малка свирка, окачена на верижка, и я наду. Роканон не чу нищо, обаче Черната муцунка и другарите му трепнаха. След двайсетина минути над свода се стрелна голяма сянка, описа кръг и пое на север, но скоро се върна с другар. С мощни удари на крилете двата грифона се спуснаха в двора — ивичестият и сивият звяр на Могиеен. Белият не се появи. Може би точно него беше видял

пришълецът в златистия душен полумрак под купола, където невръстните прилепчета изсмукваха жизнените сокове на жертвите.

Киємхрир се уплашиха от ветрогоните. Когато Роканон понечи да им благодари и да се прости с тях, Черната муцунка едва сдържаше паниката си и почти бе изгубил присъщото на племето му радушие.

— О, лети, господарю! — жално изписука той, отдръпвайки се боязливо по-далеч от огромните ноктести лапи.

И пътешествениците полетяха, без да пилеят време. На час път от града-кошер, край изстиналата пепел на огъня, който бяха запалили предната вечер, лежаха недокоснати багажът и постелите им от плащове и кожи. Малко по-надолу по склона бяха проснати телата на трима хвърковати великани, а наблизко се търкаляха двата меча на Могиеен. Единият бе счупен до самата дръжка. Аристократът се беше събудил през нощта и видял крилатите твари, надвесени над Яхан и Кио. Бяха го ухапали. „И не успях да кажа гък“ -обясни той. Ала младият воин се бе сражавал храбро, поваляйки няколко нападатели, преди парализата да го екове напълно.

— Чух вика на Рахо — разправяше Могиеен. — Повика ме три пъти, но вече не можех да му помогна.

Наследникът приседна сред обраслите с трева развалини, надживели всички имена и легенди, взе счупения меч на коленете си и не каза дума повече.

Пътниците струпаха камара от клонки и шума и положиха върху нея тялото на Рахо, което бяха докарали от града. До него поставиха лъка и стрелите му. Яхан извади огнивото, а пък Могиеен поднесе аления език към кладата. После те възседнаха ветрогоните -Кио зад халанеца, Яхан зад Роканон — и закръжиха над пушека и пламъците, издигащи се към небето от върха на хълма в тази чужда, загадъчна страна.

Още дълго четиримата пътешественици се обръщаха, вглеждайки се в тъмнеещия долу дим.

Киємхрир им бяха дали да разберат, че трябва да продължат нататък и през нощта да си намерят надеждно укритие, иначе крилатите демони щяха да ги открият веднага щом мръкнеше. По здрач кацнаха на брега на някакъв поток сред дълбока гориста клисура, където разположиха лагера си недалеч от шумен водопад. Беше влажно, но въздухът ухаеше и сякаш звучеше с успокояваща мелодия,

помагайки им да се отпуснат. За вечеря се сдобиха с истински деликатес: бавноподвижно водно създание, наподобяващо охлюв и доста вкусно. Роканон обаче не може да си наложи да хапне от него — около ставите и опашката на животното се виждаше закърняла козина. Както много други обитатели на планетата, то бе яйценосен бозайник; такива бяха може би и самите киемхрир.

— Яж ти, Яхан. Аз не искам да измъквам от черупката му същество, което току-виж ми проговорило — заяви той, макар стомахът му да стържеше жестоко. После отиде да седне до Кио.

Човечето се усмихна и потърка ухапаното си рамо.

— Ако всичко, дето говори, можеше да се чуе... -... аз бих умрял от глад, приятелю.

— А зелените създания мълчат — Кио погали приведения над ручей грапав ствол. Тук, на юг, пролетта бе обогрена в изумрудено — тъмно и светло, редуващо се с езерца от златист прашец. Дърветата, все иглолистни, бяха започнали да цъфтят.

Още с падането на мрака Могиен и Яхан легнаха да спят край топлата пепел. Не беше разумно да поддържат огъня през нощта, за да не ги забележат хвърковатите вампири. Фианът се оказа по-устойчив към отровата от хората и сега двамата с Роканон седяха на брега и разговаряха.

— Ти поздравя киемхрир, сякаш предварително си научил за съществуването им — кимна човекът.

— Това, което помни един в селото, се знае от всички нас — отвърна Кио. — Има много лъжи и истини, истории, разказвани на глас и шепнешком, и кой би могъл да каже на колко години са...

— Ама за крилатите демони нямаше никаква представа, нали?

Дребосъкът комай искаше да премълчи, но накрая изрече:

— Фийа не помнят страшното, Олхор. Пък и за какво ни е? Ние направихме избора си. Оставихме нощта, пещерите и металните мечове на людете-къртици, когато пътищата ни се разделиха, и избрахме зелените долини, щедрата слънчева светлина, изрязаните от дърво чаши. Затова сме и полухора. И сме забравили, доста неща сме забравили!

В този миг слабото му гласче беше по-решително и напрегнато от друг път. То кънтеше звънко сред шума на потока и грохота на водопада в дъното на клисурата:

— С всеки изминал ден, откак летим на юг, в мене оживяват легендите, които сме чули още като деца из зелените падини на Ангиен. И всичко е истина. Ала половината от тях са угаснали в паметта ни отдавна. Малките словояди киемхрир се споменават в песните, дето си пеем един другиму наум, но няма и дума за хората-прилепи. Ние помним приятелите, а мерзавците — не. Обичаме слънчевата светлина и забравяме мрака. И ето сега аз съм на път с Олхор. В легендата той се насочва именно на юг и не носи меч. Яздя заедно със Странника, който се опитва да долови гласа на враговете си и е видял света да грее като син скъпоценен камък сред тъмната бездна. Какво да правя, аз съм само получовек и не мога да дойда с тебе по-вататък от хълмовете. *Не мога* да те последвам във висините, Олхор!

Роканон нежно положи ръка на рамото му и Кио замря. Двамата се вслушваха в шума на потока, в тътена на водопада и попиваха мътното блещукане на звездите върху бързата вода, която се спускаше леденостудена от билото, носейки със себе си килимчета от цветен прашец.

През следващата сутрин неведнъж зърваха от въздуха далеч на изток куполите и льчеобразните улици на градове-кошери. Тази нощ спаха на две смени. На другата вечер бяха горе сред хълмовете и посрещнаха нощта, а после и деня, който прекараха в езда, шибани от хладен проливен дъжд. Щом облаците се поразпръснаха, видяха високо над главите си мрачните *грамади* на планините, издигащи се от двете им страни. На едно възвишение (в подножието на древна разрушена кула) те изтърпяха в будуване на смени и зъзнене втора дъждовна нощ. По пладне пътешествениците оставиха прохода зад гърба си. Най-сетне излязоха в окъпана от слънце долина, чийто край се губеше на юг в мъгливия, опасан от зъбери хоризонт.

Докато летяха над падината, просната като широк смарагдов път, отдясно се нижеха остри бели върхове, далечни и огромни. Духаше поривист вятър и грифоните се носеха досущ опадали златни листа в лъчите на дневното светило. Над нежнозелената вдлъбнатина под тях, по която като късчета емайл бяха пръснати тъмни групички дървета и храсти, плаваше ефирна сивкава мъгла. Животното на Могиен неочаквано направи завой и се върна обратно, а Кио посочи надолу. Четиримата пътници се спуснаха в озарено от слънцето селце, сгушено

между хълмовете и течащата през долината рекичка. Ето че мъглата се оказа дим от пушещи комини. Върху склона пасеше стадо херило. Сред скупчените в неравен кръг живописни къщурки с леки дъсчени подпори и огреви балкончета се извисяваха пет грамадни дървета. Компанията се приземи там и жителите, срамежливите усмихнати фийа, се завтекоха да я посрещнат.

Тукашните хорица почти не говореха общия език, нито бяха свикнали да изразяват мислите си гласно. Но пътешествениците изпитаха чувството, че се връщат у дома, когато влязоха в една от светлите къщички и седнаха да похапнат от огладените дървени купи, отдъхвайки си от пустошта и капризите на времето в жизнерадостното обкръжение на гостоприемните стопани. Странни малки люде — радушни, ненатрапчиви, непонятни. Полухора, беше казал Кио. Ала самият той вече не бе един от племето им. Макар да изглеждаше точно като тях в новите чисти дрехи, дето му бяха дали, да се движеше и жестикулираше по същия начин, Кио рязко изпъкваше сред своите съселяни. Дали защото като чужденец не можеше да разговаря свободно в ума си, или заради дружбата му с Роканон, която го промени и направи нещо твърде различно от обичайното за фийа... но сега той бе по-самотен, по-тъжен, повече човек отпреди.

Народецът разказа на пътешествениците за земите си. Отвъд огромния хребет на запад от тези места се простираше пустиня; за да продължат на юг, те трябваше да вървят дълго по протежение на долината, източно от планините, докато и хребетът завие натам.

— Ще можем ли да намерим проход? — попита Могиеен.

Човечетата закимаха усмихнато:

— Разбира се, разбира се.

— А знаете ли какво има зад върховете?

— Те са много високи, много студени — учтиво отклониха въпроса му.

Пътниците останаха две денонощия тук и си тръгнаха с натъпкани дисаги — сухари и сушено месо в запас. Фийа обожаваха да правят подаръци. След два дни прелет стигнаха до друго село, където отново ги посрещнаха със същата сърдечност, сякаш не бяха чужденци, ами дългоочаквани гости. Щом ветрогоните кацнаха, група мъже и жени се запъти към тях и приветства възторжено Роканон, който пръв слезе от седлото.

— Добре дошъл, Олхор!

Роканон беше изумен. После се сети, че думата означава „странник“ — и все пак Кио го бе назвал така за първи път, а той принадлежеше към племето на фийа!

По-късно, когато измина още един дълъг ден в спокоен полет, пришълецът запита:

— Докато живееше сред своите, бяха ли ти дали име, Кио?

— Наричаха ме „пастира“ или „по-малкия брат“, понякога и „бегача“. Бях доста добър в надбягванията.

— Но това са просто прякори, описания — също като Олхор или киемхрир. Вие сте големи майстори в изобретя ването на прозвища. Посрещате всеки новодошъл с някаква „титла“: Звезден повелител, Мечоносец, Златокос, Словолюб. Струва ми се, че ангиар са възприели от вас навика да дават на всичко определено име. А пък вие самите нямате собствени имена.

— Ти имаш още — Пътешественика, Мъжа с пепелявите коси, Владетеля на сапфира... — усмихна се човечето. — Виждаш ли колко много названия? За какво е нужно тогава само едно?

— Мъжът с пепелявите коси ли? Нима съм посивял?... Не знам защо точно е необходимо името. При раждането са ме кръстили Гаверал Роканон. Когато го произнеса, аз не описвам нищо, ами обозначавам себе си. И ако видя някое непознато дърво, питам тебе, Яхан или Могиен. Щом науча думата за него, се успокоявам.

— Е, дървото си е дърво и фийа са просто фийа, както ти си... какво си ти всъщност?

— Има разлика, Кио! Във всяко село аз се интересувам как наричат тези възвишения на запад, хребета, в чието подножие минава целият ви живот от люлката до гроба, и навсякъде чувам дежурни отговори: „Това са планини, Олхор.“

— И наистина са такива.

— Но съществуват и други — да речем, по-ниската верига на изток, отвъд тази долина! Как разграничавате помежду им тварите или планините, без да ги назовавате различно?

Кио беше обгърнал коленете си с ръце, загледан в озарените от слънцето върхари. Роканон разбра, че няма да получи отговор.

Ветровете ставаха все по-меки, дните — все по-дълги. Топлата година настъпваше, а пък пътешествениците напредваха неуморно на

юг. Грифоните бяха претоварени и ездачите не ги насилваха да бързат. Често спираха за ден-два да половуват, давайки възможност на животните да се нахранят. Най-после видяха хребета пред тях да завива към изток, за да се съедини със следващата брега каменна верига, преграждаща пътя им. Злакът в долината се катереше по огромните склонове и с височината избледняваше. Малко по-нагоре бяха разхвърляни зеленикавите и зелено-кафяви петна на планинските ливади. Следваше сивото на скалите и сипеите, а накрая, почти в небето — искрящата белота на брулените от бурите върхове.

Високо в хълмовете се гушеше още едно селце на фийа. Студеният вятър връхлиташе откъм зъберите върху крехките покриви и развяваше синия дим от комините сред пръснатите светлини на залеза и настъпващите сенки. Както винаги, пътниците бяха посрещнати радушно. Поднесоха им вода, месо и зеленина в дървени купи и ги настаниха край огнището в една от къщичките. През това време почистиха прашните им дрехи. Мъничките, пъргави като живак дечица хранеха и милваха ветрогоните. След вечерята четири девойки от селото им потанцуваха без музика. Техните движения бяха толкова леки и стремителни, че момичетата изглеждаха безплътни, пулс на светлината и мрака в диханието на огъня, неуловим и мимолетен. Роканон с доволна усмивка се обърна към Кио, който седеше на обичайното си място редом с него. Човечето го погледна печално в очите, сетне промълви:

— Аз ще остана тук, Олхор.

Ученият потисна своя изумен вик. Отново се взря в танцуващите девойки, в изменчивия, нереален рисунък на осветените от пламъка сенки, които изтъкаваха музика от тишината и караха душата да потръпва от докосването на нещо чуждо, непостижимо. Върху дървените стени отблясъците на огнището също трептяха, накланяха се, променяха формата си.

— Предречено е, че Странникът ще си избере другари. За известно време.

Роканон не знаеше дали той е произнесъл това или Кио. А може би паметта му... Думите звучаха и в неговото съзнание, и в главата на фиана. Девойките се пръснаха, силуетите им пробягнаха по стените, за миг се метнаха и заискриха нечий разпуснати коси. Безгласният танц беше свършил; момичетата, чиито единствени имена бяха светлина и

сянка, замряха. Тънките нишки, протегнати между него и Кио, също изчезнаха, оставили подир себе си тишина.

VIII

Между няколко удара на крилете Роканон зърна неравен скалист склон — истински хаос от нахвърляни камъни, които се спускаха стръмно зад гърба му. Отпред те се изпречваха като груба плоскост и лявото крило на ветрогона, който се издигаше с последни сили към седловината, почти ги докосваше. Бедрата на ездача бяха здраво пристегнати за хвъркатия, тъй като въздушните течения и яростните пориви на вятъра подмятаха животните. Освен това беше облякъл защитния си костюм да му държи топло. Зад него Яхан, увит във всичките им плащове и кожи, направо се бе вкочанил. Роканон предвидливо завърза китките му към седлото, за да не изпадне по пътя. Могиеен пък, яздец далеч отпреде на по-малко натоварения си звяр, понасяше студа и изкачването доста по-леко от прислужника и се наслаждаваше на битката с височините с някаква сурова радост.

Преди петнайсет дни бяха напуснали последното село на фийа, сбoguвайки се с Кио. Тогава поеа над хълмовете и по-ниските хребети към мястото, което в перспектива им изглеждаше като широк проход. Човечетата не бяха способни да ги упътят — при всяко споменавање на планината те млъкваха и се свиваха уплашено.

Отначало напредваха добре. Сетне, с увеличаването на височината, животните взеха да се уморяват бързо: разределеният въздух не можеше да им осигури кислорода, който използваша за гориво. Нагоре ги очакваше ново изпитание — постоянните капризи на климата, характерни за подобни места. През последните три дни бяха изминали двайсетина километра, като повечето време яздеа почти без видимост. Хората гладуваха, за да отделят за грифоните допълнителна дажба сушено месо. Тази сутрин Роканон им даде онова, което бе останало в дисагите. Ако още днес не преодолееха хребета, трябваше да се върнат назад, в горите, където можеха да ловуват и да си починат, но после щеше да им се наложи да започнат операцията отново. По всичко личеше, че са поели в правилна посока, ала от зъберите на изток духаше отвратителен пронизващ вятър, а небето постепенно побеляваше, натежало от надвисналите облаци. Могиеен не се отказа да

хвърчи отпред и Олхор смушка животното си да го догони — в безкрайния, мъчителен полет във висините младият халански воин беше безспорният водач и на него не му оставаше друго, освен да го следва. Вече бе забравил защо е тръгнал да прекосява тия планини; спомняше си само, че е нужно, че е жизненоважно да върви на юг. Но за да има сили да го направи, някой трябваше да му вдъхне смелост. Тук би могъл да помогне единствено Могиеен.

— Мисля, че това са твоите владения — каза му Роканон вечерта, докато обсъждаха накъде да поемат следващия ден. И наследникът, загледан нейде отвъд величествените, студени очертания на зъберите и пропастите, в скалите, снега и небето, бе отговорил с присъщата си царствена самоувереност:

— Да, това са моите владения...

Ученият отново смушка ветрогона, вирайки се напред през заскрежените мигли. Щеше ли някога да свърши този безкраен стръмен хаос? В същия миг го забеляза — конуса, островърхия покрив на планетата. Каменистият склон изчезна, а под него се ширна бяла пустиня: проходът... От двете страни се изправяха и потъваха в снежните облаци обрулени от вятъра върхове. Роканон беше достатъчно близо, така че видя безгрижното лице на приятеля си и чу вика му — онзи пронизителен боен вик на победилия воин. Той полетя след благородника над алабастровата долина. Наоколо се извиха рояци снежинки, които не падаха, само кръжаха в своята обител, сред родната стихия, понесени във вихрен танц. Полугладен и претоварен, грифонът му едва си поемаше дъх след всяко издигане и спускане на огромните ивичести крила. Могиеен хвърчеше по-бавно, за да не се изгубят във виелицата, ала продължаваше да води.

Сред този танцуващ рой се появи почти незабележимо светло петънце. То постепенно се увеличи, превърна се в ярко златно сияние. Леко докоснати от позлатата, отдолу се ширеха чистите белоснежни поля. После внезапно планетата сякаш се сгромоляса в някаква бездна и ветрогоните бяха погълнати от исполински въздушен въртоп. Далеч под тях се простираха малки, но ясно различими долини и езера, искреше стъкленият език на ледник, зеленееха кръпките на горите. Звярът на Роканон се замята безпомощно горе и с разперен силует полетя като камък в пропастта. Яхан изкрещя от ужас; етнографът затвори очи, вкопчил се в седлото.

Животното заблъска яростно с криле, опитвайки се да възстанови равновесието; падането се забави, премина в плавно слизване и спря. Треперещият грифон се отпусна по корем върху каменистото дъно на долината веднага щом краката му допряха твърда земя. До него сивият ветрогон последва примера му. Могвиен скочи със смях и извика:

— Преодоляхме го! Не е за вярване, обаче го направихме!

Той се приближи до спътниците си, тъмното му лице сияеше от възторг.

— Сега моите владения се простират от двете страни на планината, Роканон!... Не е зле да пренощуваме тук. Утре животните ще половуват долу, при дърветата, а ние ще се смъкнем пеша. Хайде, Яхан, слизай!

Недораслият се бе свил в седлото и не можеше да мръдне. Могвиен го вдигна и му помогна да легне под навеса, образуван от една издадена скала. Късното следобедно слънце продължаваше да свети, но едва ли топлеше повече от Голямата звезда — късче кристал на югозападния небосклон, — пък и вятърът духаше все така леден и пронизващ. Докато Роканон разседлаваше зверовете, ангиарският господар се опитваше да стопли слугата си. Нямаха с какво да накладат огън: линията на гората бе още далеч под тях. Пришълецът свали защитния костюм и накара Яхан да го облече, без да обръща внимание на слабите му протести, а сам се загърна в кожата. Хората и животните се притиснаха плътно един в друг, дано се сгреят, и си поделиха остатъците от водата плюс сухарите на фийа. Тъмната се надигна откъм мъглявите простори под лагера им. Освободени от мрака, звездите се изсипаха отгоре и съвсем близко засияха двете най-ярки луни.

Късно през нощта Роканон се събуди от дълбокия си сън. Наоколо под пепеливия зрак царяха безмълвие и сковаващ студ. Прислужникът го беше сграбчил за лакътя и трескаво му шепнеше нещо, сочейки напред с трепереща ръка. Олхор погледна нататък, за да види изправената на скалата над тях сянка, закриваща небето.

Също като онази, която бяха зърнали в степта, тя бе огромна и неясна. Както се виждаше в нея, звездите започнаха да прозират през тъмните ѝ очертания, докато накрая сянката избледня и се стопи,

остана само прозрачният въздух. Отляво мъждукаше намаляващата с всяка изминала минута Хелики.

— Това беше просто игра на лунната светлина, Яхан — промълви Роканон. — Хайде спи, ти имаш треска.

— Не — разнесе се редом тихият глас на Могиен. — Не беше игра на светлината, друже. *Това* бе смъртта ми.

Разтрепераният от студа младеж се надигна и седна.

— Не, господарю! Не е твоята смърт! Изобщо не е възможно! Аз съм я мяркал и преди, в равното, когато тебе те нямаше. Олхор също я забеляза.

Роканон повика на помощ последните остатъци от здрав разум и трезва мисъл на учен, спомни си за някои непоклатими житейски правила и изрече твърдо:

— И двамата говорите глупости.

Аристократът не му обърна внимание.

— Да, видях я в равнините. Тя ме търсеше. После пак я зърнах на два пъти из хълмовете, докато дирехме прохода. Тогава чия смърт би могла да бъде, ако не моята? Твоята ли, Яхан? Ти какво, да не би да си някакъв благородник? Да не би да носиш два меча?

Болен и объркан, слугата се опита да възрази, но Могиен продължаваше:

— Не е и на Роканон, защото той има още да върви... Човек може да умре навсякъде, но кончината на господаря, единствената и само неговата, го среща в собствените му владения. Тя го чака там: на бойното поле, в палата му, в края на пътя. *Това* тук е моето царство. От тези планини е дошъл моят народ, а сега аз се върнах в люлката му. Вторият ми меч беше счупен в бой. Ала чуй, смърт моя! Аз съм Могиен, наследникът на Халан — позна ли ме днес?

Над скалите все така духаше пронизващият леден вятър. Наоколо се ширеше каменната пустиня, озарена от звездна светлина. Един от ветрогоните се размърда и изръмжа.

— Успокой се — каза Роканон. — Това са глупости. Успокой се и заспивай.

Но самият той повече не можа да се унесе и всеки път, щом отвореше очи, виждаше Могиен. Бе се притиснал към огромния хълбок на своето животно, спокоен и готов да срещне съдбата си, загледан в мрака на безкрайната пустош.

На съмване пуснаха зверовете на лов и заслизаха пеша към линията на гората. Все още бяха много високо, далеч над растителния пояс, и знаеха, че нищо не ги грози само ако времето се задържи ясно. Не бяха се движили и час, когато видяха, че Яхан няма сили да ходи. Спускането не бе трудно, ала студът и изтощението си казваха думата. Младежът не беше в състояние да върви, камо ли да пълзи или пък се катери, както неведнъж им се налагаше. Поне ден почивка (плюс топлината на херметичния костюм) би го вдигнала на крака, но това означаваше още една нощ на върха, без огън, без покрив и храна. Могиев мигновено прецени обстановката и предложи на Роканон да остане заедно със слугата в слънчева, добре защитена от вятъра ниша сред скалите. Той щеше да потърси подходящо място за слизване, за да пренесат спътника си, а ако се окаже невъзможно — ще дири някакъв подслон, който да ги приюти от снегопада.

Скоро след като Могиев тръгна, потъналият в трескава забрава Яхан поиска вода. Манерката бе празна. Пришълецът му нареди да лежи и запълзя нагоре по чакълестия склон. На около петнайсет метра над тях беше видял сенчеста площадка, покрита с неразтопен сняг. Катеренето излезе по-трудно, отколкото бе очаквал, и щом най-сетне се добра до издатината, Роканон се просна върху камъните, поемайки жадно чистия разреден въздух. Сърцето му бясно блъскаше в гърдите.

Ушите на учения бучаха и той реши, че кръвта шуми в главата му. Обаче се оказа, че само на крачка от него тече малко поточе, над което се стелеше пара. Тънката му нишка се виеше край замръзнала вкоравена пряспа. Роканон приседна и потърси с поглед откъде извира ручейт. Под надвисналата скала зееше черният отвор на пещера. Това бе най-добрият подслон, за какъвто можеха да мечтаят, подсказа му здравият разум, но далеч по-силно беше чувството на тъмен панически ужас, сковал изведнъж разсъдъка му. Сега мъжът седеше вцепенен в лапите на най-големия страх, който някога беше изживявал.

Наоколо бяха пръснати безредни пепеляви камънаци, осветявани от лъчите на студеното слънце. Близките канари скриваха острите планински зъбери, а равнината отдолу се губеше под плътния саван на облаците. Нищо друго нямаше на този пуст сив покрив на планетата — само той и зейналата сред скалите дупка.

Най-после Роканон се изправи, прекрачи през димящия поток и изрече към мрака, дебнещ в тъмния отвор:

— Аз дойдох.

Ето че мракът се раздвижи и на входа се появи обитателят на пещерата.

Приличаше на хората-къртици — бледо джудже, но с ясният поглед и крехкостта на фийа. И беше, и не беше като тях. Косите му белееха подобно сняг, а неговият глас всъщност не бе глас, защото прозвуча в съзнанието на пришълеца, докато слухът му долавяше само шепота на вятъра. Даже думите не бяха точно думи, ала смисълът им се оформи във въпроса, който очакваше да чуе.

— Не зная! — произнесе той ужасен, но непоколебимата му воля отговори безмълвно: „Отивам на юг, за да намеря врага си и да го унищожа.“

Вятърът свиреше в ушите на човека, долу палаво се кискаше топлото поточе. Обитателят на пещерата с бавни и леки движения се отдръпна и Роканон влезе приведен под тъмния свод.

„Какво ще ми дадеш в замяна на това, дето ти предложих?“

„А какво трябва да бъде то. Старче?“

„Онова, което ти е най-скъпо и с което най-трудно ще се разделиш.“

„Нямам нищо свое на тази планета. Как бих могъл да се отблагодаря?“

„С някаква вещ, нечий живот, някаква възможност; поглед, надежда, завръщане — името не е важно. Но ти ще го извикаш на глас в мига, щом го загубиш. Даваш ли ми го по своя воля?“

„Да, Старче, подарявам ти го доброволно.“

Безмълвие и повей на вятъра... Роканон наведе глава и излезе от мрака. Когато се изправи, червената светлина на изгрева го заслепи — кърваво сияние над пурпурно-сивото море на облаците.

Яхан и Могиеен спяха, притиснати плътно един до друг на долната площадка, зарити под цяла камара кожи и плащове. Етнографът се приближи, обаче те не помръднаха.

— Събудете се — търпеливо ги подкани той. Яхан се привдигна и седна; в аленото зарево лицето му изглеждаше детинско и измъчено.

— Олхор! Мислехме... помислихме си, че си паднал... Могиеен разтърси златистата си грива да прогони съня и задържа дълъг поглед върху Роканон, после рече тихо, прегракнало:

— Добре дошъл, звездни гостенино, приятелю наш. Чакахме те.

— Срецнах... говорих с...

Наследникът вдигна ръка.

— Ти се върна и аз се радвам. Продължаваме ли на юг?

— Разбира се.

— Това е хубаво.

И Роканон, който знае защо, не се учуди, че Могиен, който толкова дълго бе водачът, сега разговаря с него като васал със своя цар.

Младият мъж наду свирката си, ала ветрогоните не се появиха, макар да ги чакаха доста. Пътниците доядоха последните остатъци от твърдия, засищащ хляб на фийа, сетне отново заслizaха пеша. Топлината на защитния костюм беше помогнала на Яхан да се съвземе и Олхор настоя да не го съблича. Недораслият имаше нужда от храна и хубава почивка, за да възстанови напълно силите си, но и така можеше да продължи. Всъщност то бе крайно наложително: пурпурният изгрев предвещаваше влошаване на времето. Спускането не беше опасно, обаче се оказа бавно и измерително. Късно сутринта се върна единият грифон — сивото животно на Могиен леко и безшумно излетя над тъмнеещия долу лес. Хората натовариха върху гърба му седлата, сбруята, кожите (всичко, дето носеха) и го пуснаха да хвърчи свободно редом с тях. То ту се издигаше в небето, ту кръжеше ниско и понякога надаваше пронизителен вик, с който навярно зовеше ивичестия си другар, останал да ловува из горите.

Около пладне се натъкнаха на сериозно препятствие — огромна отвесна скала, препречила маршрута им като щит. Единственият начин да я преодолеят беше да се вържат един за друг.

— Може би ако се качиш на ветрогона, по-лесно ще откриеш подходящ път — обърна се Роканон към Могиен. — Колко жалко, че второто животно го няма!

Кой знае защо, през цялото време някакво чувство го тласкаше далеч от това място. Искеше му се час по-скоро да се махне от голия пепеляв склон и да се скрие сред дърветата.

— Ивичестият бе много уморен, когато го пуснахме; може още да не е уловил никаква плячка. Тоя тук беше по-малко натоварен, докато преминавахме прохода; Добре, ще погледна колко е висока скалата от другата страна. Може би моят ветрогон ще успее да пренесе и трима ни на няколко хвърлея със стрела.

Аристократът свирна и сивото създание веднага се подчини с готовност. Роканон за сетен път се удиви от покорството на този толкова едър и кръвожаден звяр, който при първия зов описа широк кръг във въздуха, за да се спусне грациозно в подножието на канарата. Могиен скочи в седлото и с пронизителен вик се понесе нагоре, а златистата му коса улови последния слънчев лъч, пронизал сгъстяващите се облаци.

Резкият, студен вятър продължаваше все така да духа. Яхан се сви в близката скална ниша и затвори очи. Ученият седна, после се взря към далечината. Някъде отвъд хоризонта сияеше морето и дъхът му се долавяше дори тук. Той не се интересуваше от величествената неясна панорама, която ту се появяваше, ту изчезваше в пролуките между трупащите се облаци, ами гледаше в една точка на югоизток. Стисна клепачи, послуша се... и чу.

Странен подарък бе получил Роканон от обитателя на пещерата, стража на топлия ручей сред безименните планини; дар, какъвто най-малко желаше и очакваше. Там, в мрака, край бликащата от дълбините гореща струя, той овладя изкуство, наблюдавано неведнъж от съплеменниците му и хората от Земята у други раси, докато самите те оставаха глухи за него, ако не се смятат кратките проблясъци или редките изключения. Като в спасителна сламка се вкопчи тогава Олхор в своята човешка природа, отхвърляйки товара на неизмеримата мощ, която пазителят на извора притежаваше и бе готов да му предложи. От всички гласове във вселената Роканон се беше научил да чува гласа на един-единствен разумен вид и това бе врагът.

Когато Кио пътуваше с тях, той се докосна бегло до умението да общува без думи; но не пожела да наднича в мислите на спътниците си, щом те нямат дори най-слаба представа от неговите.

Ала онези, дето убиха приятелите му и нарушиха мира, трябваше да бъдат следени. Сега пришълецът седеше на скалната издатина сред безлюдната пустош и се вслушваше в гласовете на хората долу, в постройките между диплите на хълмовете, от които го делиха много километри. Долавяше неясно бръцолевене, бръмчене и забързано ломотене, объркване или недоволство: цяла буря от бушуващи страсти. Той не знаеше как да отличи нечий тембър от друг; от стотиците кръстосващи се думи и посоки му се виеше свят. Колкото и да

напрягаше мозъка си, също като малките деца не бе в състояние да разграничи пороя шумове, нито да вникне в посланията им.

Стражът на извора притежаваше дар, за който Роканон само беше чувал на една от планетите -умението да освобождава телепатичните способности у другите. Джуджето научи госта си да пя концентрира и насочва, но не му стигна време да го посъветва как да си служи с тях. Мъжът се почувства замаян от наплива на чужди емоции и разсъждения, стотици непознати се тълпяха в черепа му, но никоя думичка нямаше смисъл. Ангиар, най-невъзприемчивите към телепатията, я наричаха *мислен слух*. Е, неговият умствен слух долавяше не самата реч, а намеренията, желанията, положението в пространството и посоката на мозъчните излъчвания на множество индивиди, безнадеждно объркани в нервната му система; ужасяващи изблици на страх и ревност; вълни на задоволство, сънни бездни — главата му шеметно се въртеше от това полуразбиране-получувство. И изведнъж от целия пъстър хаос се надигна нещо свършено ясно, осезаемо като допира на чужда ръка до разголена плът. Някой се приближаваше към него и този „някой“ го беше чул. Същевременно в съзнанието на Роканон нахлу не толкова силното усещане за скорост, за затворено помещение, за любопитство и боязън.

Ученият отвори очи и се вгледа пред себе си, сякаш се надяваше да зърне лицето на човека, когото разкри с мисления си слух. Без съмнение той бе наблизил и продължаваше да скъсява дистанцията. Но наоколо нямаше нищо, освен разреден въздух и снишаващи се облаци. Вятърът въртеше шепа остри снежинки. Отляво се извисяваше скалната маса, преградила пътя им. Яхан се бе приближил неусетно и наблюдаваше спътника си, а в погледа му се четеше смут. Ала Роканон не намери сили да го успокои — чуждото присъствие се беше вкопчило в съзнанието му и той не можеше да го отблъсне.

— Виж... там има крилат кораб... — Гласът на етнографа прозвуча дрезгаво, като насън. — *Ето там!*

Ръката му сочеше празното пространство, въздуха и облачните грамади.

— Ето там! — повтори шепнешком Роканон.

Слугата отново се взря нататък и извика. Могвиен, яхнал сивия звяр, се носеше с вятъра, приближавайки се постепенно. Далеч зад него в небосвода внезапно изникна катранена сянка, която сякаш

стоеше на място или се движеше много бавно. Наследникът летеше, без да се обръща; погледът му бе насочен към склона, където трябваше да са другарите му: две дребни фигурки върху малката площадка сред морето от скали и облаци.

Черният силует се уголеми, скъсявайки разстоянието. Металните перки тракаха и разпръскваха тишината над зареяния във висините хребет. Олхор го виждаше ясно, но още по-отчетливо долавяше присъствието на човека в него, непонятното докосване до чуждото съзнание, притулилия се зад мнима агресивност страх.

— Скрый се! — прошепна той на Яхан, обаче остана като закован на мястото си, неспособен да помръдне.

Хеликоптерът идваше към тях някак неуверено, на тласъци; въртящите се витла подмятаха разкъсаните парцали на облаци. Докато следеше приближаването на машината, Роканон същевременно се намираще и вътре в кабината, без да знае, че търси именно двете миниатюрни фигурки върху склона, а страхът скова разума му... После — ослепителна светлина и пареща болка, непоносимо острие в собствената му плът. Психическата връзка прекъсна, сякаш никога не е съществувала. Отново беше той и стоеше на площадката, притиснал дясната си ръка към гърдите; дишаше на пресекулки и се взираше в растящия хеликоптер с оглушително тракащите перки и насочения към него лазер на носа.

Някъде отдясно, от бездната на облаци и въздуха, се стрелна хвърковат сив звяр, а ездачът му нададе пронизителен тържествуващ вик, наподобяващ смях. Един мах на грамадните криле — и животното заедно с човека се връза право в движещата се машина. Сякаш нещо огромно се раздра на две, но страшният писък така и не прозвуча... сетне небето опустя.

Двамата мъже на скалата се притискаха към камъка и гледаха с широко отворени очи.

Никакъв шум не нарушаваше тишината. Облачните масиви се трупаха и плавно се носеха над бездната.

— Могиен!

Викът на Звездния повелител отекна и замря във висините. Никой не му отговори. Останаха само болката, страхът и безмълвието.

IX

Дъждът шумно тропаше по покрива. В стаята цареше полумрак, обаче се дишаше леко.

До леглото на Роканон стоеше жена, чието лице му се стори познато: гордо, тъмно лице, увенчано с корона от златни коси,

Искаше да ѝ каже, че Могиен е мъртъв, но езикът не го слушаше. Видът на непознатата го озадачи безкрайно — сети се, че Халдре от Халан вече е беловласа старица, а пък единствената златокоса дама, която си спомняше, отдавна е мъртва. При това я бе видял само веднъж на планета, отстояща на осем светлинни години оттук. Тогава той все още беше човек на име Гаверал Роканон.

Опита се отново да заговори, ала тя сложи пръст върху устните си и изрече на общия език, завалвайки леко думите:

— Лежи си спокойно, повелителю. Жената остана до леглото и скоро пак подзе с нежния си глас:

— Това е замъкът Брейгна. Ти дойде заедно с още един мъж през снеговете, откъм високите планини. Беше на косъм от смъртта, пък и сега не си укрепнал достатъчно. Ще мине много време...

Да, време имаше и под музиката на дъжда часовете се нижеха неусетно и мирно.

На следващия ден, а може би и по-следващия, в стаята влезе Яхан. Представляваше измършавял, накуцващ момък, с белези от измръзване по лицето. Но в него бе настъпила и друга, по-трудно обяснима промяна — беше се появило някакво раболепие, някакво робско смирение. Докато си говореха, Роканон все се чувстваше неуютно и накрая попита:

— Да не би да се плашиш от мене, Яхан?

— Аз... ще се опитам да не се боя, господарю Олхор — отвърна недораслият със запъване.

Когато етнографът най-после бе в състояние да слезе в Залата за пиршества, по всички лица, обърнати към него, се четеше онзи благоговеен ужас, макар тия хора да бяха смели и умни. Златокоси, тъмнокожи, високи — същото онова древно племе, от което някога са

се отделили ангиар, за да тръгнат на север през морето. Те бяха лиуар, Господарите на сушата, обитаващи от незапомнени времена земите в подножието на планината и хълмистите равнини далеч на юг.

Отначало той си помисли, че ги е стреснала външността му, толкова различна от тяхната — тъмната му коса и бялата кожа; ала такъв беше и Яхан, а от него не се бояха. Домакините се държаха с младежа, сякаш е благородник, и това слисваше и радваше безкрайно бившия халански слуга. Но към Роканон се отнасяха като към по-висш повелител, който няма равни.

Забеляза само едно изключение. Господарката Гание, снаха и наследница на стария владетел на замъка, беше вдовица едва от няколко месеца; златокосото ѝ синче бе през цялото време с нея. Макар и срамежливо, детето не се плашеше от Странника. Напротив, нещо го теглеше към този възрастен мъж, когото неуморно обсипваше с въпроси за планините, за северните земи и морето. Роканон търпеливо му отговаряше. Майката, спокойна и ласкава като слънчевата светлина, слушаше внимателно разговора и понякога обръщаше с усмивка лице към чужденеца — онова лице, което той още в първия миг позна, без да го е виждал никога.

В края на краищата Олхор се реши да я попита как гледат на него в замъка Брейгна и тя отвърна откровено:

— Смятат, че си бог.

Жената употреби думата, която му беше направила впечатление още в селото на Толен — педан.

— Не съм бог — недоволен изрече той. Тя се засмя.

— Защо мислят така? — продължи Роканон. — Нима божествата на лиуар се явяват ей тъй, със сива коса и осакатени тела?

Лазерният лъч от хеликоптера го бе улучил в дясната китка и сега ръката почти не му служеше.

— А защо не? — По устните на Гание пробягна познатата му горда, ласкава усмивка. — Но причината е в това, че ти слезе от планината. Той се замисли и едва тогава схвана.

— Кажете ми, господарке Гание, чувала ли си... за стража на кладенеца?

Лицето ѝ изведнъж стана мрачно.

— Знаем за този народ само от легендите. Много отдавна — от онова време са се сменили девет поколения владетели в Брейгна —

Йолт Високия отишъл горе и се върнал оттам друг човек. Тогава хората проумели, че се е срещнал с тях, със Старците.

— Ами как разбрахте за мен?

— Ти бълнуваше и постоянно говореше за някаква цена, за получения дар и данъка, който си заплатил. Йолт също е трябвало да плати... *Твоята цена* е била дясната ти ръка, нали, повелителю Олхор? — неочаквано плахо попита тя.

— Не. Бих дал двете си ръце, за да запазя това, дето загубих.

Той стана и се приближи до прозореца. От кулата се разкриваше внушителна гледка — просторната равнина започваше в подножието на планината и се ширеше чак до далечното море. Около високия хълм, върху който бе разположен замъкът, се виеше река. Водите ѝ се разливаха волно между по-ниските възвишения нататък, просветваха и се губеха към неясния хоризонт, където едва се различаваха села, ниви, кули на замъци — и после отново блясваше течно сребро сред бушуващите сини бури и тънките стрели на слънчевите лъчи.

— Това е най-прекрасното място, което съм виждал — промълви Роканон, мислейки за Могиен и за това, че той изобщо не може да зърне тази хубост.

— За мен то никога няма да бъде същото, каквото беше.

— Но защо, господарко Гание?

— Заради Чужденците!

— Разкажи ми за тях, моля ти се.

— Появиха се в края на миналата зима. Бяха много и летяха на големи въздушни лодки, а оръжията им опожаряваха всичко. Никой не знае от кои земи са дошли — в легендите не се споменава нищо за подобно племе. Днес цялата площ между река Виарн и морето е тяхна. Те избиха или прогониха от родните им места жителите на осем владения. Лиуар, сред хълмовете, сме затворници; не смеем дори да откараме стадата си долу, на старите пасища. Отначало се опитахме да воюваме с Чужденците. Мъжът ми Ганхинг беше убит от изпепеляващите им оръжия. — Погледът ѝ се плъзна към обгорената, осакатена ръка на Роканон и тя замълча за миг. — Те... затриха го още по времето, когато снеговете почваха да се топят, и досега въобще не е отмъстено за него. Ние скланяме глава и стоим настрана от земите им, ние, Господарите на сушата! И никой от нас не е способен да им поиска сметка, да ги накара да платят за смъртта на Ганхинг!

В гнева си златокосата жена бе прекрасна. Роканон сякаш чуваше в гласа ѝ фанфарите на далечния, изгубен навеки Халан.

— Ще платят, господарко Гание, ще платят с лихвите! Ти разбираш, че аз не съм бог, но сигурно не ме мислиш и за обикновен човек?

— Не, повелителю — отвърна тя. — Знам, че не си обикновен човек.

Занизаха се ден подир ден — тези дълги дни на топлата година... Белите склонове на хребета над Брейгна станаха сини; зърното в полята се наля, беше ожънато и засято, за да зрее отново. Един късен следобед ученият приседна до Яхан в двора. Сега там обядваха два млади ветрогона.

— Аз продължавам на юг, друже мой. Ти ще останеш тук.

— Не, Олхор! Нека да дойда и аз...

Той спря на половин дума — може би си спомни оня мъглив бряг, където, жаден за приключения, отказа да се подчини на Могиен. Роканон се засмя:

— Сам ще се справя по-добре. Но при всички положения няма да ми трябва много време.

— Аз се заклек да ти служа, повелителю Олхор. Моля те, нека да дойда с тебе!

— Клетвите губят силата си, когато изчезнат имената. Ти прие да ми помагаш там, отвъд планината. В тази страна няма слуги, нито човек на име Роканон. Заръчвам ти като на приятел, Яхан, не говори повече за това с мен или с когото и да било, ами оседлай утре на разсъмване сивия ветрогон.

На сутринта, преди да изгрее слънцето, момъкът го чакаше в задния двор, хванал юздите на единствения оцелял грифон от Халан — пепелявия ивичест звяр. Той се появи в Брейгна няколко дни след тях, премръзнал и гладен. Сега животното бе гладко и лъскаво и кипеше от енергия. Шарената му опашка потупваше, а от гърлото му се изтръгваше диво ръмжене.

— Облякъл ли си втората кожа, повелителю? — шепнешком попита недораслият, докато затягаше ремъците към бедрата на Роканон. — Разправят, че Чужденците обстрелвали с огън всеки, който се приближи до техните земи.

— Облякъл съм я.

— Но нямаш меч...

— Да, наистина. Слушай, Яхан, ако не се прибера, отвори чантата, която е в стаята ми. Вътре ще намериш парче плат с... със знаци и рисунки на местността. Щом някога се появят моите хора, ще им го предадеш, нали? Там е и огърлицата. — Лицето му потъмня и той се извърна за миг. — Занеси я на господарката Гание... ако не си дойда, за да ѝ я поднеса лично аз. Довиждане, момко. Пожелай ми късмет!

— Дано враговете ти умрат, без да оставят синове! — гневно, през сълзи изрече Яхан и пусна юздата.

Ветрогонът се стрелна към топлото белезникаво небе на ранната лятна утрин, загреба въздуха с мощен удар на крилете и понесен от северния вятър, се стопи над хълмовете. Слугата остана така, загледан след него. А от един прозорец високо в кулата на Брейгна се взираше в далечината нежна тъмнолика жена. Ездачът отдавна изчезна, слънцето беше изгряло, но тя стоеше и гледаше...

Странно се оказа това пътуване към места, които Олхор никога не бе виждал, ала си представяше много ясно благодарение на впечатленията, нахлуващи в съзнанието му заедно с чувствата и вълненията на стотици хора. Въпреки че не притежаваше вътрешно зрение, усещанията за допир, за пространство, време и движение бяха твърде силни. Часове наред, седнал вгълбен в стаята си, в продължение на три месеца Роканон бе изучавал тази информация и придоби точна представа (макар и лишена от зрителни образи и словесни формули) за всяка сграда или помещение в базата на противника. Всичко чуто и доловено вече се оформяше в отчетлива картина — той знаеше в подробности какво представлява самата база, как се влиза в нея и къде трябва да се търси онова, което му е необходимо.

Но след тия дълги, напрегнати тренировки му беше доста трудно да се въздържа и да не използва мисления си слух в близост до врага, да се самоизключи и се довери на сетивата и ума си. Срещата с хеликоптера трябваше да му послужи за предупреждение: тогава Роканон разбра, че на малки разстояния по-възприемчивите индивиди могат да усетят присъствието му, макар и чисто интуитивно. Също като рибар той бе притеглил с невидимо влакно пилота, който вероятно така и нямаше да проумее кое го е накарало да полети в тази посока и да стреля по непознатия мъж. Днес, когато му предстоеше да проникне

сам в гигантската база, Олхор не изпитваше никакво желание да привлече вниманието върху себе си, понеже бе дошъл като крадец под прикритието на нощта.

Малко преди залез слънце той завърза ветрогона си в просеката на нисък хълм и сега, след като вървя няколко часа пеш, пред него изникнаха група постройки, от които го делеше обширна, пуста циментова равнина — ракетната площадка. Беше само една, обаче и тя рядко се използваше, защото всички нужни материали и човешки кадри бяха тук, на място. Пък и кой би помислил да води война с традиционните ракети, летящи със скоростта на светлината, щом най-близката цивилизована планета се намира на осем парсека?

Базата се оказа огромна — ужасяващо огромна, когато я видиш със своите очи, — но в повечето сгради бе настанен личният състав. Въстаниците вече бяха прехвърлили на Фомалхют II почти цялата си армия. Докато Съюзът си губеше времето да претърсва и покорява родния им край, те залагаха на обстоятелството, че от Хейн едва ли ще се сетят да ги дирят точно тук, из тия безименни места. Та нали в галактиката имаше още хиляди различни светове? Роканон знаеше, че някои казарми отново са празни: неотдавна част от войската и техническият персонал бяха изпратени на друга планета, която бунтовниците са подчинили или привлекли за съмишленик. Щяха да минат близо десет години, преди този контингент да се върне. Да, метежниците от Фарадей бяха прекалено самоуверени — явно войната се развиваше в тяхна полза. За да нарушат сигурността и спокойствието на Вселенския съюз, им беше необходима просто добре засекретена база и шестте мощни оръжия, с които разполагаха.

Роканон бе избрал предварително периода, когато от всичките четири луни преди полунощ щеше да свети само дребният, уловен от хаоса астероид Хелики. Щом се приближи до редицата хангари, открояващи се като черен риф върху сивото циментово море, месечината вече се бе издигнала над хълмовете, но никой не го видя; не се долавяше и ничие присъствие. Нямаше нито огради, нито охрана. На стража стояха единствено машините, те непрестанно наблюдаваха космоса в радиус няколко светлинни години от Фомалхют. В края на краищата с какво можеха да ги застрашат аборигените от тази малка безименна планета, които все още живееха в бронзовата ера?

Когато ученият излезе от сянката на хангарите, Хелики грееше с пълна сила. Докато се добере до целта си — шестте свръхсветлинни кораба, — луната бе изминала своя път наполовина и беше значително намалела. Звездолетите бяха наредени един до друг като огромни абаносови яйца под едва различим в тъмното навес от камуфлажна мрежа. Пръснатите край тях групички дървета (оттук започваше Виарнската гора) приличаха на детски играчки върху фона им.

Сега се налагаше да използва вътрешния си слух, колкото и да бе рисковано. Той пак застана в сянка и започна мислено да опипва яйцевидните корпуси, стараяйки се да проникне вътре и да огледа пространството наоколо. Още в Брейгна Роканон разбра, че във всеки от корабите денонощно има човек, готов да излети — най-вероятно към Фарадей — в случай на опасност.

За шестимата пилоти заплаха означаваше *само това*: ако някой се опита да превземе или разруши Центъра за управление, който се намираше на четири километра от хангарите, в източния край на базата. Тогава задачата им беше да изведат космолетите до безопасно място, използвайки собствената си система за контрол; всички кораби от този тип разполагаха с такава, независеща от външни фактори, уязвими компютри или енергийни източници. Но подобен полет бе равен на самоубийство — никое живо същество не би могло да оцелее при свръхсветлинна скорост. Всеки пилот тук беше не просто добре обучен математик, ами и фанатик, съгласен да пожертва живота си. Те бяха цветът на армията. Обаче и тия суперхора страдаха от скука, докато седяха и чакаха нищожния шанс да ги озари блясъкът на славата. Роканон усети, че в единия звездолет има двама души. Вниманието им бе погълнато от някаква разчертана плоскост, поставена между тях. Същият образ вече неведнъж беше посещавал съзнанието му предишните вечери и накрая той стигна до извода, че двамата мъже играят шах. В това време неговият мислен слух се опитваше да проникне във вътрешността на съседния кораб. Там нямаше никой.

Олхор прекоси бързо сивата циментова площадка, заобикаляйки дърветата, и се приближи до петия силует в редицата. Изкачи трапа и влезе през отворения люк. Интериорът по нищо не приличаше на познатите му космолети. Имаше ракетни хангари, пускови установки, множество компютри и реактори. Един зловещ чужд лабиринт, чиито

коридори бяха толкова широки, че можеше да се вкара ракета с ядрена бойна глава, способна да унищожи цял град. Корабът не се движеше по пространствено-времевия континуум, а в конструкцията му липсваше всякаква видима логика. Преден и заден край не се забелязваха. Роканон не умееше да разчита езика на знаците, пък и нямаше кой да му послужи за водач. Изминаха двайсет минути в търсене на ансибъла. Той действаше методично, стараейки се да потисне засилващата се паника и да не позволи на своя вълшебен слух да се изплъзне от контрола му, за да не обезпокои отсъстващия пилот.

Само за миг, след като най-сетне откри кабината с устройството и седна пред него, ученият се осмели да проникне мислено в съседния звездолет. Долови ясно колебанието на мъжа, посягащ към белия офицер. Отдръпна се веднага. Запамети координатите, отбелязани върху монитора на преподавателя, и ги смени с тези на Базата за наблюдение на разумните форми в Галактически район №8 в Кергелен, планета Нова Южна Джорджия — единствените данни, които можеше да си спомни без помощта на наръчника. Настрои машината за работа, после започна да набира съобщението.

Докато натискаше клавишите (само с лявата ръка, което му струваше доста усилия), знаците се появяваха без секунда забавяне върху малък черен екран в една стая, в един град, на една планета, отдалечена на осем светлинни години:

„СПЕШНО ДО ПРЕЗИДИУМА НА СЪЮЗА. Военнокосмическата база на въстаниците от Фарадей се намира на Фомалхаут II, Югозападния континент, 28° 28' северна ширина и 121° 40' западна дължина, на около три километра североизточно от голяма река. Базата е замаскирана, но би трябвало да се вижда като 4 комплекса от 28 казарми и хангари край ракетната площадка, ориентирана по посока изток-запад. Шестте свръхбързи кораба не са в нея, а недалеч от споменатата площадка на югозапад, в края на гората и са камуфлирани с мрежа и светопогълчатели. Не нападайте безразборно — местните жители не участват в метежа. Предава Гаверал Роканон от Етнографската експедиция на Фомалхаут. Аз съм единственият оцелял участник. Свързвам се по ансибъла от борда на един от вражеските звездолети. До съмване остават около пет часа локално време.“

Искаше му се да добави: „Дайте ми два часа да се махна оттук“, ала не го стори. Ако въстаниците го хванеха, щяха да бъдат предупредени и можеха да прехвърлят флотата си на друго място. Той изключи предавателя, възстанови старите координати. Докато се промъкваше по тесните пешеходни платформи в огромните коридори, Роканон още веднъж опипа втория кораб. Играчите бяха зарязали шахматната дъска и се движеха. Хукна да бяга, сам из слабо осветените безлични помещения. Мина му през ума, че е свил в грешна посока, но в този миг право пред него зейна отворът на люка. Ученият се втурна надолу по трапа и с всички сили побягна към спасителния мрак на гората, оставяйки зад гърба си двата яйцевидни корпуса, които му се видяха безкрайно дълги.

Когато се озова сред дърветата, вече не бе в състояние да тича. Всяко вдишване му причиняваше болка, пък и черните преплетени клони не пропускаха лунната светлина. Той продължи напред с бързи крачки, заобиколи ракетната площадка и пое по маршрута, който беше използвал на идване. Помагаше му само Хелики — тя отново бе навлязла в пълната си фаза; след около час изгря и Фени. Придвижването му беше много бавно, а времето летеше. Ако започнеха да обстрелват базата, преди да се е отдалечил достатъчно, ударната вълна или бушуващите пламъци можеха да го застигнат. Сега, проправяйки си път в мрака, Роканон усещаше как все по-силно го обзема паника при мисълта за светлината, която всеки миг щеше да избухне зад него и да го унищожи. Но защо ли не идваха, защо се бавеха толкова?

Още преди съмнало той се добра до двувърхия хълм, където беше оставил ветрогона. Животното изръмжа насреща му, раздразнено, че е стояло вързано цяла нощ, вместо да половува на воля. Мъжът се притисна до топлия му хълбок и го почеса зад ушите, както правеше Кио.

Щом си пое дъх и се успокои, Роканон възседна грифона в опит да го подкара. Звярът лежеше като сфинкс и не искаше да стане. Най-после се изправи, протестирайки с жално мяукане, и тръгна влудяващо бавно на север. Наоколо вече можеха да се различат смътните очертания на хълмовете и полята, изоставените села и вековните дървета, ала ветрогонът не пожела да литне, докато изгревът не заблестя на изток. Тогава се издигна високо в небето, намери подходящ

въздушен поток и хвъркна под бледите лъчи на зората. Олхор час по час се обръщаше, за да се огледа назад. Мир и покой царяха над земята. Далеч на запад се виеше пресъхналото корито на някаква река, запълнено с димяща мъгла. Той се вслушваше в мислите и утринните сънища на враговете си. Нищо не се бе променило...

Е, направи каквото му е по силите. Глупаво беше да си въобразява, че е в състояние да стори нещо повече. Можеха ли да се очакват чудеса от сам човек, изправен срещу цял народ, поел пътя на войната? Безкрайно уморен, смазан от поражението си, сега се връщаше в Брейгна — единственото място, където щяха да го приютят. Вече не си задаваше въпроса какво чака Съюзът, защо отлага атаката. Важното беше, че никой не се появи. Сигурно бяха решили, че всичко е някакъв капан, отвличаща маневра. Или пък Роканон бе объркал координатите — един погрешен знак и съобщението отлиташе в бездната извън времето и пространството. Точно за това бяха загинали Рахо, Йот, Могие... Заради посланието, което никога няма да стигне до местоназначението си! А самият той ще остане затворник на тази планета до сетния ден на своя живот — безполезен чужденец в чужд свят.

Но не това бе най-важното в края на краищата. Звездният повелител беше просто човек. Съдбата на един-единствен индивид нямаше значение.

„Че какво тогава има значение?“ — прозвуча в паметта му...

Споменът за тия думи го изгаряше като огън. Той се обърна още веднъж назад, сякаш да прогони изплувалото от миналото лице на Могие... и с вик вдигна осакатената си ръка към очите, за да се предпази от непоносимата бяла светлина на огнения стълб, израснал безшумно над равнината зад гърба му.

Ужасен от грохота и връхлетелия вятър, грифонът изпищя, мълниеносно се сниши и стъпи на тревата разтреперан. Роканон се изтърколи от седлото и се прилепи към земята, стиснал черепа си с ръце. Не можеше да се скрие от взрива — не светлината, ами мракът го връхлетя и го ослепи; с всяка своя частица той почувства, преживя смъртта на хилядите хора в един миг. Смърт, безкрайна и мъчителна, повторена безброй пъти само за секунда в собственото му тяло и мозък. А накрая — тишина...

Странникът вдигна глава, послуша се. Безмълвие.

ЕПИЛОГ

По залез слънце Роканон се спусна в двора на Брейгна. Слезе от седлото и остана да стои до ветрогона измъчен, с наведена побеляла глава. Веднага го заобиколиха златокосите жители на замъка, надпреварвайки се да го разпитват какъв е бил онзи огромен огън на юг и дали бързоходците от равнините, донесли вестта за унищожението на Чужденците, казват истината. Странно беше как се струпаха около него, убедени, че той знае. Затърси с поглед сред множеството Гание. Когато най-сетне зърна лицето ѝ, способността му да говори се възстанови и Олхор рече със запъване:

— Врагът е ликвидиран. Той няма да се върне повече. Твоят съпруг Ганхинг е отмъстен, също и моят господар Могиен. И твоите братя, Яхан; и племето на Кио. Отмъстени са всички мои приятели. Нашествениците са мъртви.

Народът се отдръпна и му стори път. Роканон влезе в замъка сам.

Една вечер няколко дни по-късно, в ясната синя здрачевина след отминалата буря, двамата с Гание се разхождаха по мократа от дъжда тераса на кулата. Тя го попита дали възнамерява да напусне Брейгва, след като всичко е свършило.

Подир дълго мълчание той кимна:

— Не знам. Яхан сигурно ще се върне на север, при олгиор. Някои от вашите младежи искат да тръгнат през морето. Пък и Господарката на Халан очаква вести за сина си... Но Халан не е мой дом. Тук аз нямам дом. Сред твоя народ също съм чужденец.

Жената вече бе научила доста за него, затова се поинтересува кротко:

— А твоите хора няма ли да те търсят? Той се загледа в прекрасната страна, която се ширеше под тях, с блещукащата в летния здрач река далеч на юг.

— Може би ще ме потърсят. След осем години... Те могат да пратят смъртта мигновено, ала животът ще дойде по-бавно... И кои всъщност са моите хора? Аз вече не съм този, който бях. Променил

съм се — пих от извора в планината. И не искам никога повече да чувам гласовете на врага си.

Двамата изминаха мълчаливо един до друг седемте крачки до парапета. Тогава Гание вдигна поглед към синята мъглива грамада на хълмовете и промълви:

— Остани при нас.

Пришълецът замълча за миг и отвърна:

— Би могло. За известно време.

Но остана до края на живота си. Когато корабите на Съюза долетяха тук и Яхан заведе в Брейгна експедицията, тръгнала да го търси, Роканон беше мъртъв. Народът на лиуар оплакваше своя повелител и хората, дошли да го дирят, бяха посрещнати от вдовицата му — висока жена със златни коси, с голям, искрящ в синьо скъпоценен камък на шията. Гаверал Роканон така и не узна, че Вселенският съюз бе нарекъл планетата на негово име.

Източник: [Библиотеката на Александър Минковски](#)

Издание:

СВЕТЪТ НА РОКАНОН. 1998. Изд. Аргус, София. Биб. Фантастика No.34. Превод: от англ. Силвана МИЛАНОВА [Rocannon's World / Ursula LE GUIN]. Печат: Балкан прес, София. Формат: 20 см. Офс. изд. Тираж: 2 000 бр. Страници: 160. Цена: 2900.00 лв. ISBN: 954-570-039-4.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.